

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון ר' | פרשת עקב | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
מגמת השבוע	אימת השבוע	בגמ"ח	מגמת השבוע	אימת השבוע	בגמ"ח	מגמת השבוע	אימת השבוע	בגמ"ח	מגמת השבוע	אימת השבוע	בגמ"ח	
18:38	19:50	20:30	18:53	19:53	20:27	19:23	20:29	20:51	19:50	20:57	21:17	

השבוע בגליון:

- חשיפה:** להיכן היה נוסע מורן הרב אלישיב זצ"ל בבין הזמנים ... | עמ' י'
- סגולה:** סגולה נפלאה לקבלת התפילה - להתפלל על רוחניות | עמ' ב'
- אקטואליה:** האם מותר לטלטל ס"ת למקום הנופש, ובאיזה אופן? | עמ' י"ד

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

בזכות שתיקנה גרביים לעניים זכתה להינשא לכתב סופר

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְּשֻׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשָׁמַרְתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֵת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם (ז', יב). וברש"י אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון.

י"ל בדרך צחות, על פי מה שסיפר לי הרה"ק רבי יעקב לייזער זצ"ל מפשעוורסק, אודות זקינתי מרת חוה לאה אשת זקיני רבינו בעל כתב סופר זצ"ל (שהיתה בת הרבני הצדיק הגביר מוה"ר יצחק וייס זצ"ל מגארליץ), שבנערותה היתה רגילה לכבס ולתקן את פוזמקאותיהם של בני עניים, וחברותיה שחקו עליה על שבתו של גביר מפורסם עוסקת בעבודה כזאת שאינה לפי כבודה. וכאשר נעשתה אשת חבר להגאון רשכבה"ג בעל כתב סופר ז"ל, אמרו שזכתה לזה בזכות מעשה המצוה שעשתה בתיקון פוזמקאותיהם של העניים ואף שלא היה לפי כבודה עכ"ד.

ועניתי דאפשר שזה שנרמז ברש"י ז"ל, "והיה עקב תשמעון, אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון", ר"ל מצוות גמילות חסדים לעניים שמקיימן כלבושים שלובשים על העקב, ונקראין קלות שהן מלאכות שאינן מכובדות ועושהין נקלה על ידן, ואעפ"כ מותר על כבודו ומקיים בהן מצוות הללו, כי אז "ושמר ה' אלקיך את הברית ואת החסד" ויקבל שכר הרבה. להורות נתן - בפרשתנו

זה בכלל המצוות לא תעשה וזה לשונו: ויהי כאשר הייתה סבה מן השמים שאסבב בארצות להוכיח גליות ישראל נתתי את פני לסדר בעל פה המצוות, כל מצוה ומצוה כמאמרה יסודות המצוה ולא כל חילוקיה, למען לא אשגה בתוכחתה, ובכמה מקומות בקשו ממני לכתוב יסוד המצוה על פי הראיות ולעשות ממנו ספר,

החלום הפלאי של רבינו הסמ"ג

הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם (ח, יא). רבינו הסמ"ג בהקדמתו לספרו ספר מצות גדול, כתב שהראו לו בחלום, שימנה לאו

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ז'

חוץ מיראת שמים (ברכות לג, ב). להשיג יראת שמים - צריך האדם להתאמץ בעצמו שיהא לו. אמרי שמאי (להגה"ח ר' שמאי גינזבורג זצ"ל) - בפרשתנו

למען יתחזקו ישראל בתורה ובתוכחה וחפץ ה' בידי יצחל עכ"ל. סמ"ג - לאויון (הקדמה כוללת)

ואירא לעשות כן לעשות ספר תורה לרבים כי נער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי.

ובתחילת אלף הששי בא אלי עניין מראה בחלום קום עשה ספר תורה משני חלקים, ואתבונן על המראה והנה השני חלקים לכתוב ספר מצות עשה בחלק אחד, וספר מצות לא תעשה בחלק שני.

ולכן הנני משה בן יעקב נתתי פני לחבר שני הספרים, ומכל מלמדי השכלתי להביא ראיות קצרות בכל היכולת ולא בלשון תלמוד ממש, כי בכמה מקומות שיניתי הלשון לכותבו בלשון צח וקצר למען ירוץ הקורא בו. וגם סדרתים בפרשיות קצרות ליתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה, ויעזרני אלקי גליות ישראל יתברך שמו על המלאכה לעשות אותה.

וגם בעניין לאוין בא אלי בחלום ענין מראה בזה הלשון, הנה שכחת את העיקר השמר לך פן תשפח ה' אלקיך כי לא היה בדעתי לחברו במניין הלאוין, וגם רבינו משה (=הרמב"ם) לא הזכירו במניין. ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם וחיבתרתי בעיקרים גדולים במקומן.

וה' אלקים יודע כי לפי דעתי איני משקר מעניין המראות, וה' יודע כי לא הזכרתים בספר זה אלא

מדוע 'שמח' הרה"ק מליסקא כששכח מקטרתו בבית?

והיה אם שכח תשפח את ה' אלקיך וגו' (ח, יט). מסופר, על הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, פעם יצא לדרכו ושכח בבית את המקטרת שלו, והיה לו מזה שמחה גדולה. את שמחתו הסביר כך: "בעת שעלי להופיע בפני בית דין של מעלה, ישאלו ממני איך שכחת לקיים מצוה זו או מצוה זו מן התורה? עד עכשיו, לא היה לי שום מענה כפי הצטרך ולומר שהשכחה גוברת עלי. אבל עכשיו ששכחתי את המקטרת בבית, יהיה לי פתחון פה לעתיד לבוא.

סיים הרה"ק מליסקא: ובזה יש לפרש הפסוק "והיה אם שכח" - "והיה" לשון שמחה, צריך שתהיה בשמחה אם אתה שוכח החפץ שלך, כי אז יש תירוץ בפיך, באם ח"ו "תשכח את ה' אלקיך". עולמו של אבא (עמ' קמ)

כל המידות הטובות - יכול אדם ללמוד מהקב"ה חוץ מיראה שצריך לעמול בעצמו

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך פי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו וגו' (י, יב). בספר מדרש פנחס, מהצדיק הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זצ"ל (דף י"ז שלהי ע"ב אות י"א) מובא: כל המידות הטובות, יכול אדם ללמוד מהקב"ה, כמו דאמרינן בסוטה (יד, א) אחרי ד' אלוקים תלכו (להלן יג, ה), להלך אחרי מידותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, אף אתה הלבש ערומים, הוא ביקר חולים, אף אתה וכו'. כל זה אפשר לומר על כל המידות, פרט למידת יראה, שאינה שייכת אצל הקב"ה, על זה נאמר מה שואל מעמך, שתלמוד מעצמך, כי אם ליראה את ד' אלוקיך, עיי"ש.

ועפ"י זה יש לפרש הא דאיתא, הכל בידי שמים

סגולת השבוע

סגולה נפלאה לקבלת התפילה - להתפלל על רוחניות

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך פי אם ליראה וגו' (י, יב). וברש"י רבותינו דרשו מכאן, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג, ב). פירש החידושי הרי"ם זצ"ל שכל תפילה שהאדם מעתיר ומבקש עליו מסור הוא בידי שמים אם לתת לו את מבוקשו אם לאו, כי בעניני עולם הזה אינו גלוי לפני האדם מה טוב לו באמת, "חוץ מיראת שמים" שאם יהודי מבקש ומתפלל עבור יראת שמים מוכרחים ליתן לו בקשתו. ובאומרו כן נעשה כך הפסק להלכה, ולזה תלמד העובדא הבאה: חסיד אחד חשוך ילדים בא לרבו החידושי הרי"ם זצ"ל להתברך בזרעא חיא וקיימא, ובהפצירו בו הרבה אמר לו החידושי הרי"ם שלא ידרוך על מפתן ביתו עד שיפקד בבנים, חזר החסיד לביתו וכשראה שלא נפקד לאחר שנה-שנתיים, חשב לעצמו "בנים הרי אין לי, אטו גם רבי לא יהיה לי?". והחליט לנסוע לרבו החידושי הרי"ם ויהי מה. כשנכנס אל הקודש אמר לו הרבי, "הפסדת שעת הכושר, כי היית צריך להתעקש קמי קוב"ה שבלעדי הרבי שעל ידו אתה מגיע ליראת שמים אין לך חיים, והרי אינך יכול לקבל פני הרבי בלא ילדים, וא"כ היו מוכרחים למלאות בקשתך, כי יראת שמים אתה מבקש, אולם עתה שהראת לדעת שיכול אתה לבוא גם בלא ילדים, נמצא שבקשתך אינו על יראת שמים ושוב אין בקשתך מוכרחת להתמלא". (מפי הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל).

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

ישראל למייל האישי: newsletter.mechubarim@gmail.com להצטרפות:

אור בהירות הנ"ך בהישג ידך!

ואכלת ושבעת:

כך הציל אברך בחור מרדת שחת, בשיחה שהתחילה בעת נטילת ידיים לסעודת שלישיית והמשך החברותא כרבע שעה מידי יום, הסכיתו ושמעו:

תוך כדי המתנה לנטילת ידיים. דא עקא, בדיוק הגיע מישהו אחר ושאל אותו שאלה, והוא הפסיד את ההזדמנות. הוא התבונן בבחור וראה שהוא נוטל ידיים באופן די קרוב לכל דקדוקי ההלכה... החליט האברך שזו ההזדמנות, ולכן גישה לבחור ואמר לו: "היי בחורצ'יק, אתה נוטל ידיים בצורה מקצועית. כל הכבוד!...!". הבחור חייך, הנהנה מהמחמאה אבל לא יכול היה לענות, כי הוא כבר נטל ידיים... אבל האברך שלנו לא ויתר, הוא ראה שאת המחסום הראשון הוא כבר הצליח לשבור. הבחור חייך! זה הישג ראשוני.

אחרי שבצעו על החלה, הוא פנה אל הבחור ואמר לו שאומרים בשם מרן החזון איש זצ"ל, שמתוך כל עשרה אנשים הנוטלים ידיים לסעודה, רק אחד נוטל כמו שצריך לפי ההלכה עם כל דקדוקי ההלכה הנדרשים... "אני רואה שאתה האחד הזה שיועד איך ליטול ידיים!", אומר האברך, והבחור כבר זורח מאושר... המשיך האברך לדבר עם הבחור, ואמר לו, "הייתי רוצה שנלמד יחד הלכות נטילת ידיים. אני בטוח שאם אלמד איתך ביחד, אוכל לשפר את ההבנה שלי ולהגיע לרמה גבוהה יותר בדקדוק בהלכות נטילת ידיים".

הבחור לא הבין מאיפה זה נופל עליו... "שאני אלמד חברותא איתך? אתה אברך המבוגר ממני ב-15 שנה...". אבל האברך לא ויתר, ובימי 'בין הזמנים' הם למדו בכל יום הלכות נטילת ידיים במשנה ברורה, במשך רבע שעה... לאחר מכן היו מפספטים קצת, כשאברך מחמם את ליבו של הבחור, כשהם מדברים על כל מיני נושאים, והדברים גרמו להרגשת חשיבות אצל אותו בחור, ובסיום השיחה כל אחד לדרכו.

כשהגיע ראש חודש אלול, התקשר אותו בחור למוקד, ואמר למוקדן עמו שוחח בפעם הקודמת: "לא רצייתי שתהיה עצוב, ולכן התקשרתי וביקשתי לדבר איתך, רק רצייתי לספר לך שבסוף אני כן ממשיך בשייבה!". המוקדן שאל אותו מה קרה, מה השתנה, והבחור השיב לו בהתלהבות: "אתה יודע כמה חברים יש לי בבית הכנסת שלנו? יש לי פה חברה טובה, יש לי חברותא מידי יום, אני לא יכול להפסיד את כל זה..." מאז הסיפור הזה כבר עברו לא מעט שנים, אותו בחור עומד כיום בראש המשפחה שהקים לתפארת, וכל זה בזכות מה? בזכות אותו אברך שהבין שאין אף אחד אחר שלוקח אחריות, ושהוא לא יכול להימנע מלעשות את המינימום הנדרש, וגם התחיל רק בשביל לטהר את המצפון שלו, ועל אף שבתחילת הדרך לא האמין, בסופו של דבר זכה לעשות דבר גדול בישראל.

האם אנחנו יודעים כמה בחורים מסכנים כאלו מסתובבים בינינו? אתם יודעים כמה אנשים, צעירים וגם מבוגרים, זקוקים לחיוך שלכם, למילה הטובה, למחמאה, להתעניינות ולשאלת שלום? הרי בכל קהילה ובכל מקום יש אנשים יותר חלשים מבחינה חברתית. הם שקטים, הם לא יודעים להידחק ולהתערב בשיחה. האם בגלל זה נגזר עליהם בדידות לכל ימי חייהם? האם בגלל אישיותם נוכל לעמוד מצד, ולהסתכל עליהם ירדים מטה מטה? האם באמת אנחנו לא יכולים לקרב אותם קצת, לתת להם הרגשה טובה? התשובה היא שודאי שאפשר, ולא צריך הרבה מאמץ, ולא צריך להיות מגיד מישרים נערץ בשביל לתת תשומת לב טובה ליהודי בצרה.

(גליון פניני בית לוי)

הסיפור הזה, שהוא אמיתי לגמרי, מלמד אותנו דבר עצום: אין לנו מושג כמה הפעולות שלנו משפיעות על הזולת. אדם בונה עולמות, ולא יודע על זה, חושבים שלא בכוחנו לעזור לאחינו בית ישראל, אבל אין לנו מושג כמה כח יש במילה טובה אחת.

הסיפור הזה קרה לפני כמה שנים, עם בחור שהתקשר למוקד הטלפוני של אחד הארגונים, ושיחה את המוקדן שם במצוקה שלו. ההורים שלו מאוד מרגיזים אותו, אין לו חברים, הוא בודד בישיבה, בבית הכנסת אף אחד לא מדבר איתו... החיים שלו "מתאכזרים" אליו.

אומר הבחור הזה למוקדן, שהוא החליט שהוא כנראה לא נמצא במקום הנכון. עכשיו מתקרב סוף זמן קיץ, אין בישיבה לחץ כרגע כי עוד רגע בין הזמנים, בבין הזמנים הוא יתארגן ויתכונן, ונראה מה הוא יעשה בראש חודש, כי נמאס לו מהלחץ הזה ותחושת הבדידות שהוא מרגיש בישיבה. אותו מוקדן ניסה לדבר על לב הבחור, אך ללא הצלחה, ובקושי הרב הצליח לחלץ ממנו מידע על עצמו, מה שמו ובאיזה בית כנסת הוא מתפלל. כשהסתיימה השיחה, נשאר המוקדן עם טעם חמוץ בפה. יש כאן בחור שעלול ליפול, בגלל שטויות. צריכים לעצור את זה, אבל אין שום דרך הנראית לעין. הוא איתן בדעתו, והיחסים שלו עם ההורים והחברים ירודים מאוד, ואין סביבו מי שיוכל להשפיע עליו... עצוב מאוד.

חשב המוקדן וחשב, עד שנזכר שהוא מכיר איזה אברך שמתפלל באותו בית כנסת בו מתפלל הבחור הזה. הוא הרים אליו טלפון ושאל: אתה מכיר בחור בשם מוישה ג. שמתפלל בבית הכנסת שלכם?... האברך השיב בחיוב: "אני מכיר אותו בהיכרות שטחית", הוא אמר, "חוץ מזה שאני יודע שזה השם שלו, אני לא יודע שום דבר נוסף אודותיו. אף פעם לא דיברתי איתו"... אומר המוקדן לאברך: "ידידי, עכשיו אתה הולך לדבר איתו... והרבה. דע לך שהבחור הזה בסכנה, יש לך תפקיד עכשיו לקרב אותו ולהשפיע עליו בימי בין הזמנים, כדי שגם בחודש אלול הוא יחזור בשמחה..."

השיב האברך למוקדן: "ידידי, חפש לך מישהו אחר... אני לא איש של קירוב, אין לי כלום עם הבחור הזה, ואני לא יודע איך לקרב אותו"... אבל המוקדן העיקש השיב לו: "אין לי מישהו אחר. פשוט אין! אני לא מכיר אף אחד אחר בבית הכנסת שלכם, רק אותך אני מכיר ולכן אני מטיל את האחריות עליך!". האברך ניסה להתחמק, אבל בסופו של דבר הבין שהוא התקווה האחרונה של הבחור הזה, ושחופץ ממנו אין עוד אף אחד שיכול לעשות משהו.

הוא היה בטוח שהניסיונות שלו לא יניבו שום תועלת, הרי אין לו שום ניסיון בקירוב והוא לא יודע אפילו מאיפה להתחיל. אבל חשב לעצמו האברך הזה, שאם הוא לא יעשה לפחות מאמץ קטן לעצור את ההתדרדרות של הבחור הזה, הוא לא יוכל לסלוח לעצמו אחר כך כשיראה להיכן התדרדר אותו בחור, והחליט לפחות לנסות ולא לעמוד מנגד. ממשכה למעשה, בשבת הקרובה, הוא ניסה לחפש הזדמנות שתתאים לגשת אל הבחור ולפתוח עמו בשיחה, אבל לא הצליח. והנה מגיעה תפילת המנחה, אצלם בבית הכנסת נוהגים ליטול ידיים לסעודה שלישיית בבית הכנסת עצמו, מיד בסוף תפילת מנחה, ולאחר מכן יושבים לסעודה שלישיית בצוותא. האברך החליט לעמוד על יד הבחור, ולפתוח איתו כביכול בשיחה אקראית,

האברך החליט לעמוד על יד הבחור, ולפתוח איתו כביכול בשיחה אקראית, תוך כדי המתנה לנטילת ידיים. דא עקא, בדיוק הגיע מישהו אחר ושאל אותו שאלה, והוא הפסיד את ההזדמנות. הוא התבונן בבחור וראה שהוא נוטל ידיים באופן די קרוב לכל דקדוקי ההלכה... החליט האברך שזו ההזדמנות, ולכן גישה לבחור ואמר לו: "היי בחורצ'יק, אתה נוטל ידיים בצורה מקצועית. כל הכבוד!...!". הבחור חייך, הנהנה מהמחמאה אבל לא יכול היה לענות, כי הוא כבר נטל ידיים... אבל האברך שלנו לא ויתר, הוא ראה שאת המחסום הראשון הוא כבר הצליח לשבור. הבחור חייך! זה הישג ראשוני.

וכל אשר לך ירבה:

הרוכל שיעץ עצה נפלאה להימנע ממחלוקת - לריב צריך שניים. ברגע שהוא נטרל אותה מהמריבה, ידע שהמריבה כולה ננטרל:

ומתרגז מכל דבר קטן. הבעל פוגע בה בדברים והיא משיבה לו וכך הם סועדים מידי יום את ארוחת הצהריים מתוך מריבה.

שלום שמע את הדברים, והרצין את פניו. דפדף בסידור ועשה את עצמו כמחפש שם עצה. כאשר עלה במוחו הרעיון אמר לה: "השטן כבר רגיל אצלכם בבית שנים רבות וצריך כח גדול כדי להוציא אותו. זה יעלה לך 30 ריאל". האשה הסכימה לשלם ופנתה לביתה כדי להביא את הכסף. בינתיים נטל עץ קטן. קלף אותו, צבע אותו בכמה צבעים וגוונים ורשם עליו אותיות שונות. בעץ קדח חור והשחיל שרשרת. כאשר חזרה האשה אמר לה לתלות את הקמע בכיסוי ראשה ופקד עליה: "מחר בצהריים, מיד כאשר יכנס בעלך הביתה הכניסי את הקמע לתוך פיך".

האשה שילמה את הכסף ולקחה את הקמיע. למחרת הגיע בעלה נרגז כרגיל והיא תכף תחבה את הקמע לתוך פיה. וראה זה פלא: באותו יום התקצר הריב! למחרת נעשה הריב קצר עוד יותר! ביום השלישי פסק הריב כליל!

סיפרה הערבייה סיפרה לכל שכנותיה על הקמע הנפלא שמכר לה הרוכל היהודי הנווד. ומאז נעזרו עוד כפריים בעצותיו החכמות של שלום - וגמלו לו בחטים, שעורים פירות וכל טוב.

לריב צריך שניים. ברגע שהוא נטרל אותה מהמריבה, ידע שהמריבה כולה ננטרל.

ממילא למדנו יסוד עצום במניעת מחלוקת: גם אם הזולת פתח במחלוקת, ולא אתה, אך ברגע שלא תשתף עימו פעולה, המחלוקת תגוע מאליה. (גליון איש לרעהו)

הסיפור הבא הינו סיפור-תימני, אמיתי ועסיסי, אותו נהג לספר הדרשן רבי יהודה ירימי זכר צדיק לברכה (הסתלק ונטמן בעיר 'עדן' בתימן). על מנת לשמר על אותנטיות סגנונו, אנו מביאים את רוב הדברים כפי שרשם אותם בנו ר' אהרן ירימי: מעשה ביהודי עני ושמו 'שלום גחראזי'. לשלום היתה אשה ושמה 'שרה', ולהם שלושה בנים ושתי בנות. פרנסתו היתה מצומצמת מאוד. בהתקרב אחד החגים דאג: מאין ישיג את צורכי החג?! אמר בלבו: "חכמות נשים בנתה ביתה" אמר שלמה המלך, ושרה אשתי הלוא אשה חכמה היא - אשאל ממנה עצה שמא תמצא דרך לחלצנו ממצוקתנו!

כאשר חזרה האשה אמר לה לתלות את הקמע בכיסוי ראשה ופקד עליה: "מחר בצהריים, מיד כאשר יכנס בעלך הביתה הכניסי את הקמע לתוך פיך"

יעצה לו אשתו: "לך לבעל החנות שאנו רגילים לקנות אצלו, תסביר לו את המצב, וקח ממנו בהקפה חוטים, מחטים וכל מיני תבלינים. צא אל הכפרים כרוכל ושם תמכור את הסחורה ברווח". אמר בלבו: זה באמת רעיון (והרי נאמר בתורה "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה"...). הלך לחנווני, ובהיות החנווני מכיר אותו שהוא אדם ישר, נתן לו בהקפה כל אשר ביקש. למחרת יצא לאחד הכפרים הערביים ולקח עמו טלית ותפילין שמא יתעכב יום או יומיים.

כבר במשך היום הראשון הצליח למכור את מרבית הסחורה ברווח נאה! לפנות ערב נעמד בצל עץ כדי להתפלל מנחה. ראתה אותו ערביה אחת כשהוא שקוע בתפילה, אמרה בלבה: הנה יהודי חכם אשר ודאי יוכל לעזור לנו להביא את השלום לביתנו. כאשר סיים תפילתו פנתה אליו ואמרה: אנחנו יודעים שהיהודים חכמים המה ובעל-הפך (כלומר, מומחים לקמעות). האשה סיפרה שמידי יום חוזר בעלה מן העבודה עייף ויגע, נכנס לבית

גם חבילה מושלמת לבית הכנסת שלך!
וגם מתנה בשווי מעל 1000 ש"ח לבחירה:

מתנה לבחירה:
מחפש דבה המשולב 13 כרכים 1,280
מקראות גדולות המבואר 10 כרכים 1,060

חבילה מושלמת לבית הכנסת 2,805
חבילה מושלמת לבית הכנסת 2,665
חבילה מושלמת לבית הכנסת 2,836

20 ספרים בית כנסת (11 ספרים מפורסמים עם חפצים)
15 ספרים חומשי תנ"ך עם חפצים (כולל ספר 5 כרכי)
10 חפצים חומשי תנ"ך בית כנסת (כולל 10 ספרים)
20 חפצים נחשת וזהב (כולל 16 ספרים) חוקי

20 ספרים בית כנסת (11 ספרים מפורסמים עם חפצים)
15 ספרים חומשי תנ"ך עם חפצים (כולל ספר 5 כרכי)
10 חפצים חומשי תנ"ך בית כנסת (כולל 10 ספרים)
20 חפצים נחשת וזהב (כולל 16 ספרים) חוקי

20 ספרים בית כנסת (11 ספרים מפורסמים עם חפצים)
15 ספרים חומשי תנ"ך עם חפצים (כולל ספר 5 כרכי)
10 חפצים חומשי תנ"ך בית כנסת (כולל 10 ספרים)
20 חפצים נחשת וזהב (כולל 16 ספרים) חוקי

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובמייל: 1800225566@gmail.com

היום של תורה

ויענף ויערבה:

סיפור התקרבותו של רבי חיים חייקא מאמדור להמגיד הק' ממעזריטש זצ"ל:

אולם אחד יחיד ומיוחד היה הרה"ק המגיד ממזריטש זיע"א אשר ידע והרגיש ממרחקים כי באמדור מצוי יהלום יקר, צדיק תמים הנועד לגדולות ולנצורות וכי יש לקרבו אל דרכי החסידות כדי שאכן יגיע אל תיקונו השלם הראוי לו. פנה איפוא המגיד ממזריטש אל תלמידו הנועד הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א וסח לו: דע לך כי בעיר אמדור ישנה מנורת זהב טהור, ביזכי מנורה זו מלאים בשמן זית זך, גם פתילות טובות ומהודרות כבר יש בה, ולא חסר אלא הגפרור שיציית ויעלה בה את האור.

הבין הרה"ק מקארלין את אשר לפניו ויצא לאמדור לנסות לקרב את האברך הצדיק לעולמה של תורת החסידות. בבוא הרה"ק מקארלין נודע לו כי את מירב זמנו מעביר רבי חיים חייקא בהתבודדות ביער, מסרב הוא לקיים שיח ושיג עם בני העיר, וכמעט ואין איש היודע עליו.

החליט הרה"ק מקארלין לפעול בחכמה ובמתינות ולהביא לכך שרבי חיים חייקא עצמו הוא זה שיפנה אליו ויבקשנו להורות לו דרך בעבודת השם. החל הרה"ק מקארלין לשאת מדברותיו באופן קבוע בבתי הכנסת הרבים שבעיר אמדור, והיו דרשותיו הנלהבות מלאות בתוכחות מוסר ובדרכי העבודה, עד שכל שומעיהם היו מגיעים לתשובה שלמה. בכל דרשה ודרשה היו השומעים גועים בבכייה רבה ומקבלים על עצמם שלא לשוב לכסלה עוד. ידוע שאמרו עליו שהצליח לעשות כשמונים אלף בעלי תשובה ולהחזירם לאבינו שבשמים.

שמע הדרשות המעוררות עשה לו כנפיים עד שהגיע הידיעה גם לאזני רבי חיים חייקא המתבודד ביער. בשבתות בהם חזר לעיר נגשו אליו כמה ממכריו וסיפרו לו על הדרשן הלא מוכר המלהיב את הנשמות. כמובן שרבי חיים חייקא בירר את זמני ומועדי הדרשות ומיהר להתייצב בהם ולהאזין לנועם שיחו.

כשנודע להרה"ק מקארלין על כך שרבי חיים חייקא נמצא בין המקשיבים לדרשתו, הרי שבאותה דרשה הוא לא האריך במילים. הרה"ק מקארלין עלה על הבימה ואמר בקול גדול: "אויב א מענטש ווערט נישט בעסער - ווערט ער ערגער" [-אם אדם אינו נעשה טוב יותר, בהכרח שהוא נעשה רע יותר]. כך אמר ולא יסר.

שמע זאת רבי חיים חייקא והדברים היוצאים מהלב נכנסו אל הלב כארס של עכנאי, והיה חוזר ומשנן לעצמו את המשפט שאמר הרה"ק מקארלין שוב ושוב: אם אדם אינו מתעלה בכל רגע בעבודת

השם יתברך, הרי זה סימן מובהק שבאותו רגע ממש הוא מתקרב ומתרחק מעבודת השם יתברך, עד שעלול הוא חלילה ליפול לחלוטין ולהיות רשע גמור רח"ל. וכיון שכן, החליט רבי חיים חייקא שחובה עליו לגשת אל אותו דרשן שדבריו הנוקבים פעלו עליו כל כך ולבקשנו אורח חיים ונתיבות דעת.

ניגש רבי חיים חייקא אל הרה"ק מקארלין וביקש ממנו כי יורה לו ויכוון אותו את הדרך ילך בה ואת המעש אשר יעשה. הציץ בו הרה"ק מקארלין ושאל אותו: האם אתם לומדים תורה לשמה. התפלל רבי חיים חייקא ואמר: וכי לשם מה אנכי לומד אם לא לשם שמים ממש. שמע זאת הרה"ק מקארלין ושאל בקיצור: אם כן, היכן מתקיימים בדבריו של התנא רבי מאיר בדבריו ששינוי בריש פרק 'קנין תורה' של מסכת אבות: "רבי מאיר אומר: כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה".

נגעו הדברים לליבו של רבי חיים חייקא, שכן הייתה זו שאלה נוקבת

בעיר אמדור התגורר גאון מופלא ושמו רבי חיים חייקא. תלמיד חכם מופלג היה ומגדולי תלמידי הגאון רבי אליהו מוילנא זצ"ל. רבי חיים חייקא חי חיים של פרישות מוחלטת ועסק רבות בסיגופי הגוף והנפש, במשך אלף לילות לא נתן תנומה לעיניו רק ישב ועסק בתורה, עד שאמרו עליו שהיה עושה ומקיים את כל סדר התשובה הכתוב בתוך 'ספר הקנה' של התנא רבי נחוניא בן הקנה. את ימיו היה רבי חיים חייקא עושה במעבה היער, שם היה מתבודד ועוסק בתורה בהתמדה רבה.

חוסר מגוע תרשישים היה. אבותיו של רבי חיים חייקא מדורי דורות היו קדושי עליון וצדיקים נסתרים. איש לא ידע על רום מעלתם ועל מעשיהם הטובים. כל בני עירם הכירו אותם כאנשים פשוטים בעליל, ואף רבי חיים חייקא הלך בדרכיהם הטובות. מתנהג היה בענווה ובצנעה, ואת עיקר לימודו ומעשיו הטובים עשה כשאינו רואה ויודע.

נוהג היה רבי חיים חייקא לצום במשך כל ימות השבוע, תענית משבת ולשבת. ואף בשבת עצמה, אירע שקנס את עצמו ולא אכל. היה זה כשביום ערב שבת קודש הרגיש רבי חיים חייקא חולשה חזקה וכמעט שהתעלף. בתוך כך עלה בדעתו והוא נזכר את טעמם הטוב של מאכלי שבת שעתידי הוא לאכול בעוד כמה שעות, ומכוח זאת חזר לאיתנו ונכנסו בו כוחות חדשים. אולם מחמת שהייתה לו הנאה שכזאת, התגבר על עצמו ולא אכל מאותם מאכלים טובים מאומה.

בני העיר לא ידעו על כך דבר. דומה היה בעיניהם לאיש פשוט, עד כדי כך שחשדוהו בדבר שאפילו אנשים פשוטים אינם חשודים בו: איסור בשר בחלב. ומעשה שהיה כך היה: היה זה אחרי שבוע שלם שבו רבי חיים חייקא לא אכל ולא כלום. שבוע זה הצטרף לעוד שבועות רבים שכך נהג רבי חיים חייקא, וגרמה לבני מעיו להצטמק, עד שגם בשבת קודש עצמה, בה ביקש רבי חיים חייקא לאכול, לא היה ביכולתו. כך אירע שבשבת בבוקר, כשהסב רבי חיים חייקא לאכול, לא יכול היה לטעום מהחמין הבשרי ומהפשטידות הטובות, אכל כזית חלה, טעם מעט דגים על קצה מזלגו ובירך ברכת המזון. לאחר הסעודה פנה רבי חיים חייקא לבית המדרש המקומי, שם הכין לעצמו כוס מים חמים עם מעט חלב, שטה ממנו בלגימות קצרות, ושקע בתלמודו.

באותה שעה הסתובבו בבית המדרש מספר צעירים שהביטו ברבי חיים חייקא בעין רעה. הם לא חשבו הרבה לפי שפרסמו בעיר אמדור את

מסקנתם: המתבודד מהיער אינו מקפיד על הלכה פשוטה שאין שותים חלב אחרי אכילת בשר, והנה אנו ראינו אותו שותה חלב אחרי סעודה של 'צפרא דשבתא'. הרוחות בעיר סערו וגעשו עד שנמנו וגמרו שיש למתוח אותו על האבן וליתן לו מכות נאמנות. וכך עשו: נטלו את רבי חייקא ומתחו אותו על האבן.

לימים הסיח רבי חיים חייקא כי ראה והבין היטב שכל אלה שהציקו לו והכו אותו לא עשו זאת אלא משום קנאה ושנאה גרידא, שלא היו יכולים לראות אותו מתנהג כראוי. על אחד מהם אפילו הצביע רבי חיים חייקא ואמר כי רואה הוא בעיני רוחו כי איש זה אינו מזרע ישראל וכי בקרוב ממש יתגלה קלונו ברבים ויתברר לעיני כל הוא כופר בעיקר רח"ל. יוצא מהכלל, סיים רבי חיים חייקא ואמר, היה אדם אחד שהגיע ונתן לי צביטה בפנים. על אדם זה הרגשתי כי הוא עושה זאת מעומקא דליבא, כי אכן הוא מקנא קנאת ה' צבאות על כך שכביכול הוא סר מדרך השם.

באותה שעה הסתובבו
בבית המדרש מספר
צעירים שהביטו ברבי חיים
חייקא בעין רעה. הם לא
חשבו הרבה לפי שפרסמו
בעיר אמדור את מסקנתם:
המתבודד מהיער אינו
מקפיד על הלכה פשוטה
שאין שותים חלב אחרי
אכילת בשר, והנה אנו ראינו
אותו שותה חלב אחרי
סעודה של 'צפרא דשבתא'.
הרוחות בעיר סערו וגעשו
עד שנמנו וגמרו שיש
למתוח אותו על האבן וליתן
לו מכות נאמנות. וכך עשו:
נטלו את רבי חייקא ומתחו
אותו על האבן.

לסיפור הזה שפרטיו הובאו כאן, התכוון הרה"ק התפארת שלמה זיע"א בכתבו (שמיני עצרת): "כמו ששמענו מאת הרב הקדוש מראדשיץ זלה"ה, שהיה מרגלא בפומיה המעשה מהרב הקדוש ר' חייקא המדורא זלה"ה שעשה בעצמו כמה סגופים להתענות משבת לשבת כמה פעמים, ואלף לילות היה נייעור משנתו ללמוד כל הלילה. ועם כל זה לא נגמר תיקונו עד אשר בא להרב הקדוש מוהד"ב ממעזריטש זלה"ה על שבת כידוע".

ואמנם השאלה ששאל הרה"ק מקארלין את רבי חיים חייקא, אם הוא לומד תורה לשמה היכן הם הדברים הרבה אותם היה צריך לזכות, מצאנו כי כבר הציבה רבינו חיים ויטאל בהקדמת ספרו 'עץ חיים': ואמנם האנשים האלה מראים תימה וענוה באמרם כי כל עסקם בתורה הוא לשמה. והנה החכם הגדול התנא רבי מאיר ע"ה העיד עליהם שלא כך הוא, באומרו לשון כללות: כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומגלים לו רזי תורה ונעשה כנהר שאינו פוסק והולך וכמעין המתגבר מאליו, בלתי הצטרכו לטרוח ולעיין בה ולהוציא טיפין טיפין של מימי התורה מן הסלע, הנה זה יורה שאינו עוסק בתורה לשמה כהלכתה ומי זה האיש אשר לא יזלו עיניו דמעות בראותו המשנה הזאת ורואה חסרונו ופחיתותו.

(ספיר ויהלום פר' פקודי פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שדרש תשובה, והוא שאל את הרה"ק מקארלין: אכן, זו ראייה נכונה ואמיתית שאינני לומד תורה לשמה, אולם בזאת אבקשנו שיעשה טובה לנשמתו וילמדנו כיצד אכן יכול אני ללמוד תורה לשמה.

אמר לו הרה"ק מקארלין: אני איני יודע את העצה לכך, אך זאת אייעצך: סע אל מעזריטש, אל המגיד הגדול היושב שם, ושם תוכל לידע את סוד לימוד תורה לשמה. תהה רבי חיים חייקא באזניו של הרה"ק מקארלין: הלוא איש אינו מכירני שם, שמא תואיל לכתוב מכתב אל המגיד ממעזריטש, בו תספר לו משבחי ומעלותיי בכדי שיקרביני וילמדני כראוי. נענה הרה"ק מקארלין ונתן בידו מכתב סגור אל המגיד, ואמר לו שלא יפתח ויקרא במכתב, אלא תיכף כשיבוא לפני המגיד ויתן לו שלום, יגיש לו מכתב זה.

אכן כך היה, וכשהמגיד קיבל את מכתבו של הרה"ק מקארלין הוא קרא את תוכנו בקול: מוסר כתב זה מכף רגל ועד ראש אין בו מתום! נדהם רבי חיים חייקא לשמע הדברים והחל בוכה בקול. הוא סבר שבמכתב יהיו כתובים מעלותיו, שהוא חסידא ופרישא, והנה כתוב שם דברים בגנותו. אולם המגיד ממעזריטש תיכף נחמו ואמר לו שלא תהיה לו עגמת נפש מכך ולא יתחשב בדברים הללו שנכתבו במכתב.

ישב רבי חיים חייקא בצל קדשו של המגיד ממעזריטש במשך שנה תמימה ולמד שם דרכי התורה והעבודה, עד שנתעלה מאוד להיות רבן של ישראל והניח אחריו ברכה את ספר 'חיים וחסד'.

נביאים וכתובים מאירים בנדוקה

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

וכמה ערחתו יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ היביר זה
מצד רבב מימוני

פנינים על הפרשה:

מלאכת הצדיקים נעשית ע"י אחרים

ואספת דגנך ומירשך ויצהרף (דברים יא, יד). בגמרא [דברכות] דף ל"ה (ע"ב) וזה לשונו: רבי חנינא בר פפא רמי כתיב (הושע ב יא) 'ולקחתי דגני בעתו', וכתיב 'ואספת דגנך'. לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. תנו רבנן, 'ואספת דגנך' מה תלמוד לומר, לפי שנאמר (יהושע א ח) 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד', יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר 'ואספת דגנך', הנהיג בהם מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת רוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר (ישעיה סא ה) 'ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו', ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר 'ואספת דגנך', ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר (דברים כח מז) 'ועבדת את איביך וכו':

תוספות: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום שנאמר 'ואספת דגנך', ואם תאמר, והא לקמן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מוקמין ליה, ויש לומר, דמירי דאי עושין רצונו, אבל אין עושין כל כך דאינם צדיקים גמורים, ועוד יש לומר, דפליגי ליה אהא דלקמן שבא לפרש מה בין עושין ואין עושין והכא בעושין ואין עושין כי הדדי נינהו. עד כאן לשונם. מקשים העולם מה היא פגנת התוספות בתרוץ השני שתמצו:

כמה דרגות בצדיקים

ונהירנא כד הוינא טליא אמינא בה מלתא, והוא דבתרוצא קמא תרצו התוספות דמירי הא דמוקי רבי שמעון בר יוחאי לקמן 'ואספת דגנך' באין עושין רצונו של מקום, בעושין אבל אין עושין רצונו כל כך דאינם צדיקים גמורים, ובעל כרחנו צריכים לפרש הכי, דאי לא תימא הכי אם כן במאי מוקים רבי שמעון בר יוחאי 'ולקחתי דגני בעתו', ותו מאי בין 'ואספת דגנך' ל'ועבדת את איביך', אלא ודאי דהכי קאמר, אם עושין רצונו של מקום כל כך דהו צדיקים גמורים, מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר 'ועמדו זרים ורעו צאנכם', וכשאינם עושין רצונו כל כך דלא הוו צדיקים גמורים, הדין איתיה, אבל מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר 'ואספת דגנך', וכשאינם עושין רצונו של מקום ליכא דגן, שנאמר 'ולקחתי דגני בעתו', ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר 'ועבדת את איביך וכו' ברעב ובצמא וכו', דלפי זה מתוקמי קראי כלהו, והיגו נמי דעתיה דרבי חנינא בר פפא דמוקי גם הוא 'ואספת דגנך'

ישים האדם בטחונו אך ורק בידו יתברך

'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל (דברים ח, יח). ועוד יתבונן האדם כי כל מה שיחשב האדם בעסקי העולם ובמשאו ובמתנו לא יועיל כלום, כי הכל תלוי בידו יתברך, כמו שכתוב בתורה (שם ח יח) וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ותרגום אונקלוס 'ארי הוא דיהב לך עצה למקני נכסין'. וכן אמרו רבותינו ז"ל (מו"ק כח), בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. אם כן, כיון שפרנסת האדם תלויה בידו יתברך, מה יועילו מחשבותיו, מה שגזר ה' עליו יגיע לו. וכיון שיחשב האדם דבר זה תמיד דהכל תלוי בידו יתברך, לא יבוא להרבות מחשבות בעניני העולם ועסקיו, וממילא אתיא רוחא, דבשעת התפלה ימצא מחשבתו טהורה ופגויה לעבודת ה' דוקא:

וזה הוא פגנת שלמה המלך עליו השלום (משלי טו ג) 'אל אל ה' מעשיך ויכנו מחשבותיך', פרוש כל מעשיך שאתה רוצה לעשות בעניני העולם ובעסקי תלה אותם ביד ה', ודע כי הוא העקר מה שיעשה ה' הוא שיהיה, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע, ואז 'יכנו מחשבותיך', שבה תמצא מחשבותיך פגויות בשעת תפלה:

והנה כשמישים האדם בטחונו בו יתברך, וידע כי הוא המשגיח בו ומפרנסו, גם הקדוש ברוך הוא מרחם עליו ומוזין לו פרנסתו, שנאמר (תהלים נה כג) 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך', פרוש כשתשליך על ה' יהבך וכו' תבטח כי הוא הן אותך, אז 'והוא יכלכלך'. אם כן, כיון שהכל תלוי בידו יתברך, ומחשבות אדם לא יועילו ולא יצילו בזה, למה לו ולצרה הזאת להרבות מחשבות ולהוסיף דאגות, ובפרט בשעת תפלה. לכן בעל תשובה צריך להזהר ביותר לטהר מחשבותיו בשעת תפלה:

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות לה)

יראת שמים תלויה ביד האדם

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' וכו' (דברים יב). הנה לכאורה מלתא דתמייהא זו, דבאמרו מה ה' שאל מעמך כי אם ליראה, פשט הדברים הוא דיש כמה דברים שבידי אדם לעשותם ויכול לעשותם, ולא שאל ממנו הקדוש ברוך הוא כי אם היראה, ולא שיש ביד האדם שום דבר לעשות לה' וזאת היראה, דזה דוקא לבדה תלויה ביד האדם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לג:), הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים:

(מחשוף הלבן פרשת עקב)

עצות וסגולות:

שבת קודש (ב')

המבטל סעודות שבת, האבות מקטרגים עליו

ובפרט שהן כנגד אבות העולם, ואם יבטל שום אחד מהן לא מלבד ענשו הגדול ופגמו למעלה, אלא אפלו אב מהאבות שבטל סעדו הרי הוא לו מקטרג ואומר אם אב אני איזה כבודי.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות נה)

סגולות גדולות בסעודות השבת

ובפרט שמצינו כמה סגולות גדולות בהן, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קיח), שזכותן אדם נצול ממלחמת גוג ומגוג ומחבל של משיח ומדינה של גיהנם, וגם כן הן תקון גדול לסעודות הרשות ומאכלות אסורות. וכיון שכל כך תועלת יש בהן איך יתעצל האדם לאבד טובה הרבה ולהגדיל ענש עליו.

(גנוי המלך שם)

יזהר בקיום סעודה רביעית

גם סעדה רביעית צריך לזהר בקיומה ללוות המלכה, וגם כן היא כנגד דוד המלך, לפי שדוד המלך ואבות העולם הם ארבע רגלי הכסא (וזהו ח"ב קז, ח"ג רסב), וצריך האדם להשלים הכסא בסעדת דוד המלך.

(גנוי המלך שם)

בעל תשובה יזהר מאוד בסעודות שבת

והנה בעל תשובה צריך לזהר בזה יותר כדי לתקן אשר עות, כי כל החטאים והעונות רבם ככלם נמשכים מרובי אכילה ושתייה וסעודות הרשות. ולכן לתקן צריך לזהר בסעודות השבת לקיים קראוי ושלא יבטל שום אחת מהן.

(גנוי המלך שם)

אכילת שבת מתקנת את חטא הקדמון

ואפשר דהאכילה והתענוג של הימים טובים האלה, הוא תקון לחטא חוה ואדם שאכלו מעץ הדעת טוב ורע, שאמר הקדוש ברוך הוא התקין לזה הוא שיהיו ישראל מענגים השבתות וימים טובים, ותבוא האכילה הטהורה והמתרת של ימים הקדושים והטהורים, ותכפר על אכילת אסור וטמאה שאכלו חוה ואדם.

(מעגלי צדק אות ח"ת, ד"ה חשת)

התשובה מקובלת יותר ביום השבת

כתב בזהר הקדוש (ח"ב קלה): ובדברי המקבלים ז"ל (ראה שער הכוונות ענין ראש חודש), דביום השבת רחמים גוברים וכל הדינים מתבטלים ולפיכך אש של גיהנם כבה ביום השבת, לפי שכיון שהדינים מתבטלים, גם האש שבווערת מכחם מתבטלת וכבה, ולפיכך כיון שספרא אחרא אין לה שליטה ביום השבת, התשובה מקבלת ביום ההוא, דאין שטן מקטרג שיקטרג עליו, ולפיכך צריך להתעורר בעל תשובה בכל שבת ושבת ולהוסיף תשובה על תשובה, כיון דיום קדוש הוא לאלהינו, בודאי דהתשובה מקבלת ביום זה, דעת רצון הוא.

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות נח)

ויחזירנו בתשובה וירפאנו וירפנסנו ויבנה ירושלים וישלח משיחנו, וכל זה להתבונן ולידע כי הכל תלוי בידו יתברך, ואין ביד אדם שום יכולת לעשות שום דבר חוץ מרשותו יתברך, חוץ מראת שמים (ברכות לג:):

זהירות וזריזות באמירת הברכות

וגם כן ברפת המזון, כדי להכיר שהקדוש ברוך הוא הוא הנותן ומפרנס את העולם כלו בטובו, וכן על זה הדרך כל דבר שירצה לאכל, יברך עליו כדי להודות בתסדיו יתברך שנתן לו הדבר ההוא ובראו בשבילו, וצריך להזהר שלא יאכל שום דבר בלא ברכה, כי נקרא גזול להקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שם לה:): על פסוק (משלי כח כד) 'גזול אביו ואמו':

יברך הברכות במתון ובכוונה

וגם כן לא יברך בחפזון רק במתון, כדי לכוון דעתו ולידע מה מוציא בשפתיו, ולמי הוא מברך, ולא כמצות אנשים מלמדה, וצריך שיכוון בשעה שהוא מברך, כאלו הוא עומד לפני הקדוש ברוך הוא, ולפיכך נתקנו הברכות בלשון 'ברוך אתה' שהוא לנוכח, מטעם זה שיכוון אדם שהשכינה כנגדו ולה הוא מברך, וזהו שאמר (שם ג ו) 'בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך', דהינו אפלו בשעת הנאתך כשאתה אוכל, דע את השם וברך לו בכונה, ולפיכך דעהו והוא יישר ארחתיך, סופי תבות עם הכולל גימטריא 'ברוך':

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות כט)

'ועתה ישראל מה ה' אלהיך וגו' (דברים י, יב). אמרו רבותינו ז"ל (מנחות מג:): שצריך אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך וגו', אל תקרי 'מה' אלא 'מאה'. והמאה ברכות הם ברכות של שחר, ושל שלש תפלות ושל ברכת המזון ושל בית הכסא, ורבותינו זכרונם לברכה עליהם השלום שפנותיהם ברור מללו, דעל ידי ברכות אלו מזכיר אדם הבורא יתברך שמו וידע גדלתו ושבתיו ותסדיו ונפלאותיו, כי כיון שקם בבקר ומברך ברכות 'אלהי נשמה' הרי מכיר שהשם הוא שנתן בו נשמה ונטלה ממנו בכל לילה ודרך פקדון ומחזירה לו בכל בקר, וזהו שאמר 'המחזיר נשמות לפגרים מתים', וגם כן יש באלו הברכות שבת ישראל שבחר בהם הקדוש ברוך הוא מכל האמות ונתן לנו את תורתו, וכמה הודאות ושבתים אחרים, וכל זה לעורר לב האדם כיון שקם ממתנו להתחיל בצעודת השם ובראיתו:

וכן גם כן ברכת 'אשר יצר' לתת שבת לשם, שהוא עשוי נקבים חלולים, ואפלו הכי הקדוש ברוך הוא מצמיד בו רוחו ושומרה על ידי נס, וכן נמי ברכות התפלה יש בהם שבת הבורא, ויש בהם בקשות שאנו מבקשים על עצמנו מלפניו יתברך, שיחננו דעת

באינם עושים רצונו כל כך, וקרא ד'ועמדו זרים' וכו' בצדיקים גמורים, וקרא ד'ולקחתי דגני' וקרא ד'ועבדת את איביך' באינם עושים רצונו של מקום, ולפי זה רבי חנינא בר פפא ורבי שמעון בר יוחאי שוים הם:

רשב"ו ורבי חנינא בר פפא נחלקו בביאור הכתובים

ובתרוצם בתרא כתבו, דיש לומר דהא דרבי חנינא בר פפא פליגי אהא דרבי שמעון בר יוחאי, דרבי שמעון בר יוחאי עשה חלוק בין עושים רצונו של מקום כל כך דהו צדיקים גמורים, לאינם עושים רצונו כל כך, לשאינם עושים כלל, אבל רבי חנינא בר פפא מוקי 'ואספת דגנך' בעושים רצונו של מקום, בין הו צדיקים גמורים בין הו צדיקים שאינם גמורים, דהעקר הוא כיון דאיכא דגן תירוש ויצהר, אפלו הם בעצמם אוספים אותו, לא אכפת לן, וזהו שקתבו 'דפליגי אהא דלקמן' שבא לפרש מה בין עושין ואין עושין, דהינו מה בין עושין רצונו של מקום כל כך דהו צדיקים גמורים, לאין עושין רצונו כל כך דלא הו צדיקים גמורים, דכשהו צדיקים גמורים מלאכתן נעשית על ידי אחרים, וכשאינם צדיקים גמורים מלאכתן נעשית על ידן, והא בעושין ואין עושין כי הדדי גינה, דהינו בין עושים רצונו של מקום כל כך ובין אין עושין כל כך, על תרניהו אמרינן 'ואספת דגנך', ודו"ק:

(לבונה זכה פרשת עקב)

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

קו 'מחברים' לשאלות בהלכה 02-803-9999
תשובות בהלכה מפי הרבנים הגאונים שליט"א

הרב יצחק אברהמוביץ | הרב יצחק מאיר אדלר | הרב אברהם מרדכי ארשטר | הרב פנחס בלוי | הרב ישראל ברלינר | הרב אהרן מרדכי גרין | הרב שנח זיודוביץ | הרב ישראל הורנצ'יק | הרב ברוך וידיסלסקי | הרב ישראל זילברברג | הרב שאול משה טיטלבוים | הרב אברהם מרדכי לוינגר | הרב יחיאל מיכל לנדאו | הרב יחיאל רבינוביץ | הרב רפאל יצחק רוזמרין | הרב שלמה חיים רוזמרין | הרב משה רוטשטיין | הרב שמעון רוסק | הרב ישראל שאהן | הרב אברהם יהודה שטיין | הרב שמואל יוסף שטיצברג | הרב יוסף מרדכי שלמון

כ"ק אדמו"ר מזוטשקא שליט"א: זקיה"ק בנחל יצחק כתוב, דשבת זו שקורין בה פרשת היראה, מסוגלת ביותר ליראת שמים. ובספה"ק ישמח ישראל ועוד איתא, דשבע דנחמתא, הם כנגד ז' המדות, ושבע הב' הוא נגד מדת הגבורה שהיא בחי' היראה. וממילא הזמן מסוגל ביותר לקנות בו יראה טהורה.

בכל עת שנושא עיניו למרום. ובעל כרחך, היינו משום שיש עליו מסך חומרי שלא נודרך, המחשיך עיני הנפש מלהתפעל מהתבוננות זו והדומה לזו. וממילא בעל כרחך צריכים אנו לקיים (שם ט"ז) "ומלתם את ערלת לבככם, וערפכם לא תקשו עוד". כמו שממשיך לכתוב לעורר אותנו בפרשת היראה, לפי שע"י שנמול ערלת לבבינו, יהי' לבבנו מוכן להתפעל ולהתעורר באהבה העליונה כמים פנים אל פנים. ולזה צריך יראת ה' טהורה, שלא נחטא עוד ח"ו, ונהי' נשמרים מכל דבר העלול להגביר את המסך המבדיל בין הנפש ובין קונה.

ומעתה מובן היטב, שאע"פ שפרשת היראה עיקרה לעורר אותנו לאת אשר השי"ת שואל מאתנו דייקא, דהיינו ליראה את ד' אלוקינו, מכל מקום הרי בסופו של דבר היראה הנכונה מביאה לידי אהבה, ולהתבוננות בדברים שהיו צריכים להביא את האהבה, שנמנעו מאתנו מחמת מסך המבדיל, והיראה מועילה ביותר להסיר ערלת הלב, כדי שנוכל לבא ליראה אמיתית בהשי"ת.

והנה רז"ל (מנחות מ"ג, וברש"י שם) דרשו עה"פ "ועתה ישראל מה ד' אלוקיך שואל מעמך", אל תקרי מה אלא מאה, ומכאן רמזו למאה ברכות שצריך האדם לברך בכל יום. ודוד המלך חידש תקנה זו לבטל את המגיפה מעל כלל ישראל, כשהיו מתים מאה בחורים בכל יום רח"ל.

וכתב בספה"ק ישמח ישראל, שיהיו דורות נמוכים ביותר, שיוקשה עליהם להתעורר ביראה, מחמת גודל מסך החומרי המבדיל בין נפשם ובין הדעת דמשה רבינו ע"ה, וע"י אמירת מאה ברכות בכל יום, יוכלו לפתוח שערי לבם, ולזכות ליראה הטהורה אשר משה רבינו ע"ה משפיע לנו, עכדה"ק.

ולכא"ו גם בזה צריך להוסיף ביאור כנ"ל, כי לכאורה אמירת מאה ברכות בכל יום, מועילה יותר לעורר את האהבה, ובפרט אמירת "ברוך אתה", בלשון נוכח. וכמ"ש בספה"ק עבודת ישראל, ברמז הכתוב (תהילים ק"ד) "אתה כהן לעולם", שמה שיש לנו הזכות והאפשרות לדבר אל השי"ת בלשון נוכח ולומר לפניו "ברוך אתה", הרי זה מדת החסד הגדולה שבעולם. וזה "אתה כהן לעולם", דכהונה היא מדת החסד, וכל הודאה שורשה מדת אהבה.

אכן לפי מה שנתבאר בס"ד ניחא, שההתבוננות בדברים המעוררים את האהבה, מועילה להסרת ערלת הלב, ועי"ז נזכה ליראה פנימית.

(כ"ק אדמו"ר מזוטשקא שליט"א - נחל אדניך)

מדוע לא יבא כל אדם לאהבה זו ורשפי אש, בכל עת שעוסק בתורה ובמצות, או בכל עת שנושא עיניו למרום. ובעל כרחך, היינו משום שיש עליו מסך חומרי שלא נודרך, המחשיך עיני הנפש מלהתפעל מהתבוננות זו והדומה לזו. וממילא בעל כרחך צריכים אנו לקיים (שם ט"ז) "ומלתם את ערלת לבככם, וערפכם לא תקשו עוד", כמו שממשיך לכתוב לעורר אותנו בפרשת היראה, לפי שע"י שנמול ערלת לבבינו, יהי' לבבנו מוכן להתפעל ולהתעורר באהבה העליונה כמים פנים אל פנים. ולזה צריך יראת ה' טהורה, שלא נחטא עוד ח"ו, ונהי' נשמרים מכל דבר העלול להגביר את המסך המבדיל בין הנפש ובין קונה.

"כי אם ליראה את ה' אלקיך ולאהבה אותו"

וְעֵתָה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מֵעַמְךָ כִּי אִם לְיִרְאָהּ וְגו' (י, יב).

זקיה"ק בנחל יצחק כתוב, דשבת זו שקורין בה פרשת היראה, מסוגלת ביותר ליראת שמים. ובספה"ק ישמח ישראל ועוד איתא, דשבע דנחמתא, הם כנגד ז' המדות, ושבע הב' הוא נגד מדת הגבורה שהיא בחי' היראה. וממילא הזמן מסוגל ביותר לקנות בו יראה טהורה.

והנה רז"ל הקשו (ברכות לג, ב), "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא", ומשני, "אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא". והקשו, והרי בפסוק כתוב "ולאהבה אותו וללכת בכל דרכיו וגו'", ולא רק יראה גרידא. ובאור החיים הקדוש ועוד כתבו לתרץ, דמהאדם דורשים רק יראת שמים, והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, והאהבה ושאר מדות טובות, יבואו אח"כ ממילא.

ובספה"ק שפת אמת העיר, דלכא"ו כל הדברים הכתובים בפרשת היראה, מביאים להתפעלות הנפש

לאהבת השם, שהרי כתוב שם (י"ד-ט"ו), "הן לד' אלוקיך השמים ושמי השמים וגו'. רק באבותיך חשק ד' לאהבה אותם, ויבחר בזרעם אחריהם וגו'", ואמאי נקראת פרשה זו פרשת היראה. וביאר, דלאמיתו של דבר, מה שבחר בנו השי"ת מכל שרפי מעלה, להיות לו לעבדים נאמנים, זה גופא מעורר אותנו ליראה גדולה, מצד הכרת גודל האחריות המוטל עלינו, עש"ב.

ואולי י"ל, דפרשת היראה מלמדת אותנו כיצד תהי' ההתבוננות שתביא אותנו לידי יראת השי"ת, שהרי באמת הכיצד לא ימס לב האדם מחמת גודל גילוי אהבתו ית"ש, "הן לד' אלוקיך השמים ושמי השמים וגו'. רק באבותיך חשק ד' לאהבה אותם וגו'. ובתניא (פרק מ"ו) מבואר, שמי שמתבונן בדבר זה שהגיה הקב"ה את העליונים ואת התחתונים, ולא בחר כי אם בישראל עמו, והוציאם ממצרים ערות הארץ מקום הזהומא והטומאה, לא ע"י מלאך וכו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, כדי לקרבם אליו בקירוב אמיתי ע"י התורה הקדושה, אפילו אם לבו כלב האבן המס ימס והיה למים, ותשתפך נפשו כמים בכלות הנפש ממש לאהבת המלך, עש"ש.

וא"כ קשה להבין, מדוע לא יבא כל אדם לאהבה זו ורשפי אש, בכל עת שעוסק בתורה ובמצות, או

הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א - משגיח ישיבת מיר: פעם הגיע אחד בבין הזמנים לישיבה, ובא בטענה גדולה זה בין הזמנים, הישיבה מלאה, אמרתי, עוד כמה קושיות כאלו ונושענו... מי שלוקח את הימים האלו למקום כזה שמתרענן קצת ומתחזק בגוף ובנפש, זה גם עבודת ה', והוא יקבל גם על זה שכר. אפשר לתת בבין הזמנים כח לאשת חיל שילוו אותה גם אחרי בין הזמנים, וכל אחד יחשוב מה הוא יכול לעשות שגם הגשמיות יביא אותנו לעבודת הבורא יתברך.

ובביה"ז אפשר לנצל את הזמן כל אחד ללימוד שהוא רוצה.

מרוך הרב אלישיב זצ"ל היה נוסע בבין הזמנים לבת שלו בבית וגן, שם הוא היה יושב ולומד את הסדרים הרגילים שלו באותה מידה, אולי פעם הוא נסע עם הילדים מחוץ לירושלים, צריך לנצל את הזמן ללימוד באווירה אחרת.

פעם הגיע אחד בבין הזמנים לישיבה, ובא בטענה גדולה זה בין הזמנים, הישיבה מלאה, אמרתי, עוד כמה קושיות כאלו ונושענו, מי שלוקח את הימים האלו למקום כזה שמתרענן קצת ומתחזק בגוף ובנפש, זה גם עבודת ה', והוא יקבל גם על זה שכר. אפשר לתת בבין הזמנים כח לאשת חיל שילוו אותה גם אחרי בין הזמנים, וכל אחד יחשוב מה הוא יכול לעשות שגם הגשמיות יביא אותנו לעבודת הבורא יתברך.

השפעה טובה על בני הבית

היה פעם איזה עצה שבחורים שחוזרים לביתם ללמוד עם האחים הקטנים, וזה ממש השפעה טובה, לא לחנך את האח הקטן, אלא ללמוד איתו, וזה עושה שמחה גדולה בבית, וזה נוגע לבחורים, אבל לנו מה שנוגע זה ללמוד יותר עם הילדים, מצד אחד לא להכביד, צריך לדעת בחכמה ובתבונה, וזה סוגיא אחרת בחינוך, אבל לעשות אווירה של מצב, ללמוד עם ילד קטן משניות, מותר לעשות סיום למשניות שלומדים עם הילד וכן עם ילד גדול שלומד מסכת אפשר לעשות מצב שמח, ומקבלים על זה שכר גדול שמחה של מצווה, ואם צריך לצאת לאיזה מקום צריך להיזהר מאוד ולברוח ממקומות מפוקפקים.

יש כאלו שנוסעים לכל מיני אתרים ונופשים, מי שאין לו את הכסף שלא יהיה עצוב, איפה שהוא נמצא הקב"ה יעזור לו, כשהייתי ילד אבא זצ"ל לקח אותנו לחופשה, ומה הייתה החופשה, גרנו ברחוב מלאכי ויצאנו לחורשה ברחוב חנה, איפה שהיום ישיבת טשעבין, מרחוב מלאכי עד חנה, ושם היה חורשה עם עצים, ושמחנו, חזרנו לבית מאושרים, אפשר לעשות חוויה גם מדברים כאלו, היום הבעיה שלילדים יש מושגים יותר מההורים, אבל לפי הענין לעשות אווירה טובה, אווירה של התעלות, ולהראות שכל מה שעושים זה שיהיה כח לעבודת הבורא.

הקב"ה יעזור שכל המתאבלים על ירושלים יזכו ויראו בשמחתה, וכולם יזכו לראות את גילוי השכינה, ולהיות שמחים ומאושרים, ומתוך שמחה וטוב לבב נעשה להקב"ה נחת רוח.

(הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א - משגיח ישיבת מיר)

יש כאלו שנוסעים לכל מיני אתרים ונופשים, מי שאין לו את הכסף שלא יהיה עצוב, איפה שהוא נמצא הקב"ה יעזור לו. כשהייתי ילד אבא זצ"ל לקח אותנו לחופשה, ומה הייתה החופשה, גרנו ברחוב מלאכי ויצאנו לחורשה ברחוב חנה, איפה שהיום ישיבת טשעבין, מרחוב מלאכי עד חנה, ושם היה חורשה עם עצים, ושמחנו, חזרנו לבית מאושרים, אפשר לעשות חוויה גם מדברים כאלו. היום הבעיה שלילדים יש מושגים יותר מההורים, אבל לפי הענין לעשות אווירה טובה, אווירה של התעלות, ולהראות שכל מה שעושים זה שיהיה כח לעבודת הבורא.

סיפרתי פעם על מרוך הגאון רבי חיים חיים קרייזווירט זצ"ל, שכידוע בבלי וירושלמי היו שגורים על פיו, היה מרגש לראות איך שהוא שולט, הוא היה עליון גדול, אבל בלי התמדה וחסד הוא לא היה זוכה, אמר לי פעם אברך אחד שכבר לא חי, שהוא לא הולך לדרשות של רבי חיים, ולמה, רבי חיים שופך כ"כ הרבה גמרות מכל רחבי הש"ס עד שהוא כבר מקבל חלישות הדעת ונשבר, קשה לו, חבל לו היה משקיע היה מצליח כפי כוחו.

ופעם רבי חיים שאל בדרך חיזוק, אני לא מבין אם תשעה באב זה זמן של התעלות והתרוממות כנגד מאסה של תורה, היה צריך להיות מיד אחרי תשעה באב זמן חדש של חיזוק בלימוד התורה, וזה כ"כ לא מתאים שמיד יש בין הזמנים, ורק כדי לחדד הוא שאל, אז אני רציתי לומר את חלקי, שבכל זאת אנחנו בני תורה עמלים וצריך קצת להשתחרר, ואדרבא דווקא בזמנים שאדם לא יכול בתקן הרגיל, ולא בישיבה בזמן הרגיל, ואין עליו השגחה מתי הוא לומד ומתי לא, ועכ"פ הוא מנצל את הזמן ולומד בהתמדה, זה מראה שהוא באמת רוצה ללמוד, הוא מחבב את התורה, והגם שלא בגלל זה תיקנו את בין הזמנים, אבל אחרי שזה קיים זה יכול להראות חביבות, ולא סתר את דברי.

אני רוצה לומר, אדם חייב לעצמו קצת להתרענן, אבל אסור לשכוח את האשת חיל, שבשבילה בין הזמנים זה יותר מאשר בשבילו, אני לא יכול להיכנס לפרטים יכול להיות שהאשה שולחת ללמוד כל הזמן, אבל צריך לראות מתי צריך עזרה בבית וכד', ולפעמים בערב אפשר ללמוד יותר עם הילדים בבית, לנצל את הימים האלו לעליה ושמחה ולהכרת הטוב.

ניצול הזמן לעלייה ברוחניות

מרוך רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל אמר ווארט שמתאים יותר לצעירים, אבל מזה אפשר ללמוד מושגים לבין הזמנים, רבי חזקל, אמר שכשבחור נמצא בישיבה יש לו שייכות למסגרת מסוימת, ואם הוא יחליט שהוא לומד בבימ"ד אחר יגיד לו ללכת להירשם שם, וכן אם אחד יגיד שהוא לומד בלילה ובבוקר הוא ישן ישלחו אותו לכולל 'שומרים בלילה', ובחור שיגיד שהוא לומד מסכת אחרת ג"כ ישלחו אותו למקום שלומדים מסכת אחרת, אבל בבין הזמנים לומדים מתי שרוצים, ואיפה שרוצים, ומה שרוצים, ופה בישיבת מיר זה פחות נוגע, כי אברך יכול ללמוד תמיד מה שהוא רוצה, יש קבוצות ולימודים שונים, יש מבחר עצום אבל בכ"ז יש מסגרת מסוימת,

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: כתב הרה"ק ה'בני יששכר', יכול אדם לטעות ולחשוב חלילה כי לימוד הלכות נגעים יש בו סכנה, שהרי מצד הטבע זו מחלה מדבקת, לכן בא הפסוק ומבטיח שהגם שתצטרך לעסוק בזאת התורה, וסגולה היא בטבע לקפוץ על האדם, עם כל זאת, לא יבוא עליך נזק כלל, כי העוסק בתורה שכינה כנגדו (תמיד לב, ב), ומתדבק בהשם הו"ה.

מעין רואה. לאחר מכן תתגנב גם האשה יחד עם ילדיה ויציאו בסתר מהעיר, שם יפגשו עם אבי המשפחה ויחד יברחו אל ידאווע.

האשה החלה לארגן את התרמיל, מכניסה בתוכו בגדים נחוצים ומעט מאכלים כצידה לדרך, כשלתע נשמעות דפיקות על הדלת: היה זה שליחו של הרה"ק מראדזימין אשר הגיע לבייתם והודיע כי הרבי קורא לה בדחיפות. האשה לא האמינה למשמע אוזניה והתפללה מאוד האם ייתכן שהסוד הכמוס הגיע לאזניו של הרבי, אולם היא כמוכנן לא התמהמהה ותיכף הלכה אל בית הרבי לשמוע את אשר יש לו לומר לה.

כשהגיעה אל הרבי, נוכחה האשה לדעת כי אין נסתר מנגד עיניו של הרבי, והכל גלוי וידוע לפניו. הרבי לא האריך בדברי אלא אמר בקצרה: מה לכם לרוץ ולנסוע מהעיר?! אם חוששים אתם מהמגיפה שבעיר, הרי אני מבטיח לכם שבזכות המצוה שאת עושה לא יארע שום דבר רע, לא לך ולא לילדייך. ועוד הוסיף ואמר: לי לא יאונה כל רע, כמו שלך לא יהיה כל רע!

צייתה האשה לדברי הרבי ובאמונת חכמים מובהקת נותרה בעיר יחד עם כל משפחתה, והמשיכה במלאכתה בחברה קדישא במסירות רבה, כשאכן זכתה והמגיפה לא פגעה בה כלל.

חלפו ימים רבים והנה זוגתו של רבי שלמה מורה הוראה חלתה במחלת הטיפוס הנוראה רח"ל והגיעה עד שערי מוות. היה זה ליל שבת כשרופאים בכירים הוזעקו אל מיטת האשה החולנית לנסות לעזור לה. אלא שהרופאים פכרו ידיהם בייאוש מוחלט והודו כי אין הם יודעים מה לעשות. דומה עליהם שכבר נגזרה הגזירה, וכל שעל המשפחה לעשות הוא להכין תכריכים עבור האשה החולנית שעתידיה להאסף אל עמה בשעות הקרובות.

לשמע בשורת האיוב הנוראה התעשתה אחת הבנות במשפחה ורצה במהירות אל ביתו של הרה"ק מראדזימין כדי להזכיר את אמה לדבר ישועה ורחמים בתוך שאר חולי ישראל. היה זה כאמור ליל שבת קודש, והרה"ק מראדזימין היה ספון בחדרו הקדוש, עסוק בעבודת קדשו אשר איש לא יבוא בסודה. ומשהגיעה הבת וביקשה להכנס אל הרבי ולבקש רחמים, הודיע לה ר' הרשל משמש, אחד מנאמני ביתו של הרה"ק מראדזימין, כי דלתו של הרבי סגורה ונעולה, אין יוצא ואין בא.

לא התבלבלה הבת והחלה לצעוק בקולות רמים: רבי, רבי, הושיעני. בתו של רבי שלמה מורה הוראה אנכי, והנה אמי חולה מסוכנת מאד. רבי, בקש רחמים עליה! וכך עמדה הבת וזעקה בקולות נוראים שהגיעו עד לאזניו של הרבי.

פתח הרבי את הדלת ואמר: הניחו לבתו של 'שלמה שלי' להכנס לחדרי! נכנסה הבת הבוכיה, והרבי שאלה: מפני מה את צועקת כל כך? נענתה הבת וסיפרה כי אמה, גומלת חסדים של אמת בחברא קדישא של ראדזימין, חלתה לאחרונה

מתגורר היה בעיר ידאווע, ומשהגיעה השמועה אליו כי מגיפת החולירע משתוללת בראדזימין החל לדאוג מאוד לשלום משפחתו המורחבת, לשלום רבי שלמה, ובפרט לשלום גיסתו וילדיה הקטנים. לאחר לבטים מרובים הוא החליט לחרף את נפשו, להגיע לראדזימין לחלץ משם את רבי שלמה מורה הוראה ומשפחתו, ולהביאם אל עירו ידאווע.

עם הגיעו של הגיס לראדזימין הוברר לו כי מבצע החילוץ אינו פשוט כל כך: אין מדובר רק בהוצאת המשפחה מראדזימין אל מקום מבטחים, אלא יש כאן התמודדות עם אנשי העיר שעדיין נותרו בה, שלא יניחו לזוגתו של רבי שלמה לעזוב את העיר. היות והאשה החזיקה בתפקיד משמעותי ביותר בחברה קדישא, כשאין לה

הרה"ק מראדזימין מיד פנה אל המשמש השני, ר' שלמה, שגם הוא היה נוכח באותו מעמד וציווה עליו: חושה מהר ואל תתמהמה, אסוף מנין יהודים ולך יחד עם הנערה אל בית הקברות, אל מקום מנוחתו של הסבא שלה, ר' בנימין חיים המנוח, ואמור לו, כי אני הוא זה אשר שלחתיך לבקש ממנו שישתדל בעולמות העליונים לעשות טובה לנכדתו שתחזור לאיתנה ותבריא אולם.

מישהו שיכולה להחליפה ולמלא את מקומה, הרי שאנשי העיר התנגדו בכל תוקף לעזיבתה את העיר.

מובן מאליו שרבי שלמה מורה הוראה וזוגתו לא היו מתחשבים בדעת המון העם, שהרי סכנה איומה מאיימת עליה, אלא שהם ידעו היטב כי זו גם דעתו של הרה"ק מראדזימין, ואם כי אמנם עדיין לא אמר להם ולא כלום על ההשארות בראדזימין, אך אין זאת אלא מפני שהכל סברו כי יש בדעתם להשאר בראדזימין, אולם אם הרבי ישמע שיש בדעתם לעזוב את העיר ולנסוע ליאדאווע, יש לשער שבוודאי לא יניח לכן ויניא אותם מתוכניתם.

החליט הגיס שהעצה היחידה האפשרית למשפחת רבי שלמה מורה הוראה היא לברוח בסתר ובחשאי, 'על בלי הגיד כי בורח הוא'. עליהם לארוז מעט מטלטלים דחופים בלבד, ובשעת בין הערביים ילך רבי שלמה מורה הוראה, כביכול לפי תומו, כשהטלית ותפילין בידו, אל מחוץ לעיר. שם ימתין בנקודה מסוימת, חבויה

והסיר ה' מן־ךָ כל חלי'

משפרצה מחלת החולירע בעיר ראדזימין, עיר מגוריו של רבן של ישראל הרה"ק רבי יעקב אריה ראדזימין זיע"א, החלה מנוסה המונית מהעיר. מחלה מדבקת הייתה זו, ובקלות דילגה מאדם לאדם. אוי לו לאדם שנחלה במחלת החולירע הקשה והמסוכנת, ואוי לו לשכנו הבריא, שכן כמעט רגע והמחלה קופצת ועוברת אליו. העצה היחידה לאלו שהמחלה עדיין לא הגיעה אליהם הייתה למהר ולברוח ממקום הסכנה ככל אשר ישאו אותם רגליהם. מכל עבר נראו בני העיר, אנשים נשים וטף, מתניהם חגורים ומטלטליהם המעטים בידם, נסים מהעיר ומחפשים מקום מקלט עד יעבור זעם.

אומללים היו חולי החולירע ל"ע. רוב ככל נפגעי מחלה זו היו סובלים יסורים קשים ואיומים, עד שנשמתם הייתה עוזבת את גופם הדווי. לצערם ולסבלם של החולים לא היה גבול, שכן מחשש הידבקות איש לא הסכים לסעוד את החולים האומללים ולעזור להם בשעותיהם הקשות, עד שפעמים יחולים לא היו מתים מעצם המחלה הקשה כי הם מצרע או מצמא.

אחד המיוחד שנתר בעיר היה הרה"ק רבי יעקב אריה שלא אבה לנטוש את בני עירו. כקברניט מסור ודואג לא הסכים רבינו לעזוב את הספינה כל עוד ועדיין מצויים עליה אנשים. לא זו בלבד שרבינו עצמו לא עזב את ראדזימין אלא שעיניו היו פקוחות על העיר כולה ובכל רוחו ונפשו ביקש לשמור עליה ככל הניתן.

כך לשם משל, אנשי החברא קדישא, אלו שעסקו בגמילות חסדים של אמת והביאו לקבורה את המתים במגיפה, התבקשו מאת רבינו להישאר בעיר ולהמשיך לעסוק במלאכת הקודש. היה בזה מהחידוש, שכן אם אצל החולים האנושים הייתה סכנה עצומה להתקרב אליהם, הרי שאצל המתים הייתה הסכנה גדולה פי כמה וכמה. האוויר של חדר הטהרה ובית הקברות היה נחשב כמורעל, חיידקי מוות ריחפו שם, ואנשי החברא קדישא שמו נפשם בכפם כנדי לעסוק עם המתים, לטהר אותם ולהביאם לקבורה. כמוכנן שגם אנשי החברא קדישא היו מעדיפים להימלט מהעיר כל עוד נפשם בם ולא לעסוק במלאכה מסוכנת זו, אלא שחזקה עליהם בקשתו של הרה"ק מראדזימין שלא יעשו כך.

אם באנשים כך, בנשים על אחת כמה וכמה. נשים מצד טבעם רגישות יותר להסתכן במחלה זו, ונוהגות יותר להיזהר ולהישמר מהמחלה עשרת מונים יותר מהגברים. ואכן, נשים רבות, ככל שהיה ביכולתם, נסו ונמלטו מהעיר יחד עם בני משפחתם. אמנם אשה אחת, הלוא היא זוגתו של המורה הוראה דראדזימין, רבי שלמה, נותרה בעיר, וזאת מפני התפקיד החשוב שהיה לה בחברא קדישא, להיות גומלת חסד של אמת עם הנשים.

הגיס של רבי שלמה מורה הוראה דראדזימין

אוצרות הפרשה

לחיות אחרי המאורע עוד תשע עשרה שנה
בבריאות מושלמת.

על הפסוק (דברים ז טו): 'וְהִסִּיר ה' מִפְּנֵי כָל חָלִי וְכָל מַדְוֵי מִצְרַיִם הַרְעִים אֲשֶׁר יִדְעַתְּ לֹא יִשְׁיִמָּם בְּךָ וּנְתַנֶּם לְכָל שְׂנְאֵיךָ, מִפְּרֵשׁ הַרְהִיק רַבִּי צְבִי אֵלֵימֶלֶךְ מְדִינַת זֵיעָא, בִּסְפָרוֹ 'אֵגְרָא דְכַלְהָ, לְאַחַר שְׁפַתָּה וְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק 'וְהִסִּיר' שְׁפִירוּשׁוֹ, שֶׁהַחֲלָאִים יִהְיוּ ח"ו בְּנִמְצָא אֲלֵא שֶׁהִשְׁיִית יְסִירָם, וְאֵילוֹ אַחַר כֵּךְ אִמְרוּ הַפְּסוּק 'לֹא יִשְׁיִמָּם בְּךָ' וּמִשְׁמַע שֶׁכָּל לֹא יִשְׁיִמָּם.

אלא ביאר שיש חולאים רעים אשר הם מחלות מדבקות, ולא זו בלבד שיש סכנה של המחלה בקרבה של אדם לאדם, אלא שיש סכנה שהמחלה תקפוץ על האדם המדבך עליה וחושב עליה, כגון נגעים, שקישור החכמה והדעת בהן מוזיק, אלא שחובת האדם בעולמו היא ללמוד וללמד את כל דיני התורה, ואף הלכות נגעים בכלל זה, והן המה גופי הלכות אשר יצטרך האדם להעמיק בהן ולפלפל בהם. ויכול אדם לטעות ולחשוב חלילה כי לימוד הלכות נגעים יש בו סכנה, שהרי מצד הטבע זו מחלה מדבקה, לכן בא הפסוק ומבטיח שהגם שתצטרך לעסוק בזאת התורה, וסגולה היא בטבע לקפוץ על האדם, עם כל זאת, לא יבוא עליך נזק כלל, כי העוסק בתורה שכינה כנגדו (תמיד לב): ומתדבק בהשם הוי"ה.

וזהו שאמר הכתוב 'וְהִסִּיר הוי"ה ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים', אשר החללים הללו הם רעים לקפוץ על המתבונן, בהיותם מחלות מדבקות, ועל כן נקראו מחלות אלו בתואר 'רעים', והוא מלשון רעות והתחברות. ועל כן כתיב 'מדוי' באות יו"ד, שהוא מורה על המחשבה כנודע (תיקו"ז מא). 'אשר ידעת', שהכרח הוא שתתבונן אותם בדעת שלך וללמוד התורה שבהם, ובטבע מתהוים על ידי התבוננות הדעת בהם, 'לא ישימם בך', והגם שיתהוה במציאות על ידי הדעת והמחשבה, לא ישימם בך, 'ונתנם בכל שונאיך'.

(הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

בשמי מרומים.

שוד ושבר קידם את פני הנערה בשובה לביתה. היא מצאה את אמה שוכבת על המיטה במצב גרוע יותר מכפי שהיה קודם לכתה אל הרבי. הבית כבר היה מלא באנשים ובקרובי משפחה שבאו אל בית החולה האנושה כדי להיות שם בעת יציאת נשמתה.

ולפתע, עדיין לא עברה חצי שעה מאז הביקור המסתורי בבית הקברות, ור' הרשל משמש הגיע במרוצה אל בית החולה, כולו מתנשם ומתנשף. הוא מפלס את דרכו אל מרכז החדר והוא פותח ואומר בהתרגשות עצומה: אני מגיע עכשיו מחדרו של רבינו הקדוש. היה זה לאחר שעמיתי וידידי ר' שלמה משמש חזר מבית הקברות והודיע כי הוא קיים את שליחותו, נשאתי אני על משמרתו, ולפתע רואה אני את הרבי מתנמנם ונרדם. פניו של הרבי זהרו באש קודש, ונראה היה עליו כי הוא בהתפשטות הגשמיות.

לאחר כמה דקות ננער הרבי ואמר בזה הלשון: כמה גדול כוחו של חלום! הנה זה עכשיו היה אצלי ר' בנימין חיים, הסבא של האשה החולנית, ואמר לי סגולה לרפואה עבורה: יקחו אגוז מלך, יבקעו אותו לשניים, יוציאו מתוך האגוז את תוכו, ואת שני חצאי הקליפות ישימו על שני צידי הצדעיים של האשה החולנית, וכך היא תתחיל להזיע ורפואתה תהא קרובה לבוא.

עם סיום דבריו אלו, המשיך ר' הרשל משמש וסיפר, הורה לי הרבי להוציא מהמגירה אגוז מלך ולהביא לו. הוא בכבודו ובעצמו בקע את האגוז לשניים, הוציא מתוכו את הפרי, ונתן לי את שני חצאי הקליפה כדי שאביא אותם מיד אל בית החולנית. ור' הרשל משמש שולף מכיסו את שתי קליפות האגוז שנתן לו הרבי ומניחם על השולחן. אחת הנשים לקחה את הקליפות ומיד הניחו אותם על שתי הרקות. אחרי כרבע שעה נראה שינוי בפניה של האשה והיא החלה להזיע. מיד כשנראה השינוי לטובה, עזבו כל הנוכחים את החדר והניחו את החולה יחד עם בני משפחתה. החולה התאוששה והבריאה לגמרי, ועוד הוסיפה

במחלת הטיפוס הקשה, ועתה הורע מצבה והרופאים שהזעקו קבעו כי מצבה אנוש. ותוך כדי דיבורה, הבת החלה שוב ללל: רבי, רבי, אפילו חרב חדה מונחת על צווארה של אמי אין אנו מתיישישם מן הרחמים! רבי, רבי, תקרעו שערי שמיים לרפואת אמנו הצדקת!

והרבי, בפליאה, שואל: וכי אלוקים אני, שאת באה אלי לבקשני שאימך תחיה!? עליכם לצוות לומר ספר תהילים ולבקש ישועה עבורה!

אדהכי והכי המשיך הרבי ואמר: רוצי אל הג'וטן ארט' [=מקום טוב, כינוי לבית הקברות]... נודעקה הבת בתדהמה גדולה: רבי קדוש, הרי ליל שבת עכשיו! האם הרבי מורה לי ללכת עכשיו אל הבית קברות? אל המקום שמעולם אפילו לא ביקרתי בו?! ועוד בחושך ובאפילה?! ועוד בשבת קודש?!

הרה"ק מראדזימין לא ענה לה אלא מיד פנה אל המשמש השני, ר' שלמה, שגם הוא היה נוכח באותו מעמד וציווה עליו: חושה מהר ואל תתמהמה, אסוף מנין יהודים ולך יחד עם הנערה אל בית הקברות, אל מקום מנוחתו של הסבא שלה, ר' בנימין חיים המנוח, ואמור לו, כי אני הוא זה אשר שלחתך לבקש ממנו שישתדל בעולמות העליונים לעשות טובה לנכדתו שתחזור לאיתנה ותבריא אולם.

יצא ר' שלמה משמש אל בית המדרש של הרבי, שהיה סמוך לביתו נאוה קודש, וביקש מעשרה חסידים שיבואו יחד עימו אל בית הקברות כדי לומר תהלים ולקיים את שליחותו של הרבי. תחילה לא הבינו החסידים את אשר מבקש מהם ר' שלמה משמש: היעלה על הדעת ללכת בשעת לילה מאוחרת אל בית הקברות?! מה עוד שליל שבת עתה, ומה ליהודי לחפש בבית הקברות החשוך והקדורני?! אלא שעד מהרה הבינו כולם שזו בקשה מפורשת של הרבי, והם קמו ממקומם ויצאו אל עבר בית הקברות.

הייתה זו תהלוכה מוזרה ביותר: עשרה חסידים לבושי שיראין, קפוטות שחורות וספודיקים גבוהים, צועדים בחשכת הלילה אל עבר בית הקברות, כשמאחוריהם מהלכת בתו של רבי שלמה מורה הוראה והיא בוכה בבכיות קורעות לב. היא רעדה בכל גופה ופחדה ללכת בלילה אל בית הקברות, מקום שמעולם לא ביקרה בו, אולם לא היתה לה ברירה: יודעת הייתה שבזה תלויים חיי אמה.

בקושי רב הגיעה המשלחת אל בית הקברות, שם הצליחו למצוא את קברו של ר' בנימין חיים המנוח, סב המשפחה. תחילה אמרו כולם יחד מזמורי תהלים, ולאחר מכן פתח ר' שלמה משמש ואמר: שליח אני של מוריני ורבינו רבי יעקב אריה שליט"א, מפה ראדזימין, אשר ציוה אותנו להגיע לכאן ולומר לך כי אנו שליחי לבקש ממך שתשתדל בעולמות העליונים לעשות טובה לנכדתך, אשת רבי שלמה מורה הוראה, שתחזור לאיתנה בבריאות גופא ונהורא מעליא, ותוכל לגדל את ילדיה לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

הד עמום שחזר ממאות המצבות ליווה את הדברים ולאחריה פרצה הנערה שוב בבכי רב. בקושי רב עצרה הנערה כוח לחזור לביתה, והיא השתרכה אחרי המשלחת כשבליבה היא מאמינה שבוודאי השליחות ששלח הרבי אל זקנה התקבל על ידו והוא יפעל ישועה לנכדתו, אמה היקרה,

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

שוכר דירה לנופש איך יתנהג בנוגע למזוזה | האם מותר לקבוע המזוזה בדבק | טלטול ספר תורה למקום נופש | דמי שדכנות לגומר השידוך

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

האם מותר לקבוע המזוזה בדבק

שאלה: האם מותר לקבוע המזוזה בדבק או שצריך לקבוע במסמרים?

תשובה: ביו"ד רפ"ט (סעיף ד') כתב המחבר כיצד קובעה ימסמרנה במזוזות הפתח יחפור בה חפירה ויקבענה בה, והיינו שיחברנו חיבור גמור חזק, א"כ גם בדבק מועיל כיון שלא יפול.

ולפי זה מסמרים לאו דוקא, ויכול לקבוע גם בדבק, אבל חוששני בזה כיון שבקל יוכל ליטול משם וקביעותו עראי, אולי לא מועיל ד"ובשעריך" משמע שיהא קבוע בשער, וכן משמע ברמב"ם פ"ה ה"ח שכ': "תלאה במקל פסולה שאין זו קבועה", ומשמע דהפסול לא משום דלא ניחא, אלא שאין כאן קביעות, ואנן קבועה בשער בעינן, ולכן בנייר דבק לבד מלמעלה ומלמטה לכתחילה דעתי שלא לקבוע כן, דאפשר דבזה לא חשיב קביעות, ועיין בפ"ת שהביא מדרכי נועם דלמצוה צריך לכתחילה שתהא קבועה במסמרים ע"ש, והיינו שלמצוה צריך דרך בנין קבוע היטב וכמ"ש.

והטעם נראה שלכתחילה צריך לבטל המזוזה לבית, ולכן מצות התורה לקובעו, והיינו באופן שקובעים בקביעות והיינו בדבק ממש. אבל בנייר דבק מלמעלה ומלמטה לבד, שאינו נופל אבל לא נתבטל כחלק מזוזת הבית לכתחילה אין לעשות כן, אבל בדיעבד מהני, וכדמשמע בדברי הב"ח בסיומן רפ"ט ד"ה תלאה: "במקל ולא קבעה פסולה כו" וקאמר בגמ' מ"ט בשעריך בעינן, פירוש בשעריך משמע שיקבענה בשעריך "ההרי לא קבעה שתהא נחה ולא תלויה ומתנדנדת באויר הפתח" עכ"ל. ומבואר שאין הפסול משום שצריך קבוע בשער, אלא משום דבעינן "נחה" ולא "מתנדנדת", ולפי"ז פשוט שבנייר דבק כשר, כיון שאינו מתנדנד אבל לכתחילה יש לקובעו בחיבור גמור וכמ"ש, ועיין בערוך השולחן ס' רפ"ט סעיף ט"ו שמתיר בדבק.

בח"ב סימן תקנ"ב.

ונראה דרשאי גם לנכות ההוצאה מכסף מעשר, שלא גרע צורך נפשו מצורך גופו, ובפרט במצות מזוזה שמי שאינו זהיר בזה, ח"ו בעונש קיצור ימים כדאיתא בשו"ע ר"ס רפ"ה, ולכן אף אם החייב במזוזה עשיר, הלוא בזה נחשב כעני ויכול ליתנו לו כצדקה, ורק אם יודע שהבעה"ב אין רצונו במזוזות אלו יזרקם, מותר לו ליטלם, ואדרבה חייב ליטול אותם שלא יגרום בזיון כתבי קודש.

ושמעתי הוראה לבית היתומים דסקין (כמדומני מהגר"ח זוננפלד זצ"ל) שהכסף שניתן לעזור ליתומים, מותר להם ליקח מהכסף לבדוק מזוזות בעיה"ק שמציל מיתמות!

שוכר דירה לנופש איך יתנהג בנוגע למזוזה

שאלה: שוכר דירה לנופש איך יתנהג בנוגע למזוזה האם צריך לקבוע מזוזה?

תשובה: בימות הקיץ יש נוסעים לכמה שבועות לנופש ושוכרים דירה, ויש ליהרהר אף בשוכר מנכרי, שחייבין לקבוע מזוזה אחר שלשים יום, והאמת שגם בשוכר מיהודי שיש שם מזוזה, מ"מ אם אינו מדקדק במצוות, מצוי שהמזוזות פסולות וצריך לבדוק המזוזה כיון שאין לה חזקת כשרות, שהיום הוכח בבדיקות שרוב המזוזות פסולות, ומארץ ישראל בעו"ה מפיצים בעולם כולו מזוזות פסולות, ולכן מדינא חייב לבדוק כאן משלשים יום והלאה שנתחייב מדרבנן במזוזה, ואי אפשר לסמוך היום על רוב או חזקה שסתמן היום לאו בחזקת כשרות.

אמנם היוצא מבית של ישראל, אף שהוא דר שם בשכירות אסור לו ליקח עמו המזוזות, ויש סכנה בדבר, וכמבואר בב"מ קב א, ובעיני ראיתי יהודי שהניח ביתו בלי מזוזה שלקחם עמו, והוא צעיר לימים ונפטר מיד שנכנס לביתו החדש במזוזות אלו, ולכן אפילו אם אין המשכיר מוכן לנכות מהשכר דירה עבור זה, אכתי זכותו רב שמזכה יהודי במצות מזוזה, וגם חייב מדין ערבות להשתדל שיניחו מזוזה, ועכ"פ שלא להורידו אם הבעה"ב יהודי אף על פי שאינו שומר תורה ומצוות, אבל בדירה של נכרי לא יניח לפי שאינו משמר המזוזה ומיהו נראה דגם בדירה של עכו"ם אם הבית עומד שישכירוהו יהודי שלא יקבע בו מזוזה כשירה כדין, צריך להשאיר המזוזה דאין לחשוש בכה"ג שהעכו"ם יזלזל במזוזה (וצ"ב) בשכר דירה והניח מזוזה כדין ועזב והניחם למשכיר שהוא שלו, כיון שלרוב הפוסקים השוכר אינו חייב מה"ת, וא"כ כשקבע הוה בפסול, והמשכיר הרי חייב מה"ת יש להסתפק אם ראוי להחמיר מדין תעשה ולא מן העשוי, ועיין מש"כ

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי משה בראנדסדארפער שליט"א
גאב"ד היכל הוראה ובעל שו"ת היכל הוראה

דמה שמורגל בפי ההמון לומר שאין מטלטלין ס"ת ממקום למקום רק אם יקראו בהס"ת ג' פעמים הוא טעות כי לא נמצא כן בשום מקום, וגם הערה"ש שהביאו, לא הביאו אלא בתורת מנהג בתוספת להיתר של יחוד מקום קבוע לס"ת, אבל אין זה לבדו היתר לטלטול הס"ת ממקום למקום].

והנה בזה"ק (ח"א פר' ויחי דף רכה ע"ב, ח"ג פר' אחרי דף עא ע"ב) הפליג מאוד בחומר האיסור לטלטל ס"ת ממקום למקום ואפילו מביהכנ"ס לביהכנ"ס, וראה בכף החיים (או"ח סי' קלה ס"ק פג) שכתב דלדברי הזוהר אסור לטלטל הס"ת אף אם יש מקום מוכן, אמנם מדברי המשנ"ב ושאר הפוסקים משמע שלא החמירו כדבריו וכך הוא מנהג העולם.

אך, מחמת חומר הענין נראה, שאם יש כבר ס"ת במקום שנוסעים לשם אלא שהם רוצים שיקראו בס"ת שלהם דוקא, נכון להימנע מכך, אם לא שבעת טלטול הס"ת ילוו עשרה בני אדם משום כבוד הספר תורה כמובא בכף החיים (או"ח סי' קלה ס"ק עד-עז).

בשלשה זמני קריאה (כן משמע בערוך השולחן סי' קלה סעיף לב).

ברם, אלו הנוהגים כשמביאים ס"ת למקום וסומכים רק על היתר זה שיקראו בו ג' פעמים אף שאינם קובעים לס"ת מקום מיוחד לקריאה של שלשה זמנים, טעות היא בידם [היינו, דבאמת כבר כתב בספר שערי רחמים (שער ט אות כב),

טלטול ספר תורה למקום נפש

שאלה: האם מותר לטלטל ס"ת למקום הנופש, ובאיזה אופן?

תשובה: האופן המותר לטלטל ספר תורה למקום נופש, אך ורק שיכינו שם מקום מיוחד בארון סגור לספר

תורה, אף שהם מייחדים אותו רק עכשיו לכך, ושם יניחו הס"ת מיד כשיבואו, ומשם יוציאו הספר

בשעת הקריאה ויחזירוהו לשם לאחר הקריאה. [כמו שמבואר במשנ"ב (סי' קלה ס"ק מט) וז"ל: והאחרונים הסכימו דה"ה אם הכין מקום לס"ת באותו יום שיהא מונח שם יום או יומיים דשפיר דמי, ובלבד שניחה שם במקום שהכין קודם זמן הקריאה ובשעת הקריאה יוציאנה ויקרא בה ואח"כ יחזירנה לשם, דאז אין מינכר שהבאתה היתה לצורך קריאה בלבד אלא שקבע דירתה בכאן לאותו זמן, עכ"ל].

ולכתחילה, עדיף שישוה שם ויקראו בס"ת

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

שמה השם ששמע זה עתה יכול להתאים. וכפי שלא יעלה על הדעת שאב המספר לרבני הישיבה שיש לו בת ומבקש להציע לה שידוך, ייחשב 'מתחיל'.

וכל עוד שלא הציע לאחד מהמדוברים לא נחשב כמתחיל, קל וחומר ממה שכתב הנודע ביהודה (חושן משפט תנינא לו) שמתחיל לא נקרא אלא כשהשווה אותם בכל העניינים. ואף שאין המנהג כן, אך בוודאי כשלא דיבר עם הצדדים מאומה, לא נחשב 'מתחיל'.

ומלבד זאת אף אילו היה נחשב בזה למתחיל, כיון שהוא אח המדוברת ומנהג העולם שאינו מקבל שדכנות (הרחבנו שם שהקובע בזה הוא 'מנהג העולם'), הרי שכל דמי השדכנות מנגיעים לגומר. כמבואר בפתחי תשובה (חושן משפט קפה, ג) כשהקרובים גמרו את השידוך "אין לקרובים כלום בשדכנות... וייתן גם חלקם למתחילים".

מקבל שלישי, והגומר מקבל את השאר (ציוני הלכה - נישואין שז), אך שונה מקרה זה שהאח לא העלה 'רעיון' כלל, שהרי אינו מכיר כלל את המדובר, אלא רק סיפר שיש לו אחות והתעניין

דמי שדכנות לגומר השידוך

שאלה: ראובן ושמעון שוחחו בשבחו של אברהם להצעת שידוך. לפניהם ישב לוי ושאל שמה אברהם יכול להתאים לאחותו. ראובן (השדכן) השיב כי אברהם לא מתאים למשפחתכם, אך אבקש מהבחור יצחק המלצה על בחור מיישבתו עבור האחות. נענה לוי ואמר: שמה יצחק עצמו מתאים לאחותי. ואכן בס"ד ראובן המשיך וניהל את הצעת יצחק לאחותו והשידוך נסגר למזל"ט.

האם ע"פ דין ראובן יקבל את כל דמי השדכנות, או שמה כיון שהרעיון של אח הכלה, הוא 'מתחיל' השידוך ויקבל שלישי, וממילא השדכן רק נחשב 'לגומר' ויקבל חלקו.

תשובה: ראובן הוא השדכן ויקבל תשלום מלא. למרות שבדרך כלל 'מתחיל' שהעלה רעיון

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מסכת בבא בתרא דף סא-סז

בענין זה.

מכר קרקע בתנאי שלא יעשה שם בית מזיגה

בגמ': תנו רבנן בן לוי שמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון שלו. (בבא בתרא סג, ב.)

בשו"ת דברי חיים (חו"מ ס"א ס"א) לא נשאל בדבר אחד שמכר קרקע אחורי ביתו לבנותו, והתנה עם הקונה שלא יעשה שם בית מזיגה. לאחר זמן מכר הקונה את הקרקע לאחר, וכעבור שנים אחדות מת המוכר הראשון והקונה רוצה לפתוח שם בית מזיגה, וטוען שהתחייבות לא לפתוח בית מזיגה לא היתה אלא למוכר ולא ליורשיו.

בתשובתו כתב, הנה באמת לא מצינו שיוכל לשייר איזה כח במקח אשר מכרו המוכר זולת איזה דבר שיש בו ממש ובא לעולם.

וביאר שמה שמצאנו בסוגיין שכהן המוכר שדה לישראל יכול להתנות שהמעשר יהיה שלו לעולם אעפ"י שהוא דבר שלא בא לעולם, היינו מפני שאנו אומרים ששייר קרקע במכירה וע"ז חלה ההתחייבות, משום שבעין יפה שייר לעצמו, אבל בנידון זה שפסק המוכר עם הלוקח שלא יהיה לו בית מזיגה במה יחול דבר זה, הלא לא שייר המוכר שום דבר לעצמו.

ואם נאמר שיהיה מטעם חיוב שחייב עצמו הקונה שלא יהיה בית מזיגה בביתו, לא מצינו חיוב על דבר שלא לעשותו, ועל כרחך לומר שהוא מטעם תנאי שהרי זה כהתנה המוכר שעל מנת זה מכר לו הקרקע שלא ימוזג ואם ימוזג יתבטל המכר, ותנאי כזה לא מועיל כיון שהוא דבר שאין בו ממש.

ומכל מקום סיים וכתב, מחמת המנהג שנהגו כל אנשי מדינתנו כן, יכולים להתנות נגד הדין שאינו יכול לעשות שם בית מזיגה, אעפ"י שמצד הדין אינו יכול לעכבו, הואיל והמנהג פשוט בכל מדינתנו מאז.

בפסק הדברי חיים מבואר שלא שייד ענין שיוך כשבא רק למנוע שימוש מהקונה אבל לעצמו לא משאיר כלום, מפני שאין לתנאו על מה לחול.

כיסוד זה כתב גם החזון איש (אהע"ז כתובות ס" עג סק"ד) אי אפשר לנותן לשייר בו, לא לעצמו, רק למחות במקבל שלא לעשות דבר פלוני.

עוד כתב (שם ס"ק יח) המשייר בשדה שמכר שלא יוכל הקונה למכור לפלוני ולשעבדה וודאי אין זה שיוך, משום שלא שייר לעצמו כלום, אלא שיעשה ולא יעשה, ופטומי מילי נינהו.

כך כתב גם בשו"ת חסד לאברהם (תאומים, חו"מ ס" לז), נראה שאין בזה שיוך כלל במה שהתנה שלא ימכור חבירו י"ש בביתו, שהרי גם במוכר דקל ושייר פירותיו הוא דבר שלא בא לעולם אם לא שאנו אומרים שלעצמו בעין יפה שייר מקום הפרי, וזה לא שייד בנדון דידן

רבי ורבי חייא במשנה וגמרא. ובשם השיטמ"ק (כתובות פח:) הביא שרב חי שלש מאות שנה.

והנה בשו"ת חות יאיר (סי' קנב, הו"ד בסדר הדורות תנאים ואמוראים אות א, ח) הקשה על דברי הרמ"ע מפאנו מדברי התוס' בב"ק (יא.), שכתבו שמשום ששתק רב אין הלכה כמותו, ולדברי הרמ"ע מפאנו הלא היה לרב תשובה בזה ע"פ קבלה, וכתב ליישב שהיות ולא פוסקים הלכות ע"פ סודות רק ע"פ הנגלות, על כן אף שהיה לרב תשובה ע"פ סוד, אין פוסקים הלכה כן.

כיוצא בזה כתב החיד"א בספרו מראית העין (סנהדרין ק) שאין להוציא דין ע"פ סודות וגימטריות. ובשו"ת חתם סופר (או"ח ס"א נא) כתב על הבאת דברים מכתבי האר"י 'עם נעלמים לא אבוא, ויפה דיבר. וכן אני אומר, כל המערב דברי קבלה עם ההלכות הפסוקות, חייב משום זורע כלאים, פן תקדש המלאה'.

ועיין בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב ס" עח אות ד) שדן בביאור דברי החתם סופר, שהרי מרן הב"י והמג"א וכמה אחרונים מביאים מדברי הזוה"ק והאר"י להלכה. עיי"ש מה שביאר בזה.

בענין זה על הכרעת דין עפ"י קבלה האריכו הפוסקים. ראש המדברים בזה הוא הרא"ם (שו"ת ס"א א) שכתב, לא זו בלבד אלא כל דבר ודבר שלא הוזכר לא בתלמוד בבלי ולא בתלמוד ירושלמי, ולא דברו בו הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים ועליהם אנו סומכים בכל ענייני הדת בכלל, אין אנו יכולים להכריח בו אף על פי שבעלי הקבלה דברו בו, מפני שדבריהם אינם אלא על צד הרמז שמרמזים הם לעצמם שהיו בקיאים על זה, אבל בזמננו זה שבעוה"ר אין אנו מכוונים בתפלתנו להרמיז במה שראוי להרמיז, והלואי שהיינו מכוונים על פשט דברינו היוצאים מפינו, אין אנו יכולים להכריח העם בדבר מן הדברים הרמזיים לבעלי הקבלה לדברים עליונים, ולא שמענו בזמנינו לשום אחד מבעלי הקבלה הגדולים והמפורסמים שיכריחו את העם באותן הדברים הרמזיים לבעלי הקבלה לדברים עליונים כשלא דברו בהם התלמוד והפוסקים הבאים אחריהם.

וברדב"ו (ח"ד ס"א אלף פב, אלף קיא, אלף קנא) כתב, שבאופן שנחלקו הפוסקים בדבר הלכה, דברי המקובלים יכריעו. ובאופן שספרי הקבלה חולקים על הגמרא, הלכה כדברי הגמ'. ובמקום שנמצאת חומרא בספרי הקבלה ולא הובא בש"ס להיפך, יש להחמיר כדברי הקבלה. ועיין בשו"ת וישב היס (ח"א ס"א ח) שהאריך מדברי הפוסקים

עליה לגג שאין בו מעקה

בגמ': ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים (בבא בתרא סא, א).

בשו"ע (חו"מ ס"י תכז ס"ו) נפסק, כל המניח גג בלא מעקה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר (דברים כב ח) 'ולא תשים דמים בביתך'.

בפוסקים דנו מה הדין אם לא עשה מעקה לגג המחויב במעקה, האם מותר לו לעלות על הגג או לא.

והנה בשו"ע (חו"מ ס"י תכא ס"א) כתב, מי שנפל מן הגג ברוח מצויה והזיק חייב בד' דברים. וביאר הסמ"ע (ס"ק יח) בשם הטור, שהיינו מפני שהוא שוגג הקרוב למזיד הוא משום שלא היה לו לעלות לגג שאין לו מעקה כיון שיכול ליפול ברוח מצויה.

ובחזו"א (חו"מ לקוטים ס"י יח) כתב, שאפילו במקום שיש חיוב מעקה לא אסרה תורה לעלות על הגג ללא מעקה, וגג אינו בכלל המכשולות שאסור לאדם להניחן בביתו, אלא שמוטל על הבעלים לבנות מעקה לגג ביתו.

והנה בסוגיין אמרו, שהמוכר את הבית לא מכר את הגג בזמן שיש לו מעקה עשרה טפחים, ובדבר אברהם (ח"א ס"י לו אות כד) כתב ללמוד מכאן, שגג שאין לו מעקה עשרה אסור להשתמש בו ולכן אין לו חשיבות ובטל הוא אגב הבית.

אולם בשו"ת בצל החכמה (ח"ד ס"י קיח) כתב להוכיח מסוגיין להיפך, שאין שום איסור לעלות על גג המחויב במעקה ולא עשה לו מעקה. שהרי אמרו, המוכר את הבית לא מכר את היציע וכו', ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים, וכתב על זה בספר יד רמה שאם אין לו מעקה גבוה עשרה הרי זה מכור יחד עם הבית משום שראוי להשתמש בו רק ע"י הדחק משום לא תשים דמים, ולכן אינו חשוב לומר שלא מכר יחד עם הבית, ואם תאמר שכשאין לו מעקה אסור לעלות על הגג א"כ אפי' ע"י הדחק אינו ראוי להשתמש, אלא ודאי שאין איסור בדבר.

פסיקת הלכות עפ"י סוד וקבלה

בגמ': שתיק רב. (בבא בתרא סב, א).

בשו"ת אמרי בינה (הערה בהקדמת הספר) כתב בשם הרמ"ע מפאנו בסוף ספרו יונת אלם, שרב הוא ר' אבא המוזכר בוה"ק שהוא תלמידו של רבי שמעון בן יוחאי, ובכל מקום שנאמר שתיק רב היינו משום שקיבל התירוץ ע"פ סוד מרבו והיה לו תשובה ע"פ הסוד, אלא שלא רצה לגלות. [ולפי"ז ביאר האמרי בינה מה שאמרו בגמ' על רב 'כד ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא', וכן ביאר בדברי תורה (מונקהאטש, ח"ד ס"י קטז, ח"ז ס"י כב), עיי"ש].

על דברי הרמ"ע מפאנו ציין החיד"א בספרו יעיר אוון (מערכת א אות מד) מדברי ספר כנפי יונה, שכתב שרב חי ארבע מאות שנה והוא היה גדול החברים אצל רשב"י ור' אלעזר בנו, והיה רב של רבי חייא בחכמה זו, ושימש אח"כ את

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מפני שנחשב לתולש מהמחובר.

ראיה לכך הביא רבי אליעזר מהפסוק שנאמר על יהונתן בן שאול (שמואל א' יד כז) 'וישלח את קצה המטה אשר בידו ויטבל אותה ביערת הדבש, וישב ידו אל פיו ותארנה עיניו, ודקדק רבי אליעזר מהפסוק, שהדבש הוקש ליער, וכשם שהתולש מן היער בשבת חייב חטאת, כך התולש [הרודה] את הדבש חייב חטאת.

המפרשים נחלקו מהו הדבש שבו טבל יהונתן את מקלו, שיטת רש"י (שם), שדבש זה היה דבש קנה סוכר וממנו טעם יהונתן, וכך פירש את הפסוק (שיר השירים ה א) 'אכלתי יערי עם דבשי', שאף הוא מדבר על דבש קנה הסוכר.

לעומתו, הרד"ק (שמואל שם) נקט שדבש זה היה דבש דבורים, וממנו טעם יהונתן, ואף הרד"ק פירש לשיטתו את הפסוק 'אכלתי יערי עם דבשי', שהכוונה לדבש דבורים.

הקדק אורה (גדרים נב: ד"ה ודרך אגב) הביא ראיה מסוגיין שסתם דבש הוא דבש דבורים כדברי הרד"ק, ואף הפסוק המדבר על יהונתן עוסק בדבש דבורים, שהרי רבי אלעזר סבר שהרודה דבש מכוורת דבורים חייב חטאת, והביא ראיה מפסוק זה של יהונתן, ואם דבש הוא קנה סוכר מה הראיה, אולי דוקא קנה סוכר הוא תולש משום שהוא מושרש בקרקע, אבל דבש דבורים הוא תולש שחיברו וזוהו אינו חייב משום תולש, הרי שסברה הגמרא שפסוק זה מדבר על דבש דבורים.

ועיין בשואל ומשיב (מהדו"ד ח"ג סי' כ דף יט טור ד) שכתב שהיא קושיא נפלאה, וכתב ליישב שאע"פ שקני הסוכר מושרשים בקרקע, מ"מ הסוכר הנמצא משם אינו רק מחובר לקרקע, וראיה לדבר שהרי מברכים עליו שהכל משום שעומד למצוץ ואינו כאילו עצמו, ומכל מקום קראו הפסוק יערת הדבש שהוא כמו יער שיש בו תולש, ועל כרחק משום שהדבש עצמו ג"כ נחשב למחובר אע"פ שלא נשרש, וא"כ גם דבש מכוורת נחשב למחובר כמו הסוכר ויש לדמותו ליער, וסיים שצ"ע בזה.

על הפסוק (דברים ח ח) 'ארץ חטה ושעורה וכו' ארץ זית שמן ודבש', כתב התרגום 'והיא עבדא דבש'. ובשפת אמת (לקוטים פר' עקב) פירש שכוונת האונקלוס היא על דבש קנים שגדלים בא"י, כמו שפרש"י על יערת הדבש אצל יהונתן. אך הביא עפ"י הגמ' והספרא שכונת הפסוק לדבש תמרים.

נידון זה הוא נפק"מ להלכה לענין ברכת הסוכר, עיין בתוס' (ברכות לו: ד"ה ברטיבא) שכתבו, ועל צוקר"ו מברך בורא פרי אינו כי 'יערי עם דבשי' זה צוקר"ו. וכן לענין המבואר בתשובת הרשב"א (ח"א סי' פ) על מרקחות שהן נעשות ע"י דבש שנפלו לתוכן נמלים ושהו שם י"ב חודש, שלדבש יש סגולה להעמיד ולקיים הדברים השלמים הנטמנים בתוכו, עיי"ש. ובמזמור לדוד (פארו, סי' פד) כתב שגם במרקחות של צוקר שייך דין זה משום שהוא נחשב לדבש.

בענין זה יש לציין לדברי הגמ' ביומא (פג:): שלמדו מהפסוק שנאמר אצל יהונתן, שהדבש וכל מיני מתיקה מאור עיניו של אדם, שהרי נאמר שם לאחר שטבל את מקלו ביערת הדבש 'או נא כי ארו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה'.

הוא כקרקע (בבא בתרא סה, ב).

בשו"ע (או"ח סי' מ ס"א) נפסק, אסור לתלות תפילין בין בבתיים בין ברצועות, אבל מותר לתלותן בכיסן. והמג"א (סק"א) כתב, וספר תורה אסור לתלותו אפי' בכיס.

ובמשנה ברורה (סק"ג) כתב, וספר תורה אסור לתלותה בכל אופן אפילו כשהוא בארון הקודש ותולה ארון הקודש, ועיין בחיי אדם (כלל לא סמ"ד) שכתב שאפילו ארון הקודש מחובר ביתידות לכותל אסור כל שאין תחתיו עומד דבר מה, וספרים כגון ספרי למוד וכדומה דומה לתפילין.

על פי זה דנו הפוסקים אודות הנהוג בכמה בתי כנסת, שארון הקודש תקוע בקיר המזרח מבלי שיהא מונח על הקרקע, וכן מצוי בארונות ספרים שאינם עומדים על הקרקע אלא מחוברים בכותל. והנה בנשמת אדם (שם סק"ה) כתב להסתפק במה שפסק שאף במחובר ביתידות אסור להניח ס"ת שם, וביאר שהרי אם ארון הקודש מחובר במסמרים בכותל הרי הוא כאלו עומד על הכותל והוא מחובר לקרקע ונחשב כקרקע, או שמא יש לומר שלא נקרא מחובר משום שאין הלכה כר"א בסוגיין שכל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, ואף ר"א סובר שרק כשחיברו בטיט הוא כקרקע אבל במסמרים ויתידות גם ר"א מודה, שהרי יתידות אינם חיבור כפי שפסק הרמ"א (חו"מ סי' ריד סי"א).

אמנם כתב, שאפשר שאם הארון גבוה י' טפחים ורחב ד' טפחים שלענין שבת נחשב רשות בפני עצמו מותר לתלותו ולהניח שם ס"ת, אבל אם הוא קטן משיעור זה אינו אלא כלי ונמצא שהוא תולה בכלי, אך נשאר בצ"ע משום שעדיין נקרא כלי כל זמן שאינו מחזיק מ' סאה, והוסיף שאם קבע דף ועל זה מניח הארון קודש מותר משום שאז שוב אינו נקרא תלוי.

אמנם יש שכתבו שאין להוכיח מסוגיין לנידון זה, היות ועד כאן לא פליגי ר"א וחכמים במוכר את הבית אלא אם המחובר לקרקע נחשב כקרקע ממש ומתבטל לקרקע והמוכר את הבית גם בסתם מכר את כל המחובר אליו, או שמא אף על פי שהדלתות מחוברות חיבור זה אינו מחשיבים לקרקע ולא נמכרים יחד עם הבית. אבל אין מאכאן ראיה שחיבור ביתידות לא הוי חיבור כלל אדרבא מלשון הגמ' שקראה חיבור זה 'המחובר לקרקע' משמע ששפיר הוי חיבור ובמקום דלא בעינן קרקע ממש אלא חיבור אין כל חולק שחיבור גם ביתידות מיקרי חיבור דאטו בארון קודש בעינן שיהא מחובר לקרקע בעינן שיהא מונח ותו לא ואם הוא תקוע ביתידות שפיר הוי חיבור וכי סלקא דעתך דלשיטת רבנן חיבור מזוזות במסמרים לא הוי חיבור ולא מיקרי בשעריך.

יערת הדבש, סוכר או דבש

בגמ': כדאמר ר' אלעזר טעמא דאמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב ויטבול אותה ביערת הדבש מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת (בבא בתרא סו, א).

בסוגיין הובאו דברי רבי אליעזר הסובר שהרודה דבש מכוורת דבורים בשבת חייב מיתה,

שאינן למוכר שום זכות שהוא ימזוג שם, ולא שייך לעצמו כלום במכר, רק שמתנה שהרשות בידו למחות בחבירו שלא ימכור י"ש בבית, וזהו ממש כמוכר לחבירו דבר שאין בו ממש שלא מועיל, וה"ה שיר דבבר שאין בו ממש שלא מועיל.

והוסיף, ולא אמצא מקום לשיר זה על פי דין תורה רק באופן שמכר לקונה הנ"ל איזה דריסת הרגל דרך חצירו שילך הקונה דרך שם לביתו, וזוהו יוכל לעשות תנאי השיר שאינו מוכר לו הדריסת הרגל שיהיה בית מזיגה בביתו, משום שאז ירבה עליו הנכנסים והיוצאים וכו', וזה יוכל למחות בלי תנאי כלל, אבל אם אינו רוצה שיהיה ההילוך דרך ביתו של חבירו המוכר אין שום שיר חל בזה לפי עניות דעתי ואין בידו למחות.

אולם בשו"ת מהרא"ל (חו"מ סי' לט) מבואר ששייך שיר במקח גם באופן הנ"ל. ועיין בתשורת ש"י (ח"א סי' קלט) בדין אחים שירשו בית מזיגה וחילקו ביניהם שזה ימכור לחצי הכפר וזה ימכור לחצי השני. וע"ע בפורת יוסף (סי' ד), ובדברי גאונים (כלל ק סי' טז) מה שהביאו בנידון זה.

התחייב לתת צדקה מבית העסק שלו, ומכרו וחזר וקנאו

בגמ': תנו רבנן בן לוי שמכר שדה לישראל ואמר לו על מנת שמעשר ראשון שלי מעשר ראשון שלו. (בבא בתרא סג, ב).

בספר משא יד (ח"ג עמ' רז) דן על מעשה שהיה שראובן נדר למוסד צדקה סכום כסף מסוים מידי חודש בחדשו כל זמן שיחזיק את העסק שיש לו, ובאחד הימים נסע לאמריקא ומכר את העסק שלו לאדם אחר, והפסיק לשלם את נדרו.

לאחר כמה שנים קנה ראובן בחזרה את העסק, וכעת בא לשאול מה הדין בנוגע לקיום נדרו הראשון, האם הנדר קיים לאחר שחזר וקנה את העסק וחייב לחזור וליתן צדקה כפי הסכום שהתחייב בעבר.

והביא שיש ללמוד דבר זה מהגמרא בסוגיין על בן לוי שמכר שדה לישראל, והתנה עמו שמעשר ראשון שלו כל זמן ששדה זו בידו, ומכרה לאחר וחזר ולקחה ממנו, אין לו עליו כלום.

ומבואר, שהכוונה במה שאמר כל זמן ששדה זו בידך היינו רק על קנין ראשון. ומגמרא הזאת הביא הרשב"א (הו"ד בשו"ע אהע"ז סי' קיד סי"ב, ח"מ שם ס"ק יב) ראיה לדין אדם שנשא אשה, וכתב לה שיוון את בתה כל זמן שהיא עמו, ונתגרשה וחזר ונשאה, אינו חייב עוד לזונה משום שההתחייבות לא היתה אלא על נישואים הראשונים.

ולפ"ז פשוט שכן הדין לגבי הנדר שנדר כשהחזיק את העסק, שכשמכר בטל הנדר, ואינו חוזר להתחייבותו הראשונה אף כשחזר ולקחה, ונדרים תלוי בלשון בני אדם והרי סתמא כוונתו כל זמן שהעסק הוא אצלו במכירה הראשונה ולא בשניה. וע"ע בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' קכ) ובשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' רנו)

ארון קודש תלוי ומחובר לכותל

בגמ': ר' אליעזר אומר כל המחובר לקרקע הרי

הרה"ק רבי שלמה חנוך הכהן רבינוביץ זי"ע הי"ד

האדמו"ר מרדומסק בעל "שבחי כהן"

ח"י אב תש"ב

למ"ד וא"ו הנסתרים -

אשר העולם מתקיים בזכותם

נאמן לדרכו בכל עניו הצנע לכת, הביע הרבי (רבי שלמה חנוך) זי"ע, מיד בהתחלה את משאלו, שגם ישיבות רדומסק לא תזדקקנה לפירסומת ואביזריה, אלא הוא עצמו בעזרת כמה נגידים מאנ"ש יפרנסו אותן.

לימים כשמספר ישיבות כתר תורה הגיע כבר ל-36 ומעולם לא כתבו אודותן אף מלה בעתונים וכיו"ב, היו אומרים בפולין כי אלו למ"ד וא"ו הנסתרים אשר העולם מתקיים בזכותם. הדבר היחיד שהאדמו"ר הסכים לו, היה פרסום 'אסופה חדשית' לחידושי תורה שנשאה ג"כ את השם 'כתר תורה', והשתתפו בה התלמידים המצויינים ואחדים מגאוני הדור, כל זאת כדבריו באגרת כדי לדרבן את הלומדים באמצעות קנאת סופרים אשר כדבריו חז"ל תרבה חכמה.

רבינו נולד בעיירה רדומסק בשנת תרמ"ב, בבית אביו הרה"ק רבי יחזקאל הכהן זי"ע בעל כנסת יחזקאל, בנו של הרה"ק ה"חסד לאברהם" זי"ע, ונכדו של מייסד השושלת, התפארת שלמה זי"ע א.

משחר ילדותו, ניכר היה בו כי לגדולות נוצר, את כל ישותו הקדיש ליגיעה ולהתמדה בכל מכמני התורה. פומיה לא פסיק מגירסיה, יומם ולילה ישב והגה בתורה, כשהנעשה סביבו אינו מענינו כלל. שעות ארוכות לא בא אוכל אל פיו, שכן חיותו היתה מלימוד התורה הקדושה ומעבודת השי"ת בכל לבו נפשו ומאודו.

בילדותו התלוננה אמו בפני אביו הקדוש, כי אינו מכיר אף את האותיות של שפת המדינה, הדבר עלול להיות לו לרועץ לכשיגדל. הרגיעה הרבי ואמר לה כי אל לה לדאוג בקשר לפרנסתו, ואכן נתקיימו אצלו תורה וגדולה במקום אחד.

את עיקר משנת תלמודו ודרכי החסידות, קנה במחיצת אביו הרבי ובמחיצת סבו הקדוש ה"חסד לאברהם", שהאצילו עליו מזיוומו, והכניסוהו בחדרי התורה, היראה והחסידות. שעות מרובות ישב בצוותא עם אביו ועסק בתורה הקדושה. בבחרותו נסע לקנות שלמות ביגיעת התורה ובמכמניה בישיבת אמסטוב הידועה, תחת הנהגתו ונשיאותו של הגאון רבי אפרים צבי איינהורן זצ"ל.

בהגיעו לפרק האיש מקדש, נלקח לחתן בבית דודו רבי משה אלימלך הכהן רבינוביץ זצ"ל בנו של החסד לאברהם. אחרי נישואיו כשהוא סמוך על שולחן חותנו, השקיע עצמו ביתר שאת בעמלה של תורה, עד מהרה יצא טבעו בין חוגי הלמדנים. צורבים ובעלי תריסין, גאונים ולומדים מופלגים, השכימו לפתחו או המתינו לו בבית המדרש לפלפל עמו וללבן סוגיות מוקשות בהן עסקו.

כן התפלפל בתורה באמצעות מכתבים עם גדולי התורה שבודו, כמו המהרש"ם מבערזאן זצ"ל ועוד, שאף השיבוהו בפלפולא דאורייתא.

אחרי הסתלקות אביו הרבי בפתאומיות ב"ח מר חשוון תרע"א לשמי מרום, והוא אך בן ארבעים ושמונה שנים, נתנו בו ראשי העדה את עיניהם, שימלא מקום אביו ויקבל עליו את עול הנהגת העדה, ברם, הוא סירב בתוקף, בהודיעו נחרצות כי אינו ראוי לכך.

משתקפו עליו ההפצרות, קם ונסע אל הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע ואל הרה"ק רבי יששכר דוב מבעלזא זי"ע, אולם אף הם הרבו עליו דברים כי יקבל את הנהגת העדה המיוממת. אז נעתר רבינו וקיבל את הנהגת העדה, והוא אך בן עשרים ותשע שנה. רבבות חסידיו בכל הארצות, מקושרים היו אליו בלב ונפש.

מלופף ביסורים היה כל ימי חייו, פעמים רבות נסע לרופאים בברלין ובווינה, וזמן רב היה מאושפז בבתי החולים, כאשר גם בזמנים בהם שוחרר מבית החולים, היה צמוד אליו רופא אשר שמר את צעדיו, והזריק לו את הזריקות להן נזקק באופן קבוע.

מופתיו הרבים מספור עשו כנפיים בכל רחבי פולין, אין ספור חולים נושעו בזכותו. במיוחד התפרסם בברכותיו לבחורים שהגיעו לגיל גיוס לצבא הפולני, ימים שלמים יושב היה ומעתיר בעדם מתוך בכיות ותחנונים שישוחררו מחובת הגיוס.

בת יחידה היתה לו, אשר נישאה לחתנו המופלג בתורה, רבי דוד משה רבינוביץ זצ"ל הי"ד שכהן כראש ישיבות כתר תורה, להם נולד בן יחיד, הינוקא אברהם אלימלך יחזקאל אהרן. בהיותו בן שלוש שנים חלה הבן, תפילות רבות נישאו לרפואתו בכל רחבי פולין, אולם שערי שמים ננעלו, והילד נסתלק.

הקים רשת של למעלה משלושים ושש ישיבות בשם "כתר תורה", עליהן מסר את נפשו. הישיבות חוללו מהפכה תורנית בכל רחבי פולין וגליציה, בהן עסקו בתורה כארבעת אלפים תלמידים שרובם לא נמנו על עדת חסידיו. סדרי הלימוד והשיעורים, נקבעו על ידי הרבי עצמו, הוא שקד בכל עת על הצלחתן המרבית בכל התחומים.

נהרג על קידוש השם בגטו ווארשא ביום שב"ק פרשת עקב שנת תש"ב, ולמחרת קברוהו בבית העלמין "גנשא" אשר בוורשא, שם נמצא קברו הקדוש עד יבוא גואל.

(מלכות בית רדומסק)

באסופה זו יכולים אנו להתוודע גם אל הדמויות הנפלאות של הרמ"ם בישיבות כתר תורה, גאונים אחד לאחד, מהם סיניאים ומהם עוקרי הרים ממש, אשר צמחו היישר מעולם החסידות אם כי לא כולם היו חסידי רדומסק דוקא, לדוגמא יזכרו הג"ר יוסף לאסר הי"ד ראש הישיבה בקיבוץ גבוה דסוסנוביץ. הג"ר אברהם יששכר גוטליב הי"ד ראש ישיבת כתר תורה בצנסטחוב-וולברום, הג"ר חיים טוביאס הי"ד ראש הישיבה בקשאנוב, הג"ר שמואל איילבוים הי"ד ראש הישיבה בלודו, הר"ר דן וואלד הי"ד שעמד בראשות ישיבת כתר תורה בבנדין, וכן הרמ"ם בעיר קראקא הג"ר נחמיה רוזנפלד הי"ד והג"ר שכנא מארגיל הי"ד.

(זכרון כהן עמ' לג)

הרה"ק רבי שמעון שלום קאליש זי"ע

האדמו"ר מאמשינאו

י"ט מנחם אב תשי"ד

קראוהו לעלות לתורה, בירך אז ברכות התורה מה שעדיין לא בירך.

(גליון כרם בית שמואל)

חכם עדיף מנביא

סיפר הג"ר קלמן ליכטנשטיין ז"ל שהיה רב בעיר באסטאן (ובערוב ימיו התגורר התגורר בבארא פארק) מעשה שהיה נוכח בה בימי בחרותו בגולת שאנכיי. בעיר שאנכיי היתה קהילה יהודית ששכנה שם עוד טרם שבאו הפלטים מוולגא בימי המלחמה, אנשי קהילה היו מאלו שברחו לשם מרוסיה

בימי הצרות והפוגרומים, ורב הקהילה היה הגאון החסיד ר' מאיר אשכנזי זצ"ל, שהיה מגדולי העושים והמעשים למען הפלטים בשאנכיי, והרבה עסק יד ביד עם הרה"ק מאמשינאו זצוקללה"ה בפעולות הצלה ושתדלנות באותה תקופה סוערת.

פעם אחת הוצרכו ללכת ולהשתדל אצל עשירי קהילה שיתרמו למען הפלטים שהגיעו אז, והיה זה בחול המועד פסח, האדמו"ר מאמשינאו הלך עם עוד כמה נכבדים, לבקר בביתו של גביר אחד בשאנכיי, וטרם צאתו ממעונו הוציא רבינו את השיניים התותבות מפיו והשאירם שם.

הגביר אליו באו הוציא אז פירות עם צלחות וסכינים, והתפאר בפני אורחיו החשובים שכל הכלים הם חדשים, ואף שיועד הוא שבפסח 'מישט מען זיך נישט' ואין אוכלים אצל אחרים, אך כאן יכולים לאכול בלי שום פקפוק ואין זה בגדר 'זיך מישן'.

ברם, האדמו"ר מאמשינאו התנצל בפניו באמרו שאין לו השיניים ואין ביכלתו לאכול.

בצאתו החוצה, נענה ואמר הרבי למקורביו "יאך האב פארשטאנען אז ס'וועט אזוי זיין, האב איך געלאזט די ציינער אינדערהיים", שחשב על כך מראש ועשה כן כדי שלא יצטרך לאכול על שולחן אחרים בפסח, והפליאו הכל חכמתו.

(מפי הג"ר קלמן ליכטנשטיין ז"ל)

השאיר את ברכת התורה - לקריאת התורה

בדרכי נדודיהם הגיעו רבינו ויתר הפלטים לעיר קובא שבמדינת יאפאן, אשר כידוע ישנה שם שאלת קו התאריך (האם קו התאריך הוא למזרח או למערב של קובא, ובוה תלוי אימתי לשמור שבת. לדעתו של החזן איש חייבים לשמור שם שבת ביום ראשון לפי חשבון העולם, אמנם דעתו של כ"ק אדמו"ר האמרי אמת מגור זי"ע היתה שישמרו את יום השבת כרגיל). ותיכף נעשה אגודות אגודות בין הפלטים כאילו דיעה לנהוג, אך רבינו ברוב חכמתו לא נגרר אחרי הויכוחים, ובנועם שיחתו השפיע על כל הצדדים שיואלו לשמור שבת ב' ימים לחומרא, וכן עשה הוא בעצמו.

אמנם היו שם מבין הבחורים שרצו לברר מהו שיטתו של הרבי מאמשינאו באמת, וכאילו דיעה הוא נוקט להלכה. ונמנו וגמרו ביניהם שיכבדוהו בעלייה לתורה ביום ראשון (שהוא שבת לדיעה אחת, וקראו בו בתורה כמו בשבת) ויראו איך ינהג למעשה, כי רק אם שבת היום אזי יואיל לברך על התורה, ואם לא הרי לא יברך לבטלה. אמנם רבינו ברוב פקחותו תפס את העסק, ובכוונה לא בירך ברכת התורה בבוקר טרם התפלה, וכאשר

הרה"ק רבי שמעון שלום נולד באמשינאו בשנת תרמ"ג לאביו הרה"ק רבי מנחם מאמשינאו זי"ע בנו של כ"ק אדמו"ר הזקן מאמשינאו זי"ע בנו של כ"ק אדמו"ר הזקן מווארקא זי"ע.

כבר בגיל צעיר התבלט כגאון אדיר בכל התורה כולו נוסף על התמדתו העצומה בתפיסה חדה ובחריפות יתירה, וכמו כן היה גדול בתורת הנסתר. כשהגיע לפרקו לקחו דודו (אחי אביו) הרה"ק רבי ישעי' מפרשיסחא זי"ע לחתן לבתו הצדיקת הרבנית פייגא ברכה ע"ה.

בשנת תרע"ח אחרי פטירת אביו הק' זי"ע מילא את מקומו אחיו הגדול הרה"ק רבי יוסף זי"ע בעיר אמשינאו ואילו רבינו התיישב בעיר אוטוואצק הסמוכה לווארשא.

בשנת תרצ"ג עלה לארץ הקודש וטעמו ונימוקו עמו בלויית בנו הרה"ק רבי מאיר'ל זי"ע ובמשך כל הדרך על האנ' לא שינה אפי' כמלא נימה מדרכו ועבודתו בקודש. בהגיעו לארה"ק התיישב בירושלים עיה"ק דבקה בו חסידים ואנשי מעשה והעריצוהו עד למאוד, וכמו"כ השתדלו לטובתו לסדר לו ביהמ"ד ומנין לתפלה, וגם תורתיו נרשמו ע"י אחד מן המסתופפים בצילו ויצא לאור בשם 'אמרות טהורות'.

ובסוף שנת תרצ"ד חזר למקום מושבו בפולין, ורבות התגעגע לארה"ק וכמה פעמים שמעו מפיו שבח אר"י ומעלתה ורצונו הרב להשתקע שם בקביעות.

בשנת תשי"ד בשעה שגר רבינו בבארא פארק התכונן ליסע ולהשתקע בארה"ק כאות נפשו הטהור כל ימיו כנ"ל, אך סמוך למועד הנסיעה נחלה רבינו פתאום במחלה אנושה ולאחר שלשה ימים, ביום י"ט אב שבק חיים לכל חי ונסתלקה נשמתו לגניז מרומים.

את מיטתו נשאו לטבריה למקום אשר בחר לעצמו בחיים חיתו. מסע הלוי' ה' גדול מאוד והשתתפו בו אדמורי"ם, רבנים, חסידים, ואנשי מעשה, ועוד. וכמו"כ הכריזו על ביטול מלאכה באותו יום מטעם רבני טבריה.

קו 'מחברים' לשאלות בהלכה 02-803-9999

תשובות בהלכה מפי הרבנים הגאונים שליט"א

הרב יצחק אברהמוביץ' | הרב יצחק מאיר אדלר | הרב אברהם מרדכי ארשטר | הרב פנחס בלוי | הרב ישראל ברלינר | הרב אהרן מרדכי גרין | הרב שבח דזידוביץ | הרב ישראל הורנצ'ק | הרב ברוך וידיסלבסקי | הרב ישראל זילברברג | הרב שאול משה טיטלבוים | הרב אברהם מרדכי לוינגר | הרב יחיאל מיכל לנדאו | הרב יחיאל רבינוביץ | הרב רפאל יצחק רוזמרין | הרב שלמה חיים רוזמרין | הרב משה רוטשטיין | הרב שמעון רוסק | הרב ישראל שאהן | הרב אברהם יהודה שטיין | הרב שמואל יוסף שטיצברג | הרב יוסף מרדכי שלמון

הרה"ק רבי אהרן רוקח זי"ע

האדמו"ר מבעלזא

כ"א אב תשי"ז

יש לו אליו שכ"כ מתעקש, ואמר אם מרן רוצה לשמוע התביעה יגיד למרן ואמר מרן שיאמר, ושאל את מרן האם יודע מרן שיש עיר בהונגריה סאלניק ששם קבורה בת מרן מהר"י אשת הצ'שענעבער, ואמר מרן שכן.

ואמר אני אספר לרבינו למה היא קבורה שם, אני סחתי אז בעצים והייתי הרבה פעמים צריך לעמוד בתחנת הרכבת ולראות רכבת ריקה שאוכל לשטוח העצים, ופעם כשאני עומד שם, פתאום הגיע רכבת וירד משם יהודי עם הדרת פנים ומחפש איזה דבר, ונגשתי אליו ושאלתי מה מחפש ואמר שהביא כאן ברכבת חולנית שהי צריך להמשיך עימה לווינן לרפואתה אך באמצע הדרך נחלשה ביותר ואי"א להמשיך כך, ואמרתי לו שיביא אותה לביתו והיתה אצלי שתיים עשרה שבועות ואשתי שאני מבקש עליה עתה רפואה שמושה אותה כל ה - 12 שבועות בלי הפסק ממש כל היום ולא עזבה אותה לרגע, ואפי' בקושי החליפה בגדי מרוב מסירות לשמש את החולנית ואח"כ נפטרה ונקברה שם, וזו היתה בתו של מרן מהר"י הנ"ל.

וסיים ממילא עתה שהיא חולנית מגיע לה הבטחה, ואמר מרן שיצא לחוץ ויחכה שם עד שיקרא לו, ויצא ויחכה כמה שעות וכולם כבר הלכו וכיבו האורות והוא נשאר עד שעה חמש בבוקר בערך, ואז קרא לו מרן שיכנס ויתן עוה"פ קוויטל, ושאל אותו מרן מה אומרים הרופאים, ואמר שהרופאים אמרים שיקח אותה הביתה ושתבא מפעם לפעם לעשות הטיפולים, ואמר לו מרן שבאמת יקח אותה הביתה ויותר לא תדרוש ברופאים וחיתה עוד 16 שנה ונפטרה בת 96 ובעלה נפטר שנתיים קודם בן 94.

ומוסיף הרב אונגר שבסוף ימיה שקרה לה איזה חולשה ואחד שאל אותה האם לקרוא לרופא והגיבה תיכף, זה לא, הרבי מבעלזא אמר שלא תדרוש ברופאים.

(הג"ר שלום בראנדער זצ"ל ראש ישיבת בעלזא- הובא בגיליון כוכבי אור טשעבין)

שליט"א (זצ"ל), שהיה עם הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל אצל בנש"ק אחד שהיו לו ספרים הרבה, והראה להרה"ק את ספריו, אמר הרה"ק, אבי ז"ל אמר, ספרים הם תכשיט לבית, אבל רק אם לומדים בהם.

(שיח זקנים ח"ה עמ' רצ"ט)

חיתה עוד שש עשרה שנה - בזכות הבטחת המהר"א מבעלזא

שמעתי מהגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, שהי' לו שכנה מרת זינגר של"ע קבלה המחלה הידועה והרופאים לא יכלו לעשות כלום, ורץ בעלה למרן ובקש מאוד שמרן יבטיח שתבריא, ולא הרפה ממרן.

והגיב מרן מה אני מלאך שהנני יכול להבטיח? אינני מלאך ואיני יכול להבטיח, והתעקש שאינו יוצא ממרן עד שיבטיח, ואמר לו מרן איזה תביעה

רבינו הרה"ק רבי אהרן רוקח, הרבי מבעלזא, זכותו תגן עלינו, נולד בשנת תר"מ לאביו הרה"ק רבי ישכר דוב, בן הרה"ק רבי יהושע בנו של מיסד השלשלת, הרה"ק רבי שלום זי"ע.

מנועריו מיעט באכילה ובשינה והצטיין בקדושתו וטהרתו עד שהרה"ק רבי יחזקאל משינאווא אמר עליו "כנראה שהיצר הרע הסיח דעתו לגמרי ממנו". היה גאון בתורה ובעל מוח חריף ובהיר מאד וזכה בבחירתו לחבר ספר של הגהות על הקצות החושן.

בשנת תרפ"ז נפטר אביו והנהגת העדה נפלה על שכמיו. בזמנו נתעצמה חסידות בעלזא, ומאות אלפים נהרו אליו מכל חלקי גליציה, פולין והונגריה. הרבי שימש כדוגמה חיה לכל באי קורות ביתו לאיזה דרגות מסוגל ילוד אשה להתעלות, בתורה, ביראת השם ובקדושה וטהרה.

בפרוץ מלחמת העולם השנייה נטל הרבי את מקל הנדודים בידו ובחורף שנת תש"ג החלו פעילות נמרצות אצל חסידי בעלזא שבכל מדינות החופש, לשחרר את הרבי שנמצא אז בגיטו בוכניה. סכומים עצומים נאספו ובכסף זה שכרו קצין הונגרי מראשי שירות הריגול, לביצוע ההצלה.

בשבת, תש"ד עזב הרבי את ארצות דמים והגיע לארץ הקודש. על אף אבדן כל משפחתו העניפה, כל החסידים, היושבים, שהיו מופלגים בתורה וחסידות, לא היה ניכר עליו כלום, ומיד בהגיעו התחיל לשקם מחדש את החסידות. רבבות התדפקו על דלתותיו, בידעם שאמנם קדוש הוא בקדושה עליונה.

אולם לדאבון לב חסידיו בפרט וכלל ישראל בכלל נסתלק הרבי ביום המר והנמהר כ"א מנחם אב תשי"ז, נתבקש ועלה לישיבה של מעלה.

ספרים הם תכשיט לבית, אבל רק אם לומדים בהם

סיפר לי הגה"צ ר' אהרן מרדכי רוטנער

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הרה"ק ר' מאיר הגדול מפרעמישלאן זי"ע

כ"ב אב תקמ"א

ותמהו על כך החסידים ושאלו את רבם, בשלמא מה שהרבי לא ענה לו כלום היה בזה מעביר על מידותיו, אבל למה לשלוח לו מתנות ומעדנים כאילו עשה לו טובה גדולה. ענה להם הצדיק, כשיש קטרוג על איזה יהודי בשמים, לפעמים גוזרים עליו להסתלק מן העולם, אבל באים מליצי היושר ומלמדים עליו זכות ואמרים שדי יהיה לו אם יחלה וזה יהיה במקום מיתה, ואח"כ באים עוד מליצי יושר ואמרים שגם זה יותר מדאי בשבילו, ודי יהיה אם יקבל בזיון גדול ובזה יקבל את העונש הראוי לו, אם יקבל את הבזיון באהבה ולא יענה למבוזהו כלום.

ואמר הרה"ק ר' מאיר לחסידיו, עכשיו בודאי תבינו, כי באם נחליתי, הגם שהייתי מתרפא אח"כ, אבל כמה יסורים ועגמות נפש עלי ועל אנשי ביתי ולמקורבים שלי, וגם שאני יבריא הלא ישארו צלקות קשות ולא אתרפא לגמרי, ואיש זה שעשה לי הלא הציל אותי שלא אסתלק מן העולם ושלא אחלה, וכמה שכר מגיע לו, ולכן שלחתי מתנות ומעדנים האלו.

וסיים הר"ר מאיר ואמר: לפעמים רואים הוריו או רבותיו בעולם העליון, שלבנם או תלמידים בעוה"ז תלוי קטרוג גדול, והם מתפללים עליו מאד שיפטר רק בבזיון ויוטב לו, ואז אם יש לו שכל הוא מקבל את הבזיון באהבה והכל יבוא על מקומו בשלום, והוא פטר עצמו עם הבזיון ויוטב לו, אבל אם אינו מקבלו באהבה וגם עונה למבוזהו דברים, הרי הוא שם את תפילות הוריו ורבותיו לחינם ותפילתם היתה לריק.

(הרה"ח ר' יאיר שוורצמן ז"ל "יהי אור")

שלח מתנות למי שביזהו

שמעתי מהברכת אברהם (מסלונים) שהיה מספר זאת לקהל אנ"ש כמה וכמה פעמים: פעם היה הר"ר מאיר הגדול מפרעמישלאן באיזה בית כנסת, ואיש אחד עשה לו בזיונות גדולים ולא השיבו שום דבר, ורק כאשר חזר הר"ר מאיר לביתו קרא את הגבאי שלו ומילא לו חבילה גדולה של כל מיני ממתקים ומתנות שילך למסור אותם לאיש בבית הכנסת שעשה לו הבזיונות.

הרה"ק ר' מאיר הגדול נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב זצ"ל שהיה נצר חוטר מגזע ארזים ותרישיים נכד לאותו צדיק וקדוש מגדולי בעלי התוספות רבי יעקב מקורביל זי"ע בעל מחבר ספר שו"ת "מן השמים", כי ה' דרכו לשאול הלכות שונות בשאלות חלום, כדי להכריע במחלוקת בין הפוסקים, ומוזה נתהווה הספר שו"ת מן השמים, וכבר הועד על המשפחה הזו שמימי בית השני לא נפסק מהם קדושי עליון בעל רוח הקודש דור אחר דור.

הרה"ק ר' מאיר נתפרסם לאיש קדוש וטהור והי' תלמיד חבר למרן רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, והי' מראשוני מפיצי דרך החסידות, אולם לפני זה לאחר חתונתו התנהג כצדיק נסתר, ועסק במסחר בעיר פרימשלא, ומחמת שעסק בישרות ונאמנות ממש, נתכנה בפי הגויים, "מאיר ספראוועדיליווי", דהיינו מאיר הנאמן, וגם משך תקופה קצרה שימש מלמד בביתו של המקובל האלקי ר' שבתי מראשקוב זי"ע, מבני חבורתו של הבעש"ט הק' זי"ע.

הרה"ק ר' מאיר חיבר ספר גדול הכמות והאיכות בקבלה מעשיות, הספר הי' בכתב ידו הקדושה ביד יוצאי חלציו כי צווה לפני מותו שלא להדפיסם, כי הרי כתיב "כבוד אלקים הסתר דבר".

ביום כ"ב חודש מנחם אב שנת תקמ"א לפ"ק נסתלק לבית עולמו ומנוחת כבודו הוא בעיר פרעמישלאן זי"ע, השאיר אחיו בנו ומ"מ הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע, הוא אבי הרה"ק המפורסם ר' מאיר השני מפרעמישלאן זי"ע, ומהם יפוצו שושלות נאדבורנא, פרעמישלאן, קרעטשניף, והמסתעף מהם.

מרן הגאון רבי יעקב קנייבסקי זצוק"ל

בעל קהילות יעקב

כ"ג אב תשמ"ה

הסיפור שסיפר מרן הסטיפלער לנוות ביתו קודם הנישואין

מצינו אצל מרן הסטיפלער זצ"ל אשר קודם נישואיו לאשתו אחות החזון"א זצ"ל, סיפר לה את אשר חוה בהיותו מגויס לצבא הרוסי, וזאת כדי לדעת האם תוכל להרגיש את חווית הרוחנית הגדולה שעבר, ומעשה שהיה כך היה:

כאשר הגיעה השבת הראשונה שלו בצבא, ניגש אל מפקדיו ואמר להם בנוסח חד משמעי: יהיה מה שיהיה - אני לא אחלל את השבת! המפקדים נדהמו מהתעוזה של היהודי, תפסוהו והביאוהו לפני המפקד הראשי שלהם שאמר לו: האם אתה חושב שבצבא עושים מה שרוצים, הרי הינך צריך להעניש באופן חמור רק בשל כך שהעזת להוציא

נולד בעיירה הורנוסטייפל בט' בתמוז תרנ"ט, למשפחה מחסידי טשרנוביל. כבר מצעירותו נחשב לעילוי. בזמן מלחמת העולם הראשונה, גלתה ישיבת נובהרדוק בעיר הומל, ובתקופה זו למד בה. נשא את בתו של הרב שמריה קרליץ, רב העיר קוסובה.

עלה לארץ הקודש בר"ח ניסן תרצ"ד, והתיישב בבני ברק, בשכונת לגיסו, מרן "החזון איש".

חיבר ספרים חשובים ובעיקר התפרסם ספרו 'קהילות יעקב' שהתפרסם מאוד בעולם התורה בכלל ובקרבת הציבור הלומדים בפרט

נתבקש לשיבה של מעלה בכ"ג אב תשמ"ה, ונקבר בבית העלמין 'זכרון מאיר' בבני ברק, בסמיכות לגיסו החזון איש, אָתוּ היה בקשרי אהבה חזקים.

ניחתות עלי בשל רצוני לשמור את השבת. סיפרתי את הדבר לכמה חברים שלי, המשיך וסיפר הסטייפלער, ושאלתי אותם האם הם מבינים את מידת העונג העצום שהיה לי באותו זמן, והיה נראה לי שהם לא ירדו כ"כ לעומק דברי, ולא הצליחו להשתתף יחד עמי בחוויה הרוחנית הכבירה. וכאן פנה שוב אל המשודכת ושאל: האם את כן מבינה אותי? והיא הנהנה בראשה לחיוב... (עלינו לשבח - פר' ויקהל)

את השבת שלכם. הסטייפלער כמובן אמר הן, הוא מוכן לקיים את התנאי, וכך עשה, החיילים הקוזאקים מצידם הבינו איזה הזדמנות באה לפנייהם, והיכו כל אחד בתורו את הסטייפלר מכה ניצחת על ראשו. וכאן פנה הסטייפלר למשודכת העתידה להיות הרבנית הצדקנית שלו ואמר לה: האם יש לך מושג לאיזו התעלות הגעתי באותו זמן, הדקות הללו שבהן עברתי בין שורות החיילים היו לי לעונג רוחני עילאי, במיוחד כשידעתי שהמכות

את המילים הללו מן הפה, אבל אני מוכן לאפשר לך לשמור את השבת בתנאי אחד, כאן קטעו הסטייפלער בדבריו ואמר שהוא מוכן לקבל עליו כל תנאי, העיקר שיאפשרו לו שלא לחלל שבת. למשמע הדברים העלה המפקד חיוך שטני על שפתיו, כמי שיודע איזה תנאי הוא הולך להשמיע עתה בפני היהודי, אם אתה רוצה לשמור שבת, תצטרך לעבור בין שתי שורות של חיילים קוזאקים, וכל אחד יכה על ראשך בכת הרובה שלו, אם תקיים את התנאי הזה הינך רשאי לשמור

הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

בעל בית אפרים, מטה אפרים ועוד

כ"ד אב תקפ"ח

שהביאו שם התוספות בד"ה 'טורטני', בשם הירושלמי, שדעת רבי עקיבא היא שהיו עשרים וארבעה מרגלים.

שמע ה'בית אפרים' את הדברים, וזכר שאכן כך כותב התוספות.

נו, עכשיו נעצור רגע ונתבונן: מה היה עושה 'מנהיג' שאינו מנהיג, הנגוע בנגיעות מראשו ועד רגליו, שהיה רואה גאון שכזה המגיע לעירו, ומצליח להפליא בדרשתו את כל יושבי העיר, ועוד מזכיר לו דבר שהוא - עצמו לא זכר...

הרי אדם שלא ניחון במידות טובות, ומגמתו איננה להנחיל את הטוב לקהל עדתו, היה עושה כל טצדקי שבעולם על מנת להיפטר במהירות האפשרית מאדם שכזה, שעלול לרשת ממנו את הרבנות.

ומה עשה ה'בית אפרים', בישרותו הגדולה, לאחר שמהר"ש קלוגר הראה לו את התוספות? - המרא דאתרא בעיר ברוד, כך סיפר מרן הגרי"ש אלישיב, אמר למהר"ש שמעתה בוודאי לא יתמנה למלמד תינוקות, אלא למגיד מישרים של העיר! וכך היה.

לבד מהלקח המאלף שיש לנו ללמוד מענותו המרובה של רבי אפרים זלמן מרגליות, שהעניק למהר"ש מינוי מכובד, נסיק מכאן עוד שני דברים. נתאר לעצמנו רב ואב"ד באחת הערים בארץ ישראל הנוטש את משרתו, והולך לחפש לו מקום אחר שבו יוכל להרביץ תורה; האם מצטיירת בדמיונו, גם זה הרחוק ביותר, מציאות כזו שאותו רב יילך להתמנות כ... מלמד בחיידר? הרי הדברים יישמעו כחוכא והיטלולא!

ורבי שלמה קלוגר, ידע שמשמיתו העיקרית בחיים היא להרביץ תורה, ואם נאלץ להתפטר ממשרתו בעיירה זאליפוט, הוא הולך להיות מלמד דרדקי, ולא איכפת לו משום דבר אחר, רק להרביץ תורה.

ועוד יש לנו ללמוד ממעשה מופלא זה, עד כמה גדולה היתה ענותו של רבי שלמה קלוגר, בכך שהיה מוכן לשאת דרשה בפני כל הקהל, למרות שהעילה לדרשה היתה כדי להביא לאישור מינויו כמלמד. כמה 'מנהיגים' היו מסוגלים לעשות זאת...? - הרי לנו דמותו של מנהיג.

(חשוקי חמד - הקדמה למסכת סוטה)

יהודי שביקש להתקבל למשרת המלמדות, היה צריך לשאת לפני כן דרשה לפני הציבור בבית המדרש המקומי. והיה, אם מצאה הדרשה חן בעיני הקהל, זכה האיש במשרה, ואם לא - נאלץ היה לפנות את המקום לרעהו הטוב ממנו.

בני הקהילה דרשו אפוא גם מהגר"ש קלוגר לשאת את דברותיו לפני העם. הגאון הסכים, אך דרש שגם ה'בית אפרים' יהיה נוכח בעת הדרשה. והנה עולה 'המועמד למלמד' על בימת בית המדרש, ונושא דרשה מצויינת, כפי המתאים למי שעתיד להיות אחד מגאוני העם היהודי, והקהל אכן נהנה מאוד מהדברים.

ברם, כאשר עבר הגאון ליד כסאו של המרא דאתרא, רבי אפרים זלמן, הבחין שפניו זועפות קמעה, ושאל את פיו לאמר על מה נשתנו פניו.

השיב לו הרב, שאמנם הדרשה היתה טובה, אך מתוך הדברים וחשבון - הפלפול שעשה בפרשת 'שלח', פרשת המרגלים, עולה שלא היו שנים עשר מרגלים, אלא עשרים וארבעה, וזה נגד פשטות דברי התורה ודברי חז"ל, וכיוון ששינה מדעת התורה, זעפו פניו.

במקום תשובה, שואל רבי שלמה קלוגר את ה'בית אפרים', אם יש כאן בבית המדרש ירושלמי על מסכת סוטה. רבי אפרים זלמן השיב שמפני יוקרו ונדירותו של הירושלמי, אי אפשר להשיג את הספר.

רבי שלמה קלוגר המשיך לשאול האם אפשר להביא לו מסכת סוטה מש"ס בבלי, והפעם התשובה היתה חיובית.

יעיין נא מר בדף ל"ד ע"א, ויראה בעיניו

הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות נולד בבראדי שבפולניה בשנת תקכ"ב למשפחת רבנים מפורסמת. אחיו היה מגדולי אותו דור ומחבר 'שערי תשובה' על שו"ע או"ח.

בצעירותו כיהן תקופה קצרה ברבנות, אך לאחר שהתעשר התמסר ללימוד התורה וסירב לקבל על עצמו עוד עול רבנות.

היה גאון אדיר, גביר עצום פאר הדור, ופוסק גדול, שנשענו עליו כל גדולי ישראל בדבר הלכה למעשה.

הוא חבר ספרים תורניים חשובים, ביניהם 'שערי אפרים' על הלכות קריאת התורה ו'מטה אפרים' על הלכות הימים הנוראים, 'יד אפרים' - הערות על מפרשי השו"ע, שו"ת 'בית אפרים' ועוד. הגרא"ז נפטר ביום כ"ד מנ"א בשנת תקפ"ח.

הסיפור שסיפר מן הגרי"ש בשיעורו

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל כידוע אינו מרבה בסיפורים בשיעוריו, אולם באחד משיעוריו בבית המדרש 'תפארת בחורים' סיפר סיפור שיש בזה הרבה מוסר השכל.

מרן הגרי"ש אלישיב סיפר על רבי שלמה קלוגר שהתפטר מרבנותו בעיירה זאליפוט. רבי שלמה קלוגר פונה לחפש מקום אחר בו יוכל להרביץ תורה.

בתוך כך, הוא הגיע אל העיר ברוד, שם כיהן כאב"ד הגאון בעל ה'בית אפרים', רבי אפרים זלמן מרגליות.

כיון שבעיר זו לא היה באפשרותו להרביץ תורה באמצעות הרבנות, מחליט ר' שלמה קלוגר לחפש משרה אחרת, העיקר שיהא בכוחו להמשיך ולהפיץ את תורת השם, כלכבנו.

והנה, לאחר בירור שעשה אצל אנשי העיר, מצא שבחיידר המקומי יש משרה פנויה של... מלמד - דרדקי והחליט לקחת אותה על שכמו. יישב גאון כביר שכמותו, וירביץ תורה לילדי ישראל. העיקר שלא תשתכח תורה.

בכך עוד לא תם הסיפור. בעיר ברוד, המשיך מרן הגרי"ש אלישיב לספר, היתה תקנה שכל

התורה והמצוות מביאים את האדם שיהיה צדיק

התורה והמצוות מלוים את האדם ומאירים לו את הדרך

ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. כל רבוי התורה והמצוות מביא את האדם לידי צדקות, כמו שכתוב (משלי ו כב) 'כי נר מצוה ותורה אור' שהתורה והמצוות מאירים לאדם את הדרך ילך בה 'למען צדקו', כדי שיוכל לקבל חלקו בעולם הבא. כי התורה נקראת כך מלשון 'הוראה' שמורה לאדם את הדרך, וכן 'מצוה' מלשון צותא וחבורה, שבקיום המצוה מתדבק בבורא עולם, שכן מצוות התורה מתלוים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו כמו שכתוב (משלי א ט) 'כי לויית חן הם לראשך, וכדרשת רבותינו ז"ל במדרש (דבר ו א): מהו 'כי לויית חן', אמר רבי פנחס בר חמא לכל מקום שחלק המצוות מלוות אותך וכו'.

ענינו של הלוי האמור שבכל מקום המצוות מלוות אותו הוא כפי הידוע כי האדם נברא בשתי יצירות, יצירה בגוף ויצירה בנשמה, ואיברי גופו וגידי הגוף מכונים כנגד חלקי הנשמה, ומאחר שהם חיותו של האדם לפיכך הם מתלוים ומתחברים עם האדם בכל דרכיו, כי בכח המצוות לחבר את הגוף אל הנשמה, וזה הנאמר 'כי לויית חן הם לראשך וענקים לגרגרתך', כפי שכתב בשפת אמת (פר' כי תצא תרמ"ה ד"ה במדרש): 'לויית חן הם לראשך' כו', כי עקר ציור האדם ברמ"ח אברים וגידיים הוא רק רמז ודמיון לנשמת האדם הכלולה מתרי"ג מצוות עשה ולא תעשה, ועל ידי המצוות במעשה יכולין להמשיך הארת הנשמה באיברי הגוף, ואז חל עליו הצורה המיוחדת לאדם.

וכיון שהקדוש ברוך הוא בעצמו מקים את מצוות התורה, נמצא שבעצם קיום המצוות הנמצאים איתנו בכל מקום ומלוות אותנו בכל מעשינו ודבורנו אנו הולכים בדרך ה', ובכך מקדש את רמ"ח איבריו ושס"ה גידייו בקיום תרי"ג מצוות. ולא זו בלבד אלא כשמקיים המצוות זוכה שנחקקים בו אותיות ה' יתברך ומלוות אותו בכל תהלוכותיו ומעשיו, כידוע שאותיות 'מצוה' רומזים לשם הוי"ה, וכל מצוה חוקקת שם הוי"ה על האיבר המיוחד כנגדה, וממילא 'כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך' (תהלים לה ע).

רבוי התורה והמצוות כדי שיוזב עם ושראל לחיי העולם הבא

והקדוש ברוך הוא החפץ למען צדקו ורוצה שיהיו בניו הולכים בדרך הצדיקים 'יגדיל תורה ויאדיר', כי כשמקשרים במלכות שמים רואים כיצד לחיות חיי תורה ומצוות שעל ידם יזכה לחלק בעולם הבא, כמו שאמרנו (סנהדרין ז) 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ובארו שלכך לא נכתב 'בעולם הבא' אלא 'לעולם הבא', כי הכונה לעבודת האדם בעולם הזה והיא המביאה אותו 'לעולם

הבא', נמצא כי על ידי ש'הרבה להם תורה ומצוות מגביר ומוסיף לחלקו בעולם הבא, ומוסיף עוד בהדור המצוה בכל חלקי המצוה מחשבה דבור ומעשה, ובכך מקבל סיוע משלשת המלאכים שנבראו מחלקי המצוה להשלים לבוש הנשמה 'חלוקא דרבנן'.

רבוי התורה והמצוות מציל את האדם מחטא

עוד נכלל באמרו 'למען צדקו', שעל ידי רבוי התורה והמצוות נצל האדם מכל חטא ועון, וזאת מאחר שהוא עסוק בכל שעה ושעה לקיים מצוות בוראו, וכדרך שאמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ע"ה לתלמידיו כי אינו מבקש שלא יחטאו מחמת שאסור, אלא מבקש שלא יחטאו מחמת שיהיו עסוקים בכל עת למצוא את המצוות הפזורות לו לאדם בכל סביבותיו ובכל מהלך יומו וחייו.

וכך באר המגיד מדובנא ע"ה את משנתנו (ראה משלי יעקב פר' קדושים קצו), וכדרך המשיל זאת במשל נאה, לנער צעיר ששלחו אביו לעסק במסחר, ונסע הנער למרחקים לעיר הגדולה כדי להביא משם סחורה. מיד בבואו שם פגש את דודו, ויספר לפני דודו כי בא למקום זה לקנות סחורה. הנער הלך לבית מלונו, ובעודו מסדר חפציו הופיע לקראתו סוחר אריגים והציע את מרבלתו, והנער בדיק ועין בסחורה וסגר אתו את העסקה, לאחר שהלה פנה מחדרו בא לפניו סוחר נוסף למכר סחורתו, וכך היה המעשה בכל יום, סוחרים הגיעו בזה אחר זה, עד כי ראה שכמעט ותם כספו ובקשי נשארו לו הוצאות הדרך.

קדם נסיעתו הלך להפריד מדודו ויספר לו את קורות הימים והמסחר שעשה, אך רואה דודו כי הוא עצוב ומתאנח, ולשאלתו השיב ברוח נכאים כי עסקים אלו תפסו את כל זמנו ולא הספיק לנוח ולטיל קצת בעיר הגדולה. אמר לו דודו, דע לך כי בשלי הדבר הזה, כי אני הוא שגרמתי ודאגתי שיבוא אליך הסוחרים בזה אחר זה, וזאת כי יודע אני את נפשך הצעירה, וחששתי שכאשר תראה רב העניגות שיש בעיר ובתי תאטראות שבה, עלול אתה לאבד את כל כספך על הלולות והנאות. לכן טרחתני ויגעתי להביא אליך את הסוחרים כדי שתהיה טרוד בעסקים נכבדים לפרנסת ביתך, ולא תלך שולל אחר מראה עיניך ונטית לבך.

הנמשל הוא, הקדוש ברוך הוא שלח את האדם על פני האדמה שיעשה מסחר וקנין בתורה ומצוות אשר רק היום לעשותם פה בארצות החיים. אמנם האדם בבואו פה כמה יש לזאג עליו שלא יתן עיניו על כל דבר תאוה ותועבה, לזה היתה עצתו יתברך להרבות עליו מצוות רבות, למען אשר בטרם יגמר מצוה אחת כבר יש לפניו מצוה אחרת שניה ושלישית, ובזאת לא ישאר לו מקום וזמן לתור אחר ההבלים. וזהו רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שכדי לזכותם ולהצילם מן החטא הרבה להם תורה ומצוות שיעסקו בהם וינצלו מהבלי העולם.

1 כלשון הוהר (פר' מצורע נג): תורה, אמאי אקרי תורה, בני דאורי וגלי במאי דהוה טהים דלא אתידע. וראה עוד בדברי המהר"ל (מב' תורה פ"א): כי על ידי התורה מורה לאדם את הדרך וכו', כי על ידי התורה מגיע האדם אל עולם הבא, ולכן ראוי לה דווקא לתורה שם תורה שהוא לשון הוראה, שמורה לאדם תכליתו האחרון אשר ראוי לאדם להגיע אליו.
 2 כן כתב במאור עינים (הפעולות ד"ה וידבר): אמרו רבותינו וכווננו לברכה (הלן פר' מ"ב) שכר מצוה מצוה רצונו לומר, שה' יתברך נתן לנו המצוות כדי להדבק על ידיהם בה' יתברך וזהו 'שכר מצוה' הוא 'מצוה' לשון צוואה דהיינו שנדבק על ידי בה' יתברך ואין לך שכר גדול מזה.
 3 שכן כתוב (בראשית ב' ז) ויצר ה' אלהים את האדם, ויצר בשני יודין, ודרשו במדרש (כ"ד א) 'ויצר' שתי יצירות יצרה מן התחתונים ויצירה מן העליונים.
 4 כמבואר בשערי קדושה (ח"א שער א): והנה נפש הטהורה שהיא הפרי כלולה מתרי"ג אברים וגידיים, מתלבשת תוך תרי"ג אברים וגידיין של נפש הטמאה הנקראת קליפת הפרי, ושתייה יחד מתלבשות בתרי"ג אברים וגידיים של הגוף, ונמצאו איברי נפש הטהורה תוך איברי נפש הרעה, ואברי נפש הרעה תוך איברי הגוף [וכו']. ואמנם מוזן הרחתי של הנפש הקדושה נמשך אליה על ידי קיום התורה הכלולה מתרי"ג מצוות כדמיון תרי"ג אברי הנפש.
 5 'לויית חן לשון חיבור של חן (יש"ע).
 6 ועל שם כן נקראו בשם 'מצוות' לשון צוואה וחיבור הגוף עם הנשמה, והן מלוות את האדם בין בעולם הזה ובין בעולם הבא, כמו שכתוב (משלי ו כב) 'בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא השיחך'. שעל ידי הארת הנשמה באיברי האדם ניתן בו חיות וקיום גם לעולם הבא, וכמו שדרשו את הכתוב (ישעיה לח טו) 'אדני עליהם יחיו על המניח תפילין שזוכה לאריכות ימים, גם כן קיום כל מצוות התורה מאריכה את ימי האדם, לא בעולם הזה בלבד אלא גם בעולם הבא.
 7 בירושלמי (ר"ה פ"א א'): בנהו שבועולם מלך בשר ודם גזור גזירה, רצה מקיימה רצו אחרים מקיימה אותה, אבל הקב"ה אינו כן אלא גזור גזירה ומקיימה תחילה, מאי טעמא 'ושמרת את משמרת' אני ה' (ויקרא כב ט), אני הוא ששימרת מצוותה של תורה תחילה.
 8 ועל זה נאמר (ויקרא כב לא) 'ושמרתם מצוותי', היינו את המצוות שלי שאני בעצמי מקיים. שעל זה אנו מברכים 'אשר קדשנו במצוותי' במצוות שהוא בעצמו מקיים.
 9 כדאינא בתיקוני זוהר (תקן כ"ט ע'): ובני דאורי כלילא מכולהו ארבע אתקריאת 'מצוה', מ"ן באותיות א"ת ב"ש איהו י"ק י"ם ה"ן.
 10 וכן הוא בתיקוני זוהר (תקן ע"א): מצוה דכל פקודא ביה שרייא יק"ק, הוא אשתכח בכל אבר ואבר. ועוד איתא שם: ובכל אבר ואבר דגופא איהו יק"ק, ממנא על כל מצוה ומצוה, דביה מצוה בא"ת ב"ש, מ"צ י"ה פ"ן ר"ה, הא מצוה יק"ק.

בני חיי ומזוני

עמית: הנה הגעתי ליריד כבר לפני כמה ימים, באמתחתי סכום כסף הגון אותו ייעדתי לקניית סחורה, והנה ככל שאני תר ומחפש אחר סחורה הגונה וטובה להשקיע בה את כספי - איני מוצא.

האין זו השגחה פרטית של ממש ואצבע אלוקים היא שכיוונה אותי לשמוע את דברים אלו תיכף לאחר שראיתי את עגלותיו של הסוחר עמוסות הסחורה ללא קונה לרפואה? הרהר ר' אברהם לעצמו. הנה לי הזדמנות הראשונה לעשות עסקת תיווך של ממש ולשדך בין שני סוחרים אלו, בעל התל ובעל החרץ, ולקבל את שכרי כראוי וכיאות.

אלא שבאותה מהירות בה עלתה מחשבה זו לפניו היא גם ירדה ממנו. ר' אברהם הרהר לעצמו: הלא שני סוחרים אלו לא מכירים אותי ולא כלום. איני מתווך ותיק ומוכר שהסוחרים מקשיבים ברצינות להצעותיו. שמא יתייחסו הם אלי כטרדן בעלמא המגיע לבלבל את ראשם ונמצאתי מפסיד את הרעיון הגדול שעלול לרדת לטמיון. אולם, התנחם ר' אברהם, עדיין יש עצה: אם כי אכן אין הסוחרים נשמעים להצעות של טירון בעלמא, הרי שלהצעות של מתווכים ותיקים, ודאי שהם יבקשו לשמוע. מוטב אעשה אם אפנה לאחד מהמתווכים הקיימים בשוק, והוא זה שיציע את ההצעה באזני הסוחרים.

לא איחר ר' אברהם ויצא לחפש ביריד הגדול את אחד המתווכים שהכיר משכבר הימים. לאחר כמה דקות הוא מצאו נשען על מקלו ההדור, מביט בפיזור הדעת לכל עבר. ניגש אליו ר' אברהם ואמר לו: שמעני אדוני, נפל ברעיוני עיסקא נאה לתיווך, אך מפני ש'פנים חדשות' אנכי ביריד ואין הסוחרים מכירים אותי, באתי להציעך כי אתה הוא זה שתציע את ההצעה בפני הסוחרים, והיה אם יעלה הדבר יפה, נחלוק שנינו, שווה בשווה, את שכר הטירחא.

כיון שנתן המתווך את הסכמתו למתווה המיועד גילה לו ר' אברהם את מה שראה ושמע אצל שני הסוחרים וביקש ממנו כי ימחר להביא את העסק לידי גמר טוב, שמא יקדמנו אחר. המתווך שבקושי הצליח להסתיר את התפעלותו מהרעיון המבריק התנער ממקומו ופנה במהירות לבצע את העיסקא. המתווך לא היה צריך להתאמץ. בקלות השלים את העיסקה לשביעות רצונם של שני הצדדים שגם שילמו את דמי התיווך בעין יפה.

אלא שכלום לא הכין את ר' אברהם להפתעה שהפיל עליו המתווך הותיק. תיכף כששמע ר' אברהם כי העיסקה הגדולה נחתמה הוא פנה למתווך וביקש את חלקו: חמישים אחוזים

מדמי התיווך. אלא שהמתווך, למרבה הפלא, לא הסכים לשמוע על כך. אדרבה, הוא החל לגעור בר' אברהם כאילו נכנסה בו רוח טטות ולכן הוא מעז לבקש חמישים אחוז מדמי התיווך. המתווך בקושי הסכים לענות לר' אברהם, אך במילים קצרות הוא אמר לו בתקיפות: הרי עוד לא עשית מימך אפילו עסקת תיווך אחת, והנה מבקש אתה ליטול חלק בראש כאילו אתה מצוי במקצוע כמה שנים?! דיך אם תקבל ממני, בחסד ולא בדין, כמה דינרים, דמי 'לא יחרץ', ובלבד שלא תהיה לומר למישהו כי חלק ונחלה לך בתיווך זה.

מאוכזב לחלוטין מהתנהגותו הבוטה של המתווך סירב ר' אברהם לקחת את הפרוטות שהוצעו לו, והוא פנה תיכף לבית הדין בברדיטשוב כדי לתבוע את המתווך שישלם לו את חלקו כפי ההסכם ביניהם. לאחר שהדיינים שמעו את דברי הצדדים הם הוציאו פסק דין ברור וחלוט שעל המתווך להעביר לר' אברהם את מלוא חלקו, וכי אין ממש בכל טענותיו האוויליות בהם הוא מבקש להשתמש מהתשלום. אלא שהמתווך שהסתנוור מהממון הרב לא הסכים לקבל עליו את הדין. ביציאתו מבית הדין סינן לר' אברהם ואמר: אכן הדיינים חייבו אותי לשלם, אך אתה לא תראה פרוטה מכל זה.

נבוך ומבוש פנה ר' אברהם לבקש את עצתו של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א שהתגורר בעיר, היא הודה היא זיוה והיא הדרה, וביקשו לעמוד לימין אביון ולהושיעו מהמתווך החומס את כספו. רבי לוי

מיושבי בית המדרש שבעיר ברדיטשוב היה ר' אברהם. תלמיד חכם מובהק היה ועוסק בתורה תדיר. במשך שנותיו הראשונות אחר נישואיו סמוך היה על שולחן חותנו שהחזיק בו ביד רחבה ובסבר פנים יפות. משחלפו להם השנים אותם הבטיח החותן, והמשפחה גם היא גדלה בהתאם, בניו כשתילי זיתים סביב לשולחנו, הבין ר' אברהם כי עליו לצאת אל עולם המסחר והעשייה כדי להביא טרף לביתו ומזון למשפחתו.

מהרהר היה ר' אברהם כדת מה לעשות שעיסוקו במסחר לא יתפוס את ראשו ורובו ועדיין יהיה לו זמן די והותר להמשיך לעסוק בתורה, מושו חייו. ההכרח לא יגונה ועול מעמסת הבית הוטל עליו, הן צריך הוא להביא טרף לילדיו, ולא נותרה לו ברירה כי אם לצאת ולעסק במשא ומתן. אמנם אין זה אומר שעליו לעסוק בכך יומם ולילה, עם כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו. מוטב יהיה לו, כך חשב, אם ימצא עבודה נקיה, שעמלה מועט ושכרה מרובה, וכך יוכל להמשיך לעסוק בתורה כרצונו.

השוק בברדיטשוב היה ידוע כשוק מפותח ומשגשג. מהגדולים ביותר במדינה היה, ומכל קצוות ארץ הגיעו אליו. כך בימי השוק השבועיים, שאליהם היו מגיעים סוחרים מכל הכפרים והעיירות מסביב למכור ולקנות סחורה, וכך בירידים הגדולים שנערכו לעיתים מזומנות, והמוניטין שלהם יצא על פני תבל, עד שגם סוחרים מארצות אחרות היו מגיעים ליריד זה כדי לעשות בו עסקים טובים.

בדיוק באותם ימים בהם גמלה בליבו של ר' אברהם ההחלטה לצאת לעולם המסחר התנהל בברדיטשוב אחד מאותם ירידים גדולים ומפורסמים. נמנה ר' אברהם וגמר בדעתו לצאת בעצמו אל היריד ולהסתובב בין הדוכנים והעגלות, להיכנס לחנויות ובתי המסחר, כך יוכל להתרשם באופן עצמאי מאפשרויות הפרנסה המגוונות שנותן היריד ולבחור לעצמו את המתאים לו ביותר.

אדהכי והכי הגיע ר' אברהם למסקנה ברורה: המקצוע ההולם ביותר את כשרונותיו הוא דווקא מקצוע התיווך. אין בו צורך להון עצמי ואין בו מלאכת כפיים, ואדרבה, כל שזקוקים בו הוא לראש טוב ומחודד שיידע לקשר בין שותפים פוטנציאליים, להביא את המוכר ואת הקונה אל עמק השווה ולחבר בין כספו של מבקש הצעה עסקית משתלמת לבין סחורתו של המבקש למוכרה במחיר הגון.

טביעות העין של תלמיד חכם, ידע ר' אברהם לומר לעצמו בלחישת ובנסיון הצטנעות, יש בו יתרון ברור ומובהק למקצוע התיווך. ואם מתווכים רבים הצליחו להשלים עסקאות

טובות, אף בלא שחידדו את ראשם בהוויות אביי ורבי, על אחת כמה וכמה שהוא, שידיו רב לו בפלפול ובסברא, יוכל להשתמש עם חושיו הלמדניים, המחודדים מחד גיסא וברורים מאידך גיסא, כדי למצוא רעיונות יצירתיים לתיווך עסקאות גדולות ולגזור מהם את שכרו בדמות אחוזים נאים משווי העיסקה.

המשיך ר' אברהם להסתובב ביריד ולחרוט בראשו את כל אשר רואות עיניו, והנה צדות עיניו דבר פלא: עגלותיו של אחד מגדולי הסוחרים אשר הגיע לעיר כבר לפני כמה ימים עומדות טעונות סחורה מבלי שנמצא להם קונה. הייתה זו סחורה איכותית ומשובחת, ור' אברהם הבין כי בוודאי סבלנותו של אותו סוחר כבר פקעה והוא יסכים למוכרה במחיר מוזל ומשתלם. בראשו הלמדני הבין ר' אברהם כי זמנו של הסוחר יקר לו מאוד, כל שעה ושעה אותה הוא משחית לריק בהמתנה לקונים שאינם באים היא למעשה הפסד של כסף רב אותו יכול היה לעשות במקום מגוריו, בבתי החרושת הגדולים אשר לו, כך שבוודאי יש כאן הזדמנות עסקית יוצאת מהכלל.

לאחר שהמשיך ללכת והגיע כמעט אל צידו השני של היריד הוא נעצר לשמע קול אנחה של סוחר מכוּבד. ארשת פניו של הסוחר לבוש הדר לא הייתה נראית כאילו הוא איבד את ארנקו, וסקרנותו של ר' אברהם ניצתה. הוא השים עצמו כבוחן סחורה כלשהיא שעמדה בסמיכות מקום, ועד מהרה הוא שמע את הסוחר ממשיך ומתנה את צערו לפני סוחר

**המתווך עוד ניסה לעמוד במרוי,
הוא יצא מחייך מביתו של רבי
לוי יצחק ואומר שלום עלי נפשי.
אלא שלא חלפו מספר דקות,
ואשתו של אותו מתווך הגיעה
בריצה אל רבי לוי יצחק ודמעתה
על לחיה: בעלה נפל לערש דווי
הוא מפרפר בין חיים למוות.
מוכנה היא לתת ככל אשר ישית
עליה הרבי, ובלבד שיסור מר
המוות מבעלה**

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

חידוש, שאם ישראל יתעצמו לשמור ולעשות כל המצוות בכללות יובטחו משלשתם יחד, והיינו, שקיום המצוות כולם גובר על המזל והמקיים את המצוות יזכה לבני חיי ומזוני.

זהו שאמר הכתוב: 'כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת, וְכָל הָעוֹשֶׂה כֵן זֹכֵה לְחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'לְמַעַן תַּחֲיוּ, וְלִבְנֵי כְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְרַבֵּיתְם, וְלִמְזוֹנֵי כְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וּבְאַתֶּם וְיִרְשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע ה' לְאַבְרָהָם, שֶׁהִיא אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ וְזֶה בְּתֵימֵי מְלָאִים כָּל טוֹב, וּמַעֲתָה כָּל הַמַּתְעַצֵּם בְּשִׁלְמוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת - מוֹבִטַח בְּבִנְי וּבְחַיֵּי מְזוֹנֵי. וְרֵאיוּהָ לְדַבֵּר, מִמְּשִׁיךְ רִבְנוּ: זֶה לָךְ הָאוֹת, אֲבָרָה, שֶׁהַמִּזְל הִיא מְגִיד עֲלֵיו שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ בְּנִים, וְלִצַּד שֶׁהַתְּעַצֵּם בְּשִׁלְמוֹת עֲבֻדָּת ה' נִשְׁתַּנֵּה הַמִּזְל וְהָיוּ לוֹ בְּנִים.

והא לנו דברים שכתב רבינו עובדיה ספורנו על אתר: הנה המכוון אצל ההמון הוא השגת הצלחות זמניות הנכללות בג' מינים והם אורך ימים והבנים והממון, והנה בקיום המצוות תשיגו את כולם, לפיכך תשמרו לעשותם. 'למען תחיו' כי אמנם האל יתברך כשצוה כיון שבקיום מצוותיו תשיגו אורך ימים אפילו בחיי שעה. 'ורביתם' שתשיגו רבוי הבנים. 'ובאתם וירשתם', ושתשיגו עושר וכבוד בירושת הארץ.

וכן כתב רבינו משה אלשיך: כי הלא הדברים המיוחדים אל המזל הנה הנם חיי בני ומזוני... אדרבה על ידי עשותכם 'כל המצוה' הזאת בשלמות לאבד דוגמת מזלותיהם, אז תזכו להפלת שלשת הדברים המיוחדים אל המזל והם: חיי בני ומזוני. ועל האחד אמר: 'למען תחיו' הרי חיי. 'ורביתם' הרי בני. 'וירשתם את הארץ' כו' הרי מזוני, כי ארץ אשר היא זבת חלב ודבש אין לך מזוני רבים ונכבדים מהם.

רבינו האור החיים הקדוש אף שב וכתב כמה וכמה פעמים בספרו הבהיר אודות עניין זה, וכפי שהבאנו את דבריו הקדושים ב'מאורי החיים', ואלו דבריו (ויקרא כו ג, אופן כו): כי באמצעות קיום המצוות הוא שולט ודורך על המזלות... והוא מאמרם ז"ל (שבת קנו). 'אין מזל לישראל, פירוש, הם שולטים בו. וכן כתב (דברים טו ה): כי מאמר חז"ל שאמרו שאינו תלוי בזכות הוא, הגם שיהיו זכותיו מרובים כל שיש לו אפילו חטא אחד לא ישלוט על המזל המראה עליו עוני, אבל כשיגיע לשלימות התורה והמצוות ישלוט גם על המזל וישג עושר ובנים וחיים.

יסוד הדבר שהגם שבני חיי ומזוני תלויים ועומדים במזל ולא בזכות, עדיין יש בכוח זכות גדולה לגבור על המזל, כתבו רבותינו בעלי התוספות (שבת קנו): 'אין מזל לישראל - והא דאמר רבא (בשילהי מ"ק) 'בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזל תליא מילתא', מכל מקום על ידי זכות גדול משתנה.

ועומק העניין נתבאר בדברי השפת אמת, שבוודאי הכל תלוי במזל, אלא שיש בכוח הזכות הגדולה לשנות את המזל עצמו: מדבריהם משמע דלפעמים לאו במזל תליא מילתא, אבל י"ל דלעולם במזל תליא, אך בישראל על ידי זכות משנים את המזל לטובה, כמו שהיה באברהם דנשתנה מזלו כדלקמן, דקאי צדק במערב כו' במזרח והיינו דכתיב צדק יקראוהו לרגלו.

וכתב הגאון רבי חיים פאלאג'י בספרו 'תנופה חיים' (פרשת וישלח. אות לב): שאין לך זכות גדולה יותר מזכות התורה, שעליה שנינו (אבות פ"ו מ"ז): 'גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא', ועל ידי שאדם יש לו את זכות התורה - יכול הוא לזכות לשינוי המזל ולזכות לבני חיי ומזוני. (ראה עוד בספריו 'נפש חיים' מערכת מ אות כה; 'צדקה לחיים' מע' ה אות קכד).

והוסיף על כך בנו הגאון רבי רחמים נסים יצחק פאלאג'י, בספרו 'נפש היפה' (מע' ב אות טוב), שדברי אביו חיים וקיימים, שהרי כן מפורש בדברי האור החיים הקדוש, שבכוח התורה לשנות את המזל ולזכות לבני חיי ומזוני. ועוד הביא שם דבר חידוש שהביא בספר 'ילקוט חדש' (מערכת אברהם אות עז; מע' תורה אות פד), שכל מה שאמרו שבני חיי ומזוני תלויים במזל ולא בזכות אלא זה אלא קודם מתן תורה, אמנם לאחר מתן תורה בטל דבר זה, וביאר רבי רנ"י פאלאג'י, שאכן זהו מהטעם האמור, שלאחר מתן תורה יש את זכות התורה שהוא הזכות הגדולה שיכולה לשנות את המזל.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

יצחק, מזועזע כולו, זימן אליו את המתווך והשמיע באוזניו דברי כיבושין נוקבים, אלא שהמתווך אטם אזניו משמוע והצהיר כי הוא לא ישלם את הכסף לר' אברהם.

נענה רבי לוי יצחק ואמר למתווך: רואה אני שאין לי ברירה אלא לחשוף בפניו מכבשונו של עולם סודות מאחורי הפרגוד. הט אזניך היטב לשמוע את אשר אספר לך, שכן גם בעסקי תיווך אנו דנים.

פתח רבי לוי יצחק וסיפר: הלא תדע כי אף אנכי עוסק במלאכת התיווך. אמנם אין זה תיווך של סחורות בירידים על פני הארץ, אולם זהו תיווך בין כלל ישראל לאביהם שבשמים: בני ישראל מביאים מצוות ומעשים טובים ומקבלים תמורתם שפע של ברכה והצלחה. מתווך אנכי בין הצדדים ומשתדל להביא לבני ישראל את התמורה הגבוהה ביותר שיכולו לקבל בדברי ישועה ורחמים.

מעשה שהיה וביום מהימים הבחנתי שלבני ישראל יש סחורה שלא זו בלבד שאינה עוברת לסוחר אלא שהיא בעל פוטנציאל הרס חמור: חטאים עוונות ופשעים. בשעה שהבחנתי בזה, כבר עמדו שם 'מתווכים' אחרים, מלאכי חבלה ומקטרגים, שביקשו לעשות עיסקת חליפין ולהביא לבני ישראל בתמורה גזירות קשות ורעות רח"ל.

כשהמשתכי בדרכי ראיתי כי לקודשא בריך היא יש גם סחורה שאינה עוברת לסוחר והיא מונחת בשמי מרומים כאבן שאין לה הופכין: מחילה סליחה וכפרה. והרי מלאכי מעלה, כלום יצר הרע יש ביניהם?! מה להם ולמחילה סליחה וכפרה?! באתי אפוא לפני רבנו של עולם בהצעת חליפין: תן לבני ישראל מחילה סליחה וכפרה תמורת החטאים עוונות ופשעים שעשו, ורווח גדול יהיה מזה, שהרי השבים בתשובה מאהבה על מה שעשו שלא כראוי, זדונות נעשים להם כזכויות וכמצוות.

נענה הקב"ה ואמר: בוודאי שאני מסכים, אלא שבטרם כל עליך לשאול את בני ישראל עצמם האם הם מסכימים לכך. סבור הייתי, המשיך רבי לוי יצחק ואמר, שבוודאי בני ישראל יסכימו לכך מיד, אלא שלמרבה הבושה הם מיאנו וטענו שחבל להם על סחורה זו של חטאים עוונות ופשעים שכה רבות עמלו על כך. אין הם מסכימים להחליף אותה במחילה סליחה וכפרה.

ככלי מלא בושה וכלימה שבתי לקב"ה וסיפרתי על סירובם של בני ישראל לעסק החליפין, ואף הצעתי שמא יחוס עם עני ואביון אולי ירחם להוסיף וליתן יחד עם המחילה סליחה וכפרה גם 'בני חיי ומזוני', וכך יתרו בני ישראל לעזוב את החטאים עוונות ופשעים שלהם.

גם להצעה מוכפלת סירבו בני ישראל בתחילה, עד שהגיעו הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, ימים שמסוגלים לכך, ובני ישראל נאותו לעזוב את החטאים העוונות והפשעים, תמורת סליחה מחילה וכפרה יחד עם בני חיי ומזוני, ושמה גדולה היתה בשמים ממעל ובארץ מתחת על עיסקה זו שיצאה אל הפועל.

כשכר טירחה על מלאכת התיווך, קבלתי משמים את שכרי, שאני הוא זה שאחליט למי ליתן מתנות טובות אלו של בני חיי ומזוני וממי למנוע אותם. ועתה, סיים רבי לוי יצחק את דבריו לאותו מתווך, ראה את אשר לפניך: אם תתן את הכסף לר' אברהם כפי שחייבו אותך בבית הדין - מה טוב ומה נעים. ואם תסרב - הנה אפעיל כנגדך את כוחי שקבלתי כשכר התיווך.

המתווך עוד ניסה לעמוד במריו, הוא יצא מחייך מביתו של רבי לוי יצחק ואומר שלום עלי נפשי. אלא שלא חלפו מספר דקות, ואשתו של אותו מתווך הגיעה בריצה אל רבי לוי יצחק ודמעתה על לחיה: בעלה נפל לערש דווי והוא מפרפר בין חיים למוות. מוכנה היא לתת ככל אשר ישית עליה הרבי, ובלבד שיסור מר המוות מבעלה.

נענה לה רבי לוי יצחק: די לבעלך אם יקיים את פסק בית הדין, ושב ורפא לו. וכך היה.

על הפסוק (דברים ח א): 'כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תַּחֲיוּ וְרַבֵּיתֶם וּבְאַתֶּם וְיִרְשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע ה' לְאַבְרָהָם, פִּירֵשׁ רִבְנוֹ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ שִׁישׁ כֹּאן הַבְּטָחָה לְמַקְיָיִם הַמִּצְוֹת שִׁיזוּ לִבְנֵי חַיֵּי מְזוֹנֵי, וְבֵאוּ דְבָרָיו בְּהַקְדָּם דְּבָרֵי הַגְּמֵרָא בְּמִסְכַּת מוֹעֵד קָטָן (כח): אָמַר רַבָּא: חַיֵּי, בְּנֵי מְזוֹנֵי, לֹא בְּזִכְוֹתָא תְּלִיא מִלְּתָא, אֲלֵא בְּמִזְלָא תְּלִיא מִלְּתָא, וְעַל דְּבַר זֶה בֵּא הַלְהוּדֵיעַם מִשֶּׁה רִבְנוֹ דְּבַר

הלכות רפואה בשבת

שיעורים לארגוני ההגדה - חברי מד"א - צוות הצלה בית שמש

שנמסרו ע"י הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א

בבית המדרש 'באר ישראל'

בס"ה גילויז'

מכה של חלל - חולה שיש בו סכנה

טז. כאבי בטן עזים

כאבי בטן עזים, כשיודעים שאינו מבעיות עיכול וכיוצא בזה, הוי בכלל מכה של חלל. [ארחות שבת].

יז. דלקת פנימית

דלקת בדרכי השתן, אצל אנשים זה בכלל חולה שיש בו סכנה, ואצל נשים זה בכלל חולה שאין בו סכנה. [שמעתי מרופא בכיר].

יח. כויה

א. כויה בדרגא א', שיש לו רק קצת כאבים ומוגדר למקצת חולי, מותר רק לכרי לעשות בזה מלאכות דרבנן כגון להניח משחה ולא למרוח וכשיניח את התחבושת המשחה תמרח מעצמה.

ב. כויה בדרגא ב', שיש לו כאבים גדולים ונחשב לחולה שאין בו סכנה, מותר גם לישראל להניח את המשחה, ולגוי מותר אפילו למרוח.

ג. כויה בדרגא ג', שהתפשט בחלק גדול בגוף ויש חשש זיהום אם לא יטפלו בו מידי, דינו כחולה שיש בו סכנה שמוחר גם לישראל לעשות אפילו מלאכות דאורייתא כגון לחבוש בברנשילד שהוא ספוג בנוזלים ובעת החבישה עובר על איסור סחיטה.

ד. כמה הוספות חשובות ששמעתי מחברי הצוות בענין הכויות: א. שמיד לאחר הכויה, קשה עדיין לאבחן את רמת הכויה ודרגתה, וצריך בזה הבחנה מקצועית. ב. כויה אצל תינוק הרבה יותר חמור מכוית מבוגר, הן מפאת רכות הגוף, והן מפאת חוסר איוון ברמת החום. ג. תלוי במיקום הכויה, כשהכויה באיזור הבטן והחזה, הוא הרבה יותר חמור מלמשל כויה ביד ורגל. ד. כויה מחומרים חריפים כמו סנט מוריץ וכיוצא בזה הרבה יותר חמור כיון שיש בו חומר פעיל שממשיך להרוס בפנים.

יט. עילפון, בדיקת סוכר, מדידת לחץ דם

א. עילפון, כל זמן שהחולה בעילפון, ודאי מוגדר לחולה שיש בו סכנה.

ב. ואם התעורר מיד, ויש ספק אם הוא מחמת חולי פנימי, או ממאמץ יתר או התרגשות, מותר לחלל עליו את השבת, כי זה בגדר ספק פיקוח נפש.

ג. אם החולה בעצמו אומר שסיבת העילפון הוא מחמת חוסר שינה ומיעוט שתייה, והוא שולט בעצמו, ודאי שאין לחלל עליו שבת.

ד. כמו כן אם הוא חולה סכרת, ונפל לו הסוכר, והוא יודע לבד לטפל בעצמו להגיע לאיוון נכון, אין לחלל עליו שבת.

ה. אם יש חשש לאירוע מוחי או לבבי, או איזה סימן למחלה פנימית שגרמה לעילפון, ודאי שצריך לחלל עליו שבת ולפנותו לבית חולים.

ו. בענין בדיקת סוכר: ראשית דבר צריך להבהיר שבדיקת סוכר על ידי הוצאת מעט דם, נחשב לאיסור מן התורה, לפי שיש בכל יציאת דם מהגוף, איסור דם, [דמפרק תולדה דדם], ויש אומרים שיש בזה איסור נטילת נשמה, [ומה שמחלקים בין זריקה שרירית או תת עורית לזריקה תוך ורידית, הוא רק לענין עצם ההזרקה, דבשרירית ותת עורית כיון שאין ודאות ליציאת דם, נחשב לאיסור דרבנן, ובתוך ורידית כיון שבודאי יוצא דם, הוא איסור תורה], אך בבדיקת סכרת שהמטרה היא הוצאת דם, ודאי נחשב לאיסור תורה, וממילא צריך לדון האם מי שהתעלף נחשב לחולה שיש בו סכנה שמוחר לחלל עליו גם באיסורי תורה, או שאינו בכלל סכנה, ואסור לעשות עבורו איסורי תורה, ולכן בתחילה חשבתי להורות בזה, שבמקום לבדוק [עם זריקה] אם נפל לו הסוכר, עדיף לתת לו שתייה ממותקת, כך שאם העילפון נגרם מזה, החולה קיבל את הטיפול הנכון, בלי לחלל עליו את השבת, אך חברי הצוות העירו, שלפי הפרטקול של מד"א, לאחר עילפון, צריך לבדוק את הסוכר, א' כי אם הוא במצב "היפו", נפילת סוכר חמורה, לא מספיק לתת לו שתייה מתוקה אלא צריך להזריק לו סוכר מרוכז, ב' שאם נראה שמצב הסוכר שלו תקין, יש יותר מקום לחשוש לאירוע מוחי או לבבי, וממילא נצטרך לפנותו לבית חולים לצורך בדיקות חיוניות אלו.

ז. בהשגחה פרטית בעסקי בענין זה סיפר לי שכן טוב, מה שאירע בבית הכנסת בו הוא מתפלל, שאדם התעלף באמצע תפלת שחרית, ולאחר דקה שתיים התעורר, וסירב להתפנות לבית חולים, ולאחר שיכנועיים הסכים להתאשפז, ובבית חולים גילו שיש לו בעיה רצינית בתפקוד הלב, עד שהיה זקוק להשתלת קוצב לב באופן מיידי.

ח. בענין מדידת לחץ דם, כיון שאינו כרוך רק באיסור דרבנן, בודאי שצריך לבדוק, ואם נראה שהלחץ דם שלו לא תקין, הרי זה בכלל ספק פיקוח נפש, כי לחץ דם לא מאוזן, נכלל במכה של חלל, ונצטרך לתת לו את הטיפול הראוי אפילו אם זה יגרוור חילול שבת במלאכות האסורות מן התורה.

ח. קטיעת איבר

קטיעת איבר, הוי בכלל סכנת נפשות, ומחללים עליו שבת כדין חולה שיש בו סכנה.

ט. הפלה

אשה המדממת יותר ממחזור רגיל, אם בימות החול היתה נוסעת לטיפול רפואי, אזי גם בשבת נידונית לחולה שיש בו סכנה שמחללים עליה שבת, ועיין מה שכתבנו להלן בענין עירוי למאבד דם. [הגר"מ סירוטה].

י. מעוברת שלא מרגישה תנועות בחודשים האחרונים

אם היא במצב שבימות החול, היתה נוסעת לטיפול רפואי, גם בשבת מותר לה לנסוע, כי יש בזה ספק פיקוח נפש, כי לפעמים מנתחים כדי להציל את העובר. [הגר"מ סירוטה].

יא. בליעת דברים מסוכנים

- א. בליעת דבר קטן שאין בו חוד, אינו בכלל סכנה, וכבולעו כך פולטו.
- ב. בליעת דבר עם חוד, כמו מחט, זכוכית, עצם של דג גדול, יש לפנות לבית חולים לעשיית צילום, ולפעמים מבצעים שליפה בגרסטוסקופיה.
- ג. כמו כן ילד שבלע פיצוחים, גולה, סוכריה, ומשתעל כל הזמן, מכיון שנמצא בסכנת חנק, דינו כחולה שיש בו סכנה, ואם הוא נושם טוב וחוזר לעצמו, אינו בכלל סכנה, אך יש להשגיח עליו זמן מה.
- ד. בליעת בטרייה, או מגנט, הוי בכלל ספק פיקוח נפש, וצריך לפנות לבית חולים.
- ה. ילד או מבוגר ששתה בטעות חומר מסוכן כחומרי ניקוי, או על כל הרעלה על ידי תרופות וכיוצא בזה, צריך לפנות לבירורים הרעלות ארצי, בטלפון: 047771900.

יב. מכה שעל גב היד או הרגל

- א. מכה שעל גב היד, או על גב הרגל, נחשב למכה של חלל, [ע"פ שו"ע שם ס"ח], כיון שיש בהם ריבוי גידים וורידים, ודוקא במכה חזקה שגרם לנפחות וכאבים עזים, או שחתך שם חתך עמוק, וכל שכן כשיש חשש זיהום, אמנם היתר זה אמור דוקא אם גם ביום חול היה ממחר לרפאותו.
- ב. כתב בערוך השולחן, דגב האצבעות של יד ורגל אינם בכלל גב יד ורגל.

יג. מכה מחמת ברזל

מכה מחמת ברזל, שגם בימות החול מזדרו לרפאותו, הוי בכלל מכה של חלל, אפילו שהוא במקום חיצוני בגוף, ובפרט במקום שחוששים לאיבוד דם. [ע"פ שו"ע שם ס"ו, והוראת הפוסקים].

יד. זריקת טטנוס

נחתך מברזל עם חלודה, שיכולה לגרום לזיהום מסוכן, אם אירע סמוך לצאת השבת, ממתין לצאת השבת ויסע לבית חולים, ובאמצע שבת, מחללים על זה שבת כי הוא בכלל סכנת נפשות. [שש"כ].

טו. תפירת או הרבקת חתך עמוק

א. תפירת חתך עמוק, יש בו איסור תורה, ועל כן אין להתיר לתפור, אלא בחתך שיש בו חשש סכנת נפשות, ואם רוצים להוסיף תפירות משום יופי, על ידי ישראל אסור, ועל ידי נכרי מותר. הדבקה, מותר בכל אופן, דאיסורו מדרבנן, וכדי לנמנע זיהום, התירו לעשותו בשבת. [בתשובות והנהגות ח"ג סק"ג, דן ולומר שאין בתופר גוף האדם איסור תורה, דשונה הוא מתופר ב' דברים נפרדים שהחוט מחברם, ולפי זה מיקל לתפור לילדה גם לצורך יופי, לכתחילה על ידי נכרי, ובדליכא נכרי, מתיר אפילו על ידי ישראל. מאידך בשו"ת מנחת שלמה תנינא ב-ג סובר, שיש איסור תופר בגוף האדם, ולכן הכרענו כאן יותר להחמיר. אמנם אצל נערה, שענין היופי יכול להשפיע על מצבה הנפשי בעתיד, משמע בתשובת הגרשו"א הנ"ל, דאם החתך היה במצב של פיק"ג, והותר לישראל לתפור, אזי במקום צורך גדול, אפשר שיש מקום להתיר להוסיף תפירה משום שהחוט מחברם, ולפי זה מיקל לתפור לחתך, כמו שנפסק לענין תיקון ציצין בשעת מילה בשבת, ובפרט באופן שהוספת התפר מועיל יותר לרפואת החתך המסוכן. עיין מש"כ בזה בארחות שבת פ"כ הע' רנט].

ב. בכל חתך [חור] שאירע מנפילה, בפרט בראש, יש לשקול עם רופא במרפאות שבת, או איש הצלה, האם זקוקים לפנות לבית חולים, כי לפעמים מגלים שיש דימום פנימי, או עוד חששות שיש בהם סכנת חיים.

מהדורת כ"ץ

מִזְהַפְכַת הַנַּיִן: לְתַלְמִידִים

ה, מלחם, מזיק, מוקד. לאמז ולמלמ

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי חזקוני אביהעירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזַתָּא

חֲזַתָּא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

המתחיל במצוה מקבל כח לגמור אותה

לילך בה, מוליכין אותו' - שלא אמרו 'מוליך אותו' והיה נשמע שהקב"ה מוליך אותו, אלא אמרו 'מוליכין'. שבכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם נברא מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע, ועל כן אמרו בדרך שאדם רוצה לילך, שהרשות בידי האדם ממנו יתברך ברוך הוא, שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג:), אבל כפי רצונו ודעתו של אדם מוליכין אותו, אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו. ע"כ דבריו. ועל פי זה פירשו בספרים 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', שהמלאכים הנבראים ממחשבתו דיבורו ומעשיו במצוה, עוזרים ומסייעים לו לגמור את הדבר.

ממצרים קברו בשכם, והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם, אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמרוה ישראל, נקראת על שםם. אם כן כשרוצה האדם לקדש יומו ואף לגמור אותו בקדושה, יש לו לקדש תחילת היום וממילא יקבל כח וסיוע לגמור את היום בקדושה. כי יש מיוחד הניתן למתחיל במצוה שיוכל לגמרה, כפי שפירש **המהרש"א** (ח"א מכות י:). בדברי הגמרא 'בדרך שאדם רוצה

כָּל הַמְצִיחַ אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן
לְעִשׂוֹת (ח, א).

כאשר מקדש תחילתו של יום ניתן לו כח שיוכל לעמוד כל היום בעבודתו יתברך. דכתיב 'כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות' ופירש רש"י: ומדרש נקראת אם התחלת במצוה גמור אותה, שאינה נקראת אלא על שם הגומרה, שנאמר (יהושע כד לב) 'ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

התאספות בני ישראל מעוררת כח מתן תורה

וַיִּתֵּן ה' אֵלַי אֶת שְׁנֵי לוחֹת הָאֲבָנִים כְּתוּבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹקִים וְעָלִיהֶם כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בְּהַר סִינַי בְּיּוֹם הַקֹּהֵל' (ט, י).

במעמד מתן תורה יסוד הקדושה שבישראל, נזכר שם עניין ההתקהלות והאסיפה, שיום מתן תורה קרוי בתורה 'יום הקהל', כי התאספות בני ישראל היא שעוררה את השפעת התורה מלמעלה כמו שנאמר למשה רבינו ע"ה (שם ד, י) 'הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי', 'את כל הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם' (שם ה, יט).

וכח זה אינו דבר שהיה פעם כי אם בכל דור ודור חוזר ובא כח זה בעת שישאל מתאספים כדברי **השפת אמת** (ואתחנן תרל"ט ד"ה בפסוק): 'אל כל קהלכם' 'כל' מיותר לכאורה, ויש לומר על כל הקהילות שמתאספין בני ישראל תמיד וכו', וכל זה בא בשעת מתן תורה כמו שכתוב 'הקהל כו' ואשמיעם את דברי', היה הכנה והארה שכל התאספות של בני ישראל לדורי דורות יכולין לעורר אותן הדברים, עכ"ל. הרי לנו שכל התקהלות בני ישראל לשם שמים הרי היא בכלל מה שנאמר 'כל קהלכם'.

בכך מובנים ההפלות שדיברו חז"ל בגדלות התאספות עשרה מישראל, שכן אמרו (סנהדרין טז). 'כל בי עשרה שכינתא שריא', ועשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר (תהלים פב א) 'אלהים נצב בעדת אל' (אבות פ"ג מ"ו). כי כל דבר שהוא לשם שמים יש לו קיום נצחי, וכיון שהתקהלו בני ישראל בקבלת התורה לשם שמים, נקבע כוח ההתקהלות לדורות לעורר כח מתן תורה (שפת אמת לשבועות תרמ"ז ד"ה כתיב). שיש בכח ההתקהלות לעורר ולהשפיע מלמעלה הארת 'כל הדברים האלה', כמו שתרגם אונקלוס על הפסוק (דברים ה יט) 'קול גדול ולא יסף' 'ולא פסק', שהוא קול תמידי שאין לו הפסק, וזוכים להתחדשות התורה הקבועה בנו לעולמים.

בהתחלה נמצא כח הכל כגורעין העץ ומכאן ואילך יערב לכם

וזהו שאמרה תורתנו הקדושה (שמות יט ה) 'עתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים', ופירש רש"י: אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות. ומהי נתינת הטעם 'שכל התחלות קשות', כיצד רואים מכאן ש'מכאן ואילך יערב לכם', מדוע אם ההתחלות קשות יהיה ערב מכאן ואילך.

רק שסיבת כל ההתחלות קשות, כי בכל התחלה נמצא גם הסוף, כמו בגרעין העץ שכלול בו כל מה שיגדל ממנו אחר כך. ולכן כיון שכל התחלות קשות מחמת הכח הטמון בהם, יש לך ללמוד שכיון שעברה ההתחלה שבה כלול כח כל הנעשה אחר כך, 'מכאן ואילך יערב לכם', שכן הכל כבר נמצא בכח, וכל הנשאר הוא להוציא מכה אל הפועל. ולענייננו נלמד שבראשית היום נכלל כל היום, ובעצם כבר גמר את המצוה בכח, וכל שנותר הוא למשוך את הכח הזה ולהוציא לפועל בכל היום. וזה טעם כל ענייני הקדושה התלויים בהתחלה כמו בכור וביכורים, שבתחילת הדבר נכלל הכל ומקדש את כלל הדבר.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

נשיאת פנים בזכות ההסתפקות במועט

היא בבחינת 'עודי' - להוסיף עוד ועוד, אולם על נפש החיונית באדם בענייני עולם הזה, יומלץ 'צדיק אוכל לשובע נפשו' (משלי יג.כה).

'בשמים ממעל' - אתבונן למעלה גדולה מעכשיו 'בארץ מתחת' - אתבונן לדרגה נמוכה מעכשיו

כדרך זו מצינו בהרבה מקומות בספרי הקודש לבאר, עד כמה נצרך לבקש ולכסוף לעוד רוחניות ובד בבד לעצור נפשו שתסתפק במה שיש לה בענייני הגשמיות. כדוגמא מה שאמרו 'וידעת היום והשבות אל לבבך' שזהו הידיעה החשובה שבעולם ואין עוד בלתה, 'כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל' שבכל ענייני שמים עבודת היהודי תהיה בבחינת 'ממעל' שתמיד יראה כמה עליו להוסיף ולהתעלות לדרגה גבוהה משעומד בה עכשיו, אך 'ועל הארץ מתחת', ענייני הארץ וגשמיות שם יש לעבוד בבחינת 'מתחת' שכמה שיכול לצמצם לדרגה נמוכה יותר עדיף.

ועל כך דרשו בגמרא (יבמות קה:): 'המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה', 'עיניו למטה' שבמה שרואה בעיניו יהיה די לו בזה לענייני מטה שהם ענייני גשמיות, אך 'ולבו למעלה', בדברים שבלב ברעותא דליבא, שם יהיה לבו למעלה לכסוף ולהשתוקק עוד ועוד בלא גבול ומידה עד שתכלה נפשו לאלוקיו.

עוד הם מדברים ואני אשמע - כשמבקש לקבל עוד בודקים האם זה לרוחניות

תפילה באופן זה היא גם סגולה לקבלת התפילות, כי כאשר לבו למעלה ברעותא דליבא לשמים זוכה שתעלה תפלתו למעלה. ניתן להמליץ על כך את הנאמר בישיעה (סה כד) 'והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע', 'טרם יקראו' כל הצטרכותם בגשמיות ורוחניות 'ואני אענה' גם אם בקשתם נמצאת במחשבתם בלבד, כי אם זה לשם שמים אני ממלא בקשתם, אך אם 'עוד הם מדברים' בקשתם היא על תוספת ועוד, 'ואני אשמע' אבדוק למה מיועדת בקשתם, אם לרוחניות אמלא בקשתם, אך אם לגשמיות כבר אמרנו 'על הארץ מתחת אין עוד' כשהמדובר בענייני ארץ וגשמיות 'אין עוד' כי כך ראוי לו לאדם שיהיה מסתפק במועט.

רק למטרה שלשמה נוצר, שבענייני גשמיות יסתפק וישמח בחלקו, ולעומתם ענייני שמים יכסוף ויתאווה ולא יסתפק בכל אשר לו, רק יעלה מעלה מעלה בעבודת ה' וביראתו עד שלא יאמר די. שכן אם ישתמש בתאווה זו לצרכי העולם יעכב את ההתעלות לצרכי שמים.

דוד המלך ע"ה ביקש שמאחר שמשתמש בכח התאווה לה' יעזור לו שלא תתאווה נפשו לגשמיות

ביאור הדבר, כי אכן עבודה גדולה יש כאן, ויש לו לאדם להתחנן לזכות לסייעתא מן שמיא להצליח במלאכת עבודת קודש זו, וכך שפך נפשו בתפילתו דוד מלכנו ע"ה, באמרו (שם כה א) 'שמח נפש עבדך כי אליך ה' נפשי אשא', כפי שביאר **בעל אפיקי יהודה** (שם), שדוד המלך ע"ה ידע שקשה היא העבודה להשתמש בכוחות מנוגדים פעם בזה ופעם באחר, כמו מידת התאווה שבענייני רוחניות יש להשתמש בה ולכסוף תמיד למעלה למעלה, אך ברגע שמגיעה התאווה לכוחות עולם הזה צריך לאזור כוח שלא להשתמש בה, נמצא כי יש להשתמש בכוחות מנוגדים בכל רגע ורגע, הסתפקות לענייני עולם הזה, והתאוות וכיסופין לענייני הרוחניות.

כיון שאני משתמש בכח התאווה לעבודתך עזרני שנפשי הגשמית תסתפק במה שיש לה

לכן ביקש דוד המלך ע"ה 'שמח נפש עבדך' - אתה ה' שמח את נפשי והביאה לידי סיפוק - היינו נפש המתאווה לענייני העולם, ואומר כמתנצל כי אני איני יכול לדאוג להשקיטה מהשתוקקותה, וזאת, 'כי אליך ה' נפשי אשא' - כיון שאני נושא את נפשי ואת השתוקקותה אליך לדברים הרוחניים, בכך אני מעורר על עצמי את כוח התאווה והכיסופין להינשא ולבקש עוד, וקשה עלי הדבר להשתמש במידה זו רק בעבודת ה' שאין בכוחי להשתמש במידת ההסתפקות כאשר איני מסתפק בהשגת רוחניות, והרי מידת התאווה כשהיא לגשמיות מפריעה להשגת החכמה וההתעלות בעבודת ה' יתברך, לכן אתה ה' 'שמח נפש עבדך' - עשה אתה למעני וספק את נפשי בענייני עולם הזה.

ובזה פירש במקום אחר (דרוש ל"ז יא) דברי דוד ע"ה (תהלים קד לג) 'אזמרה לאלוקי בעודי' שעבודת הזמרה לאלוקי

וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֵּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ (ח, י).

איתא בגמרא (ברכות כ:): אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, כתוב בתורתך (דברים י יז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (במדבר ו כו) 'ישא ה' פניו אליך'. אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה (דברים ח י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה. ע"כ דברי הגמרא.

הרי לנו שטעם נשיאת פנים לישראל שמסתפקים במועט, ולכך אכילתם בכזית וכביצה כי זו כל מטרת אכילתם לשם שמים, ובאכילה כזו יכולים לברך ברכת המזון, ובזה הקב"ה נושא פנים לישראל, בזכות אותם צדיקים שמשתמשים בענייני העולם רק לשם שמים.

שינוי במסכת אבות (פ"ד מ"א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו' וביארו בספרן של צדיקים, כי כל זה אינו אלא בענייני גשמיות וקנייני עולם הזה, שם אומרים לו לאדם כי כאשר יהיה שמח בחלקו ייחשב לעשיר, אך בענייני שמים ורוחניות אל לו לאדם להסתפק במה שבידו, אלא ישתוקק ויכסוף ליותר ממעמדו שעכשיו, וע"י זה יוכל לצבור הון של קדושה ורוחניות ולהיעשות עשיר.

זו בעצם הסיבה שנברא האדם בטבעו שלא יסתפק במה שיש לו וישתוקק תמיד ליותר ממה שהשיג, וכך כתב **באפיקי יהודה** (דרוש מקוה מים ערבי נחל יג) בשם הספר הקדום **רוח חן**: כי הוטבע האדם בכח המתאווה, שייבקש וישתוקק ליותר ממה שיש לו ושלא יסתפק במה שכבר השיג, כל זה הטביע לו יוצר בראשית ברוך הוא, כדי שעל ידי הכח הלזה התואב והכוסף יבקש לעלות במעלות בדרכי התורה והמצוה ומה שהשיג כבר ממנה, יחשב לו למעט מזעיר, ולא יחזיק טובה לעצמו לומר די מה שלמדתי ומה שעשיתי.

יש להשתמש בתאווה רק לצרכי שמים

אחר שראינו כי כל מטרת התאווה והכיסופין הכל לצורך שמים, להתאוות להשתוקק ולכסוף למעלות רמות בלי שיעור ומידה בבחינת 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'" (תהלים פד ג), יטען האדם הכיכד אוכל להשתמש בכח התאווה

העובד ה' ימשמש במעשיו כדי שחלילה לא יהיה בכלל שונאי ה'

שבבריאה 'הסתר אסתיר'. ועל כך אומר הבעש"ט: אם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און. שכאשר יודע האדם שלית אחר פנוי מיניה והרי הוא ממש בתוך זה ההסתר, אין זה הסתר לגביו. והוא הדבר שדיברנו, שביד האדם ובמעשיו לגלות האלוקות שבכל מקום, ומזה יוכל לבוא לעשות כל מעשיו לשם שמים ולא לשם עצמו ולטובתו האישית. ומאיך בידו להתרחק חלילה במעשיו המסלקים ומסתירים את האלוקות שבכל פינה, כמאמר הבעל שם טוב ה' צילך'. וכאשר אמרו צדיקים 'וסרתם - ועבדתם אלהים אחרים' (שם יא טז), ברגע שהאדם סר כחוט השערה מן עבודת ה' יכול לבוא עד ל'ועבדתם אלהים אחרים'.

הצדיקים מסייעים לגלות לנו האלוקות שבבריאה

וכח הצדיקים עומד לנו לפשט עקמומיות לבנו לעבוד את ה' בשלימות ובכוונה אמיתית, וכמסופר שכאשר חזר רבי מנחם מנדל מויטפסק ע"ה מסיבוב ביישובי רייסין בשליחות רבו המגיד ממעזריטש ע"ה, שאלו המגיד: מה פעלת שם. ענה רבי מנחם מנדל, מצאתי שם בני אדם עם מלבושים קרועים ולבבות אטומים ושלמים ועמלתי להפוך פני הדברים לקרוע הלבבות ולתקן המלבושים.

כלומר, רבי מנחם מנדל ראה בני אדם שעמלו על עצמם וקרעו בגדיהם וחשבו כי בכך עובדים את ה', אך לבבם היה אטום מלראות את אור ה' ולעבדו עבודה תמה וחשבו בעיניהם כי שלמים הם, אך עמל להפוך פני הדברים והראה להם שאין עיקרו של דבר לעשות המעשים בלא לב ולב, ויתכן שאף האדם החושב שעובד את ה' עדיין רחוק הוא מזה כרחוק מזרח ממערב אם אינו עושה זאת לשם שמים, ובכך קרעו את לבבם והכניעו עצמם לרצון שמים, וכעניין שכתוב (יואל ב ג) 'קרעו לבבכם ואל בגדיכם', שעיקר רצון ה' שיקרעו הלבבות בהכנעה ובביטול לרצונו, כעין שכתוב (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי'.

בזאת, מכוון כל מעשיו שיהיו לשמו הגדול שנמצא בכל מעשה ומחשבה בבריאה כולה.

זהו הכח שטבע הקב"ה בכל הבריאה שממנו יוכל האדם לעשות כל מעשיו לשם שמים ולא לצורך עצמו ופניותו, שכאשר יודע שבכל מקום ובכל מעשה יכול לעשות ולגלות הנהגתו יתברך, ואין דבר שבעולם שמלך מלכי המלכים איננו שם, נמצא מכוון כל מעשיו ועשיותיו לשם שמים, ואף בעסק המצוות מכוון לשמו יתברך וניצול מן הפניות.

ביד האדם לגלות אלוקותו יתברך שבבריאה

ביד כל אדם נמצא הכח לברר בכל מעשה ומעשה מהו רצון ה' ולעשותו לשם שמים, כמובא מהבעל שם טוב ע"ה, והובא כבר קודם לכן בשל"ה הקדוש (משפטים תורה אור אות ח'), אך הבעל שם טוב היה חוזר ומוכיח את תלמידיו בזה כפי שכתב הקדושת לוי ע"ה (נשא ד"ה וידבר), בביאור הכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צילך', שהנהגת ה' עם האדם נמשלה כצל, מה צל לפי גודל האדם כך מתגדל כנגדו הצל הרבה יותר מגודלו של האדם, כן הדבר בעבודת האדם עם בוראו, עד כמה שמשקיע מעצמו ועמל לחתור להגיע לשלימות בעבודתו יתברך, כנגד זה הקב"ה מגדיל עליו השפעות וכוחות בשפע רב פי כמה וכמה מאשר הגיע בכח יגיעתו. וכך גם בעניינינו, על האדם לעמול ולהשיג עד כמה שידו מגעת, ומן השמים יסייעוהו וירבו לו כוחות שיוכל להתעלות מעלה מעלה. ואם האדם מצד עצמו מנסה ומשקיע כוחות לראות כי 'מלא כל הארץ כבודו' ולית אתר דפנוי מיניה, הקב"ה מגלה עצמו אליו.

וכידוע עוד בשם הבעל שם טוב ע"ה (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) 'ואנכי הסתר אסתיר פני' (דברים לא יח), שהקב"ה מסתיר את האנכי שלא יראו שנמצא בתוך כל דבר שבעולם, 'ואנכי הסתר אסתיר' את בחינת האנכי

ובתבערה ובמסה ובקברת התאוה מקצפים הייתם את ה' (ט, כב).

דרש המגיד ממעזריטש ע"ה בפסוק שלפננו 'ובתבערה ובמסה ובקברות התאוה מקצפים הייתם את ה'". ומאריך לבאר עד כמה על האדם לשום עינו ולבו למשמש ולפשפש במעשיו הטובים הם אם לאו, ואף במעשים הטובים עצמם יש לו לאדם לראות האם כוונתו לשמים או שמא עובד הוא עם פניות לצורך עצמו ולא לשם שמים. וכך הם דבריו: 'ובתבערה' היינו אפילו בשעה שאתם מתלקחים בהתלהבות גדול ועצום לעבודת ה' יתברך. 'ובמסה' היינו אפילו כשאתם עמדתם בניסיונות הרבה למען שמו יתברך. 'ובקברות התאוה' היינו אפילו שאתם שברתם כל תאוותיכם הרעות ורק לעבודתו תאוה נפשכם. על כל זאת תפששו ותמששו במשמוש אחר משמוש במעשה ידיכם הטובים והישרים, אם הם באמת לאמיתו. כי יכול להיות שגם שם 'מקצפים הייתם את ה'".

הקב"ה נמצא בכל מקום ומכח זה יכול אדם לעשות כל עשיותיו לשמו יתברך

וכי תאמר הלא האדם מלא פניות ומטבעו נמשך לעשות רצון עצמו, הא כיצד יכול לבוא למדריגת עבודת ה' לשמה. תשובה לדבר הכין לנו ה' יתברך ברוב חסדו, והיא מה שאמרו בגמרא (ברכות ח). דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא, מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. שאין הפירוש כפשוטו שרק היכן שלומדים נמצא הקב"ה, הלא 'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג), והוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין (זוהר רעיא מהימנא פינחס רכה). ולית אתר דפנוי מיניה (תקו"ז תקון נ"ז צא:).

רק הוא גופא הסבר דברי הגמרא, שכיון שהקב"ה ממלא כל עלמין וכו', נמצא שבכל מקום שבעולם הם הם ד' אמות של הלכה, שבכל דבר והוויה שיש בעולם, גם כשעוסק במלאכתו ובכל מעשיו והליכותיו של האדם, נמצא ה' יתברך. והאדם הנלבב היודע ומאמין

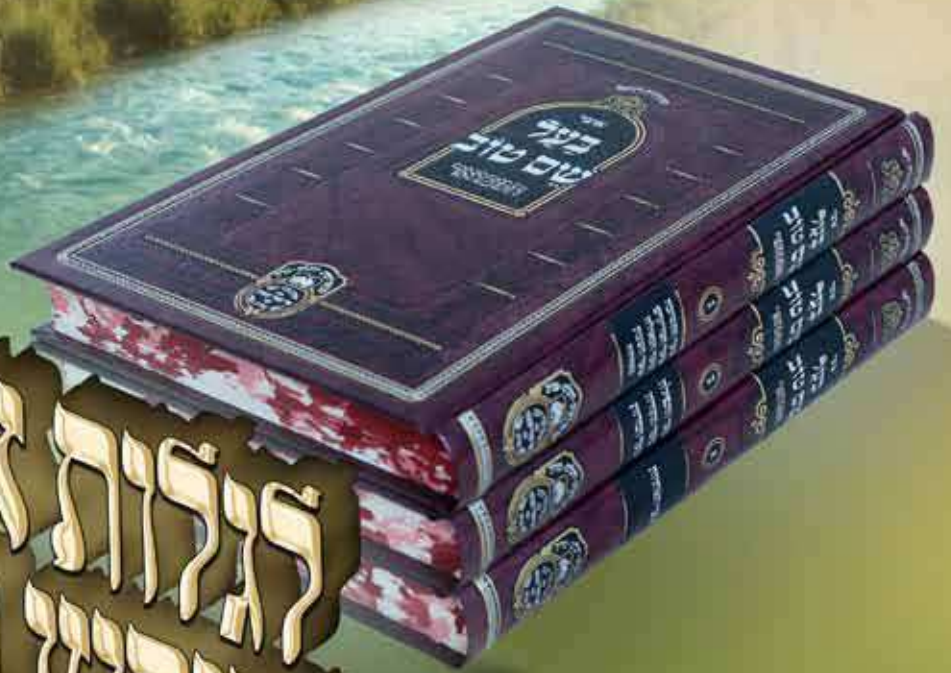

הפסדה שמענה את ארון הפפרים החפדיה

אוצר

הבעל שם טוב

כל תורת רבינו הבעל שם טוב זי"ע
מלוקטת מתורת תלמידיו גדולי החסידות
ככל הדורות, עם ביאור נרחב ומשולב,
כולל מקורות והרחבות מעשירים.

לגלות את
שודר שם החסידות

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחוקה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה דיינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

לא תחמוד כשחומד ממון ולא חפץ

בטעם הדבר שהדברות מסיימים בלאו זה כתב הש"ך בספרו פועל צדק: 'נחתמו עשרת הדברות בלאו זה ההחמוד עובר ככולן'. וכעין זה כתב רבינו בחיי בספרו כד הקמח (ערך חמדה): 'מפני שהוא שקול כנגד כל הדברות, שכל מי שלא נזהר מן החמדה לסוף הוא נכשל ועובר על כולם'. ובחומר האיסור כתב בספר חרדים מחז"ל (מצות התלויות בלב פ"א): 'ש אומרים שעל עון זה נחתם גזר דינם בבית שני'.

גדרי לא תחמוד ולא תתאוה

הנה בעשרת הדברות שבפרשת יתרו כתוב (שמות כ ד) 'לא תחמוד בית רעך', אבל בפרשת ואתחנן כתוב (דברים ה, יח) 'לא תתאוה בית רעך'. ונחלקו הראשונים אם הם שני איסורים נפרדים או שאינם אלא איסור אחד: הסמ"ק (יט) סובר שהם לאו אחד, שכתב וזה לשונו: 'ונראה דלא תחמוד ולא תתאוה הכל אחד הוא וכפל מלה הוא'. וכן נקטו גם היראים (קטו) והסמ"ג (ל"ח קנח), וכתב שכן דעת רש"י שכתב בפרשת ואתחנן שגם תאוה לשון חמדה הוא.

אולם רוב הראשונים והפוסקים חולקים וסוברים שהם שני איסורים נפרדים; לא תתאוה הוא תאוה הלב והמחשבה, ולא תחמוד הוא כאשר בא לידי מעשה, וזה לשון ספר החינוך (מצוה טז): 'אין שני הלאוין שהן "לא תחמוד" שבסדר וישמע יתרו ו"לא תתאוה" שבסדר זה לאוין כפולין בעניין אחד, אבל הם שני עניינים. שלא דלא תחמוד ימנענו מלקחת בשום צד, בין בדמים בין שלא בדמים, מה שקנו זולתנו אם איננו חפץ למכר אותו דבר. ולא זה דלא תתאוה ימנענו אפילו התאוה בו בתוך לבנו, כי עם התאוה יבוא להתחנן לו ולהכביד עליו למכרו או להחליפו לו בכלי אחר על כל פנים'.

וכן פסקו הרמב"ם (גזילה פ"א הלכה ג, ובספר המצוות ל"ח רסו) והשולחן ערוך (ח"מ סימן שנט ס"ט). אמנם ביארו הפוסקים, שאינו עובר בתאוה הלב בלבד כשחושק לחפצו של חברו, אלא אם כן מחשב בלבו איך להשיג החפץ מחברו, ורק כאשר גמר בלבו והחליט שגם יעשה השתדלות גדולה והפצרה מרובה כדי להשיג החפץ, עובר בלאו

המשך בעמ' ב'

לפרנסתו מועסק יהודה כסוכן מכירות של חברה גדולה ובעלת שם. מתוקף תפקידו זה, מוטל עליו להשקיע מאמצים על מנת להציג את מרכולתו בפני לקוחות פוטנציאליים, לשכנעם בטיב המוצרים ובכדאיות רכישתם. לצורך כך מגייס יהודה את מיטב כישורי השכנוע בהם התברך ממעל; בלשון חלקלקה מדברת גדולות, יתאר בהתלהבות סוחפת את איכות הסחורה המוצעת, בתוספת מסברים מאלפים מדוע ולמה שווה לרכוש דווקא אצלם, כשהוא אף יודע לזהות אצל כל לקוח מהי השפה המדברת אליו, בצורה זו יפנה אליו בהצעות מגוונות ומפתות - שקשה לסרב להן. לפעמים לקראת סיום העסקה, הוא אף יוסיף לדחוף ללקוח עוד כמה 'מוצרי נישא' לצורך קידום המכירות והגדלתן.

אמנם מתוך שיראת שמים מפעמת בקרבו, החל מצפוננו לטורדו; כי על אף שברוך ה' פרנסתו מצויה לו בנחת ובכבוד, הוא רוצה לדעת האם הוא גם מתפרנס בהיתר ולא באיסור, שהרי נצטוונו בתורה על איסור 'לא תחמוד' - שנאמר להפציר באדם למכור חפץ שלו בצורה שלא יוכל לסרב. ועל כן הוא שואל כענין: 'אולי בעצם גם במצב ההפוך, כאשר אני רוצה את כספו של הקונה הפוטנציאלי, ואני משכנע אותו בצורה שלא יוכל לסרב לי לתת לי את כספו תמורת המוצר אותו אני משווק, גם זה אסור משום 'לא תחמוד'.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

איסור 'לא תחמוד' כמעט שאינו מוזכר בש"ס, בעוד ששאר מצוות עשה ולא תעשה שבתורה נבארו בהרחבה בסוגיות הגמרא ובראשונים. לא זה נזכר בש"ס במסכת בבא מציעא (דף ה:): 'לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו'. רבותינו האחרונים העלו לדון בכמה אופנים באלו מקרים עוברים על 'לא תחמוד' ובלאו אין עוברים, ולפני שנבוא לדון בגוף השאלה נציין כמה מעיקרי ההלכה בדיון זה, והמסתעף לנידון השאלה.

הדיבור האחרון של עשרת הדברות ששמענו במעמד הר סיני הוא 'לא תחמוד'.

הלכה למעשה

משולחן מורנו הרב שליט"א

חפצים שנשארו מטיוול

בתלמוד תורה ערכו טיוול ולאחריו נשארו הרבה בגדים וחפצים ודורש ומבקש אין להם, האם מותר למלמד או לתלמוד תורה לקחתם, או לחילופין להשליכם לפח האשפה:

תשובת מורינו הרב שליט"א:

חפץ שאין בו סימן, הרי הוא של המוצא. חפץ שיש בו סימן, צריך להכריזו. ואם איש לא דרש את החפץ, יהא מונח עד שיבוא אליהו, אמנם אפשר לשום שווי החפץ

נלקע בפקק ולא יספיק את זמן התפילה בבואו לעיר בעקבות תאוה נחסם הכביש למשך הרבה שעות ומשכך לא יספיק להתפלל מנחה בבואו לעיר, כיצד הדרך הראויה להתפלל בדרך:

תשובת מורינו הרב שליט"א:

הנוסע באוטובוס ציבורי או במטוס, שאי אפשר לעצור בצד הדרך, אם יכול לעמוד במקום שלא יבלבלוהו עוברים ושבבים, יעמוד ויתפלל, אך אין לו מקום צדדי לעמוד שם או שקשה לו לכוון בתפילה כשהוא עומד בשעת הנסיעה, מותר לו לכתחילה להתפלל בישיבה, ואם יוכל, יעמוד בעת הכריעות ובפסיעת שלש פסיעות¹. ועדיף להתפלל בדרך בישיבה מלהתפלל במקום בואו אחר זמן תפילה². ואם באפשרותו להתפלל בעמידה על ידי שישקן, עדיף שיעשה כן³.

של ערבית עד עמוד השחר כשיש צורך בדבר, ועל דבריו סמך, אך בסי' רל"ה בביאור הלכה דחה דעה זו מהלכה, ויתכן שחזר בו המשנ"ב ממה שכתב כאן. [אמנם באמת גם בביה"ל שם כתב שבמקום הדחק יש לסמוך על דעה זו, ואולי דעת המשנ"ב להחשיב תפילה בדרך בישיבה כשעת הדחק. ולמעשה נראה שיכול לקרוא קרי"ש קודם חצות בדרך ולהתפלל אחר חצות בהגיעו למחוז הצפון].
7 משנה ברורה סי' צד ס"ק כד.

ולרשום ואז להשתמש. ²במוסדות ומקומות ציבוריים, טוב תללות מודעה במקום בולט, שכל הנכנס למקום, הוא על דעת שאם משאיר או שוכח חפץ עד זמן מסוים, יכולים האחראים לנהוג בו כרצונם.³

יחוד עם זקן וחולה

יהודי חולה ומבוגר שעושים אצלו משמרות בין בני המשפחה, וחלקן הן נשות נכדיו שאסורות ביחוד, האם גם בזמן הרתוק למיטתו יש איסור יחוד:

תשובת מורינו הרב שליט"א:

חולים אפילו יש בהם סכנה, וכן זקנים, הרתוקים למיטתם בחולשה גדולה, אסורים ביחוד. ויש מקלים בזמן וחלש שהוא חולה ושוכב במטה⁴.

שלכתחילה יפרסמו מודעה ניכרת על כותלי הבנין באותיות בולטות שאינם מקבלים אחריות על החפצים הנשארים רק עד זמן פלוני, ואח"כ עוברים החפצים לבעלות הנהלת המקום.
4 שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות י. ועיי"ש דפנויה טוריה שאיסורה רק מדרבנן ומותרת להתייחד עם כל זקן חלש ואין לו לחוש ביחוד דרבנן לזה.
5 אגרות משה או"ח ח"ד סי' כ הליכות שלמה שם שבת הלוי ח"א סי' כ"ע פ'

בערוך השולחן (סימן רס"ו סעיף יד) דכל דבר המצוי לקנות א"צ לטפל בשמירתו ומוכרה. וכן פסק הגר"מ פ"ינשטיין (אגרות משה ח"מ סימן מ"ה אות ד).
3 כן כתב באגרות משה (ח"מ ח"ב סימן מה) דטוב לתקן לגבי אבידה שנמצאה בישיבה שאם לא בא בעל האבידה או למוצאה. ולהודיע ולפרסם התקנה בכל הישיבות. ומסתמא אין להסתפק שמה המאבד לא ידע כי הולכין אחר רוב. וכן כתב המנחת יצחק (ח"ח סימן קמ"א)

זה. אך כל עוד אינו מהרהר ומחשב איך יקנה החפץ ההוא אינו עובר בלא תתאוה, ורק ממידת חסידות יש להימנע גם מכך, (עיי' בערוך השולחן ח"מ סימן שנט ס"ח).

שיטות הראשונים באיסור לא תחמוד

נחלקו הראשונים באיזה אופן עובר בלא תחמוד, האם גם אם שילם את דמי החפץ, והאם עובר כשהמוכר נתרצה והסכים למכירה, ונחלקו בזה לשלוש שיטות. א. שיטת תוספות (בבא מציעא ה: ד"ה בלא סנהדרין כה: ד"ה מעיקרא בתירוץ הראשון. וראה בבארי הטב סימן שנט סק"ו שהבין שכן דעת השו"ע) שאינו עובר אלא כשלקח את החפץ ללא נתינת דמים, אבל אם נתן את דמיו אינו עובר בלאו זה. ואף שיש לתמוה, שאם אינו נותן דמים הרי הוא עובר על איסור גזלה, תירצו התוספות שהתורה כפלה האיסור 'לעבור עליו בשנים'.

ב. שיטת הרמב"ם, שגם בנותן דמים עובר בלא תחמוד, וסובר שאפילו כאשר לבסוף התרצה בעל החפץ למכור ואמר 'רוצה אני', עם כל זה עובר בלא תחמוד (כן ביאר המ"מ בדעתו, וכן משמע מהרמ"א ח"מ סימן צב ס"ד). ג. שיטת הראב"ד (בהשגות שם) והתוספות (סנהדרין שם בתירוץ השני), שעובר גם עם נתינת דמים אך רק כאשר המוכר לא התרצה למכירה, אך אם הסכים אין הקונה עובר בלא תחמוד.

ומדברי שניהם למדנו שאין האיסור מצד איסור גזילה ומשום ריבוי ממונו, אלא איסור האיסור הוא משום חימוד הלב את גוף החפץ, אלא שאינו עובר על מחשבת לבו בלבד עד שיוציא מחשבתו ותאות לבו מן הכח אל הפועל, ולא נחלקו רק אם כאשר לבסוף אומר רוצה אני, הרי זה מבטל האיסור, [ועיי' באבן האזל (שם) שכתב לבאר ביסוד המחלוקת, אם בגדר 'רוצה אני' יש רצון גמור למלטו מהלאו, או שאינו מועיל רק לקנין - דאגב זוזי גמר ומקני, כמבואר בב"ב (מ"ז) ובסימן רה ס"א, ועיי"ש בנתיבות סק"א].

האיסור להפציר באופן שאין הבעלים יכולים לסרב

גם לשיטת שעובר בלא תחמוד גם בנתינת הדמים, כתבו הפוסקים שאינו עובר אלא כאשר מפציר בבעלים למכור את החפץ באופן שאינו יכול להתחמק ולסרב להפצרותיו (ראה אוצר מכתבים מרבינו השפת אמת מכתב טז, שיטה רביעית), וכה כתב הרמב"ם בלשונו הזהב (פ"א ה"ט מגזילה ובשרע סימן שנט ס"ו): **כל החומד עבדו או אמתו או ביתו וכליו של חבירו, או כל דבר שאפשר לו שיקנהו ממנו, והכביד עליו ברעים והפציר בו עד שלקחו ממנו, אף על פי שנתן לו דמים רבים הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר 'לא תחמוד'.**

ובשיעור מה נקרא הפצרה כתבו הפוסקים שהדבר תלוי כפי האדם, שבאדם פשוט השיעור הוא בריבוי הפצרות חוזרות ונשנות, ובשו"ת בצל החכמה הוכיח (ה"ג סימן מג) שבשלוש פעמים נחשב להפצרה, וכמו שמצינו לגבי מפייס חבירו, שאם בשלוש פעמים אינו מתרצה שוב אינו זקוק לו (או"ח סימן תרו ס"א), וכן מצינו בנדרים (טו). היו מסרבים ופרש"י מפצירים והיינו בשלוש פעמים כמו שאיתא שם.

אולם באדם חשוב ונכבד שהמוכר אינו יכול לסרב לו מחמת כבודו, עובר אפילו ביקש ממנו פעם אחת, וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה זה לשונו (שער ג אות מג): **והחומד לקחת כל חפץ והוא איש נכבד, שאם ישאל שאלה אור פניו לא יפילון אסור לשאול מעם רעהו מקח או מתת, בלתי אם ידע כי נתון יתן לו בנפש חפצה ולא ידע לבבו בתתו לו. וכן פסק הבן איש חי בספרו רב ברכות (מערכת ל אות ב): אדם גדול ונכבד אשר יבשו להשיבו ריקם, הנה גם בלתי השתדלות ובלתי הפצרה וכבידות כי אם באמירה בעלמא כאילו עשה השתדלות והכביד עליו ברעים.**

ובספר חרדים משמע (פ"א מ"ח התלויות בלב. וכ"כ בספר מלמד התלמידים לרבי יעקב אנטולי פרשת יתרו), שלפעמים גם כסתם בני אדם יתכן לעבור בלי הפצרה, אם מציע לבעליו סכום גדול ומופרז באופן שאינו מסוגל לסרב להצעה שכזו, ומיד יסכים למכור וזה לשונו: **וכשישתדל ליקח הקרקע או המטלטלין מחבירו שלא היה בדעתו למכרן, אלא שהפציר עליו, או הרבה עליו רעים, או הרבה לו דמים, עד שלקחו אז עבר על לא תחמוד.**

לא תחמוד בחפץ שאינו מסוים

ועתה נשוב לנדון שאלה זו, כאשר המוכר הוא זה שמפציר בלוקח שיקנה ורוצה את דמיו, בפשטות נראה שבדבר שאינו מסוים אין איסור לא תחמוד, שהרי שורש האיסור הוא במה שחומד את החפץ של פלוני, מאחר שרואה כי טוב וכי תאוה הוא לעיניו וחושק שיהיה שלו, אבל בחפץ שאינו מסוים לא שייכת חמדה זו.

וכן כתב הבן איש חי בספרו רב ברכות (שם): **הנה אם ביקש מחבירו שיתן לו בגד אחד ולא ייחד בבקשתו בגד פלוני לבקש אותו דוקא, כי אם שרצה ממנו סתם שיתן לו איזה בגד או איזה חפץ ולא כיון לבקש על חפץ פרטי לבקשו ממנו, בזה לא מבעיא לן דודאי אין זה נכנס בלאוין אלו, דלאוין אלו לא נאמרו אלא במתאוה וחומד חפץ פרטי שראוהו ונכנס יופיו בלבו ורוצה אותו.**

לא תחמוד בחפץ המצוי בשוק

בשו"ת ארש"י כתב (ח"א סימן ד) בשם מרן רבינו בעל 'אמרי אמת', שאינו עובר בלא תחמוד בדבר שהוא מצוי לקנות, ובעל ארץ צבי דחה את דבריו. והנראה בדעת קודשו שהוא מהטעם הנזכר, שהחמדה היא במה שהוא מתאוה וחושק לחפץ המיוחד שיש ביד חבירו, וכמו שכתוב 'לא תחמוד בית רעך', אבל אם ניתן

להשיגו בשוק, אין זה בכלל איסור לא תחמוד.

וכן עולה מדברי הגר"פ פרלא בביאורי ספר המצוות לרס"ג (ל"ח רע"א ד"ה לכן) כשמבאר מהות החילוק שבין איסור גזל לאיסור לא תחמוד: **דגולה אינה אלא כשבא להרבות הונו בממון חבירו, אבל היכא שאין כוונתו לגוף החפץ עצמו אלא לדמיו, דגם אם היה רוצה אחר אצל חבירו גם כן היה גזולו, וגם הרבה אפשר לו למצוא כאלה אם היה רוצה לקנות, אלא שהוא לא בא אלא אדעתא דגולת ממון בעלמא. בזה ודאי לא שייכא אזהרת לא תתאוה ולא אזהרת לא תחמוד.**

עוד מבואר מדבריו שאין איסור לא תחמוד אלא אם רוצה את גוף החפץ לעצמו, אבל אם רוצה אותו לצורך מקח וממכר, וחומד לקנותו כדי שיוכל להרויח כסף על ידי שימכרו לאחרים אחר כך, אין איסור. וגם זה מן הטעם הנזכר, שלא אסרה התורה אלא את התאוה והחמדה לחפץ שביד חבירו, אבל אם אינו חושק בחפץ אלא לדמיו אינו בכלל האיסור.

ומזה יש ללמוד קל וחומר לנידון דידן, כאשר הוא מפציר בחבירו שיקנה ממנו את הסחורה כי הוא רוצה את מעותיו, לא יהיה זה בכלל איסור לא תחמוד, שהרי המעות אינם חפץ מיוחד והם מצויים בשוק, ואינו חומד לעצם הכסף שביד חבירו בדוקא.

אמנם הגאון מקו"ל'גוב חלק על האמרי אמת', ולדעתו גם בחפץ המצוי בשוק אסור להפציר בחבירו, וגם נראה מדבריו שגם בחומד חפץ למעותיו אסור, שחקר (ארץ צבי ח"א ס"ד) איך מותר לעני להפציר באחרים לתת לו צדקה, וכתב שההיתר הוא משום מצות צדקה. ונראה שהיה סובר שגם בחומד חפץ לדמיו אסור, שהרי העני אינו חומד את המטבעות עצמם, אלא שרוצה אותם שעל ידם יוכל לקנות אוכל לבני ביתו הרעבים, ולדבריו יש צד לאסור גם במוכר המפציר בקונה מפני חמדת מעותיו.

ואמנם לא יחידאה הוא, כי מן מצינו שכתב בספר חוט שני (מילי דנויקין ס"י שנט אות ז', עמ' שלב) שאסור למוכר לשכנע את הקונים לקנות דבר שיועד שאין הקונים נצרכים לו, משום איסור לא תחמוד בממונם, ולמעשה צ"ע. עכ"ל. וכבר מטו נן בספר עובדות והנהגות בשם הגר"ז מבריסק. וכדבריהם יש ללמוד מדברי החפץ חיים (שמירת הלשון ח"ב חתימת הספר פ"ד) שכתב להזהיר מאיסור לא תחמוד בין מחותנים שמבקשים אחר שנתקשרו ביניהם להוסיף עוד ועוד נתינות, אף שאינן מסוימות.

אך נראה שבדבר שהקונים ממילא יקנו אותם, רק שהוא מפציר בו שיקנה דוקא ממנו, ודאי מותר, שכן משמע מדברי הרמב"ם (ספר המצוות ל"ח ר"ח) ובשולחן ערוך הרב (גזלה ס"ה) שדבר שבעליו רוצים למכרו, אין בו לא תחמוד, ואפילו אינם רוצים למכרו לאדם מסוים, מותר לאותו אדם לחמוד, ולהפציר בבעליו שימכרוהו לו (ברכת הנצי"ב יתרו בחדש ח).

לחמוד לצורך אחרים

צד נוסף יש להעלות בנידון זה, שסוכן המכירות אינו משכנע את הקונים שיקנו ממנו והוא יקבל את הכסף, אלא שמפציר בקונים שבשיל בעלי החברה. ומצאנו מחלוקת אחרונים אם איסור לא תחמוד הוא דוקא כאשר רוצה את החפץ לעצמו, או גם אם חומד את החפץ כדי לתת לאחרים. בביאור הגר"פ פרלא כתב (שם) שאינו עובר אם חומד שבשיל חבירו, וכן כתב בבן יהודיע (קידושין טז.), וכן כתב בשו"ת דברי יציב (ח"מ סימן סה אות ו) כיון שאין החפץ נכנס לרשותו כלל ואינו אלא כסרסור, וכן פסק הגר"י פישר בשו"ת אבן ישראל (ח"ה סימן קה) וזה לשונו: **בודאי לא שייך לא תחמוד אלא על דבר שחומדו לעצמו, אבל חומד שלאחרים יהיה לא שייך לא תחמוד.**

ועל פי דבריהם נראה פשוט, כי מתווך שמשכנע בעל דירה שימכור את דירתו לאחר כדי שהוא ירוויח את אחוזי התיווך, לכו"ע אין בכך איסור לא תחמוד, שהרי אינו חומד את הדירה לעצמו. וכמו כן באיש מכירות, גם על הצד שיש איסור לא תחמוד במעות הקונה, בזה שאין המעות נכנסות לרשותו לא יהיה איסור.

ובשו"ת בצל החכמה (שם) כתב, שאכן מפשטות לשון הפסוק משמע שאסור רק כשחומד לעצמו, וכמו שכתוב במקום אחר (דברים ז' כה) 'לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך', ומשמע שלקחת לאחרים מותר, אולם הסיק שאין אנו יכולים לדרוש דרשות מעצמינו ועל כן נטה לאסור עיי"ש.

[תשובות נוספות בגדר לא תחמוד ברכישת חפצים ובקניין רוחני, ראו מכתלי בית הדין חלק א, סימנים נג, נז].

העולה להלכה:

- א. נחלקו הראשונים אם איסור לא תחמוד הוא גם בנותן דמים למוכר, ולהלכה אסור בכל גוונא. ב. אינו עובר בלא תחמוד אלא במפציר בבעלים באופן שאינו יכול לסרב להפצרותיו. ג. נחלקו האחרונים בחומד חפץ שאינו מסוים או שהוא מצוי בשוק וכן בחומד לצורך מעותיו. ד. מוכר שמפציר בחבירו שיקנה ממנו, תלוי במחלוקת דבר שאינו מסוים. ה. חומר איסור דאורייתא, אין להקל בזה כנגד חבל רותניתו הפוסקים שנטו בו לאיסור. ו. ראו לעורך על הדבר, כי הדברים מצויים ושכיחים בכל כיו. ה. מתווך וסוכן מכירות, שמפצירים ומשכנעים למוכר ולקנותי עבור אחרים, דעת הפוסקים שאינו בכלל איסור לא תחמוד.

הלוח היומי

מתוך הספר: הלוח היומי בהוצאת מכון אור לישראל עוז והדר

צפית לישועה

כל ימיו היה חי באמונה חזקה בביאת משיח, בארון בגדיו החזיק בעקבישע חדש שהיה מיוחד ליום ביאת משיח צדקינו בב"א. בשנותיו האחרונות ידיו רעדו קצת מזוקנה, ואירע פעם בשבת קודש שנשפך איהו משקה על בגדיו בשעת האכילה. בני ביתו לא רצו שיצא לעריכת השולחן בעקבישע זה שנתלכלך, אולם מגודל הדחקות והצמצום לא היה לו בעקבישע אחר. נזכר אחד מן השמשים בעקבישע החדש המונח בארון, והציע לרבי שלכבוד השבת ליבש את הבגד החדש המונח בארון. כששמע הרבי את דבריו ענה ברעדה: 'היתכן אני צריך בעקבישע זה לכשיבוא משיח, ומה יהיה אם יתלכלך גם בעקבישע זה? השיב המשמש שאם יתלכלך הבעקבישע החדש יכולים לכבסו ויהיה כמו חדש. לא קבל הרבי טענתו וענה לו: 'אבל מה יהיה אם משיח יבוא הלילה, ולא יהיה הזמן מספיק לנקותו קודם בואו, איך אוכל לילך לקראת משיח בעקבישע שאינו נקי. כך היה הרבי חי בהרגשה ובכליון עינים לביאת משיח צדקינו בב"א.

(תולדות בסוף ספר גנוי ישראל)

י"ט אב

ימי עולם:

תרכ"ו: רבי מנחם נחום ב"ר יצחק - אדמו"ר מטשרנוביץ (באיאן), בעל 'תפארת מנחם'. וינה

לפעמים יותר נ"ח להשי"ת בעבודת אדם הטרוד ויש לו רצון וכיסופים

פעם נכנס אליו אברך אחד ושפך את אשר על לבו באמרו, הנה בימי בחרותי זכיתי לשבת על התורה ועל העבודה באין מפריע כל היום ובה' שנתעלה מאוד, אולם אחרי הנישואין הוא מוכרח לעבוד לצורך פרנסתו ואינו יכול לעסוק בעבודת ה' כאשר הורגל, ואף בזמנים הפנויים הרי הוא עיף ויגע מן העבודה ואינו מסוגל להתרכז כראוי, וצר לו מאוד על כל זה.

ענה לו הרה"ק מטשרנוביץ זצ"ל: מי אומר לך שהקב"ה רוצה ממך דווקא את התורה והתפלה שלך, אולי יותר נחא ליה לקוב"ה בהכיסופים שיהיה לך לעבוד את ה', ויש לו יותר נח"ד ממך עכשיו כשאתה אנוס מלעבוד כמו שהורגלת, ואתה מלא כסופים ורצון לזכות ללמוד ולהתפלל כראוי. כי ישנם נשמות שהעבודה שלהם בעולם הזה הוא ענין הכיסופין לעבודה.

(גליון נועם נתיבותינו, גליון אלף נ"ז, בשם הרה"ח ר' מיכל רבינוביץ ז"ל)

כ' אב

סדר היום:

התרת נדרים מוקדמת: יש הנוהגים לעשות התרת נדרים ארבעים יום קודם ר"ה, והוא על פי הזוהר שמי שהתחייב נזיפה או נידוי בבית דין של מעלה, ישאר בנידוי ארבעים יום ואינה נשמעת תפלתו. ולכן נוהגים לעשות התרה. ומכאן ואילך יזהר בכל ענייניו שלא יתחייב ח"ו נזיפה או נידוי בב"ד של מעלה ואין נשמעת תפלתו ברה"ו וביה"כ. ואף שבכל זמן צריך להיזהר, מ"מ בימים אלו הוא יותר קשה.

ימי עולם:

תרכ"ה: רבי אליעזר ברנדווין מאוזפולי ב"ר רבי יהודה צבי מסטרטין. סטרטין

הדגים הם כפי האורחים

שפעם אחת ביקר ר' אברהמ'טשי אצל אחיו הרה"ק ר' אליעזר הנ"ל, ונזדמנו לו אז דגים גדולים וטובים. אמר לו הרה"ק ר' אליעזר: מהדגים אני רואה שאתה אורח הגון וראוי. השיב לו ר' אברהמ'טשי: מה שייכות יש לאורח עם דגים. ענה לו הרה"ק ר' אליעזר זצ"ל: כי 'דגים' נוסטריקון 'ג'ג מכילין דרחמי', ו'אורח' נוסטריקון 'אל רחום וחונן אך אפים ורב חסד ואמת', ולכן מרגלא בפומא דינשי: 'די פיש געראטן לויט די געסט' - שהדגים הם כפי האורחים, דהיינו הקד.

(הובא בספר 'ברוך ה' יום יום' בשם ספר 'דמשק אליעזר', עמ' מב הע' ה)

כבוד הרב יבוא ביום אחר לאפות.

שמע רבי הדאן את הדברים ויצא מהמאפיה. אבל הוא עוד לא הרחיק לכת, והנה פרצה אש גדולה במאפיה וכל המאפיה עלתה באש. התנור, כלים וגדולת הכל נשרף והפך למאכולת אש.

בראות בן אוחתא כיצד מאפייתו עולה באש, רץ מיד אחרי הרב, וביקש את סליחתו למען ה'. הוא הבטיח לרב, כי מהיום והלאה יעמוד תמיד בדיבורו. ואמנם מיד כבתה האש, עד שלא ניכר כאן כלל כי היתה כאן שריפה. ואף גם המצות שבתוך התנור לא נשרפו כלל.

(שנות חיים ופחד דוד הגש"פ)

ט"ז אב

ימי עולם:

תשד"מ: רבי יוסף גרינוולד מפאפא - בעל 'ויחי יוסף'.

נמנע מאכילת בשר במוצש"ק

הרה"ח ר' יושע קלמן ג"ב שליט"א, סיפר ששמע מאת הרה"ח ר' אשר מרדכי בערקאוויטש ז"ל, שסיפר דסעודת הבר מצוה שלו נערכה במוצאי שב"ק וזכה שרבינו זצוק"ל נוכח ופיאר השמחה. וכשהגישו לפני רבינו זצוק"ל מהמאכלים, בשר ודגים, טעם רבינו מהדג ולא מהבשר, ולשאלת אבי שליט"א, ענה לו רבינו זצוק"ל שהוא נוהג את עצמו למנוע מלאכול בשר במוצש"ק, ומילתא בטעמא, מובא בספה"ק כי בזמן שהיו ישראל במדבר כל אותן ארבעים שנה לא היה להם האפשרות לאכול בשר במוצ"ש, שהרי בשר תאוה נאסר להם, ורק משלמים שהיו מקריבין אכלו בשר, וקרנב יחיד אינו דוחה שבת, ומהנשחט בערש"ק הוא כבר נותר במוצש"ק, כי נאכלים לפני ימים ולילה אחד, ובמוצ"ש אין שוחטין כי אין שוחטין קדשים בלילה, נמצא כי לא אכלו בשר במוצ"ש. וסיים רבינו אבל כ"ק אממ"ר זצוק"ל כן נהג לאכול בשר במוצש"ק, אבל לי קשה לנהוג כן.

(הובא בספר 'ברוך ה' יום יום תניינא' בשם באהלי יוסף עמ' צב הערה קע)

י"ז אב

סדר היום:

תענית צדיקים: יש אומרים שהיום הוא תענית צדיקים, שביום זה כבה הנר המערבי בימי אחז. ויש אומרים שראוי להחמיר משום צרות אחרות שאירעו באותו יום.

ימי עולם:

תרמ"ה: רבי אברהם בן דוד קורקידי - בעל 'זיקא אברהם'.

ספר המפתח הראשון על הרמב"ם

בהיות רבי אברהם בגיל צעיר תכנן לחבר חיבור מקיף על ספר משנה תורה לרמב"ם. כידוע הספרות שנכתבה על הרמב"ם היא עצומה, ובכל דור ודור נוספים חיבורים חדשים בתחום זה, ובמקצת שמן הנמנע להקיף את כולם. רבי אברהם ביקש להכין מפתח לספרות זו. בתכניתו היה לציין באופן שיטתי על כל הלכה והלכה ברמב"ם את החיבורים החדשים בני התקופה העוסקים באותה הלכה, כדי לאפשר ללומד לדעת היכן ועל מי נאמרו בנושא זה שהוא מעונין בו. רבי אברהם החל במלאכה שבחבו ביישבת בית יעקב רבי באיזמיר, שהיו בה הספרים הנחוצים למלאכת ענקים כגון זו, אולם כאשר נאלץ לעזוב את איזמיר לא היה יכול להמשיך בחיבורו, שכן בקוש אדאסי ובירגאמה לא היו ספריות מתאימות. אין ספק שאם היה זוכה להשלים את יצירתו היה לעצמו שם גדול, אולם כדבריו בספרו (מע' מה) לא אסתיע מלתא לגמור המלאכה, ועל כן צירף לספרו 'זיקא אברהם' את אותן ההלכות שהספיק להכין.

(הובא בספר 'ברוך ה' יום יום תניינא' בשם תולדותיו בתחילת ספרו 'זיקא אברהם')

י"ח אב

ימי עולם:

תשכ"ח: רבי צבי אריה ב"ר מרדכי יוסף מזלטופולי טשארטקוב - בעל 'הטוב והתכלית'. הר הזיתים - ירושלים

י"ד אב

סדר התפילה:

תחנון בתפילת מנחה: אין אומרים תחנון בתפילת המנחה, משום שהוא יום לפני ט"ו באב שאין אומרים בו תחנון.

ימי עולם:

תשנ"ב: רבי יצחק ב"ר שלום יוסף פרידמן - האדמו"ר מבוהוש. נחלת יצחק - תל אביב-גבעתיים

הזמירות מגינות מפני המסטינים

זכינו לשמוע הרבה מכ"ק מרן אדמו"ר ז"ע בשבח זמירות ותשבחות בכלל, ובשבת קודש בפרט, באומרו 'זמירות' הם כמו סכין המזמרים בו. וכמו שכתב הרה"ק מאפסא זי"ע (אוהב ישראל סוף ח"י שרה) ש'זמירות' הוא מלשון (ישעיה כה ה) 'זמיר עריצים', היינו שעל ידי הזמירות באימה ויראה ואהבה באמת ובתמים, יוכל לזמר ולהכריח כל המסטינים והמקטרגים, ולבטל כל הדינים וכל היסורים מעליהם ולהמתיקם בשורשים.

(הובא בספר 'ברוך ה' יום יום תניינא' בשם זמירות לשבת בוהוש, 'אומר בשבחין בראש הספר')

ט"ו אב

סדר היום:

שה טעמים שט"ו באב נחשב יום טוב: א' - שכלו בו מתי מדבר. ב' - יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה. ג' - שהותר שבט בנימין לבוא בקהל. ד' - שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים, שלא יעלו ישראל לרגל. ה' - שנתנו הרוגי ביתר לקבורה. ו' - שפסקו מלכרות עצים למערכה.

מכל אלו העניינים שאירעו ביום זה, צריך לתת שבה והודאה למקום ששמחנו, וגם נשמח בו מעט, וצריך להרחיק יגון ונאנחה ממנו עכ"ל. (סדר היום להר"מ בן מכיז, ט"ו באב)

עד חצי החודש אב הוא התגברות הדינים, ובט"ו בו מתעוררים הרחמים וצריכים אנו להמשיך אורות העליונים מעט מעט כמי שישב במערה כמה זמנים וכו'. ובט"ו בו מתחילים האורות להתנוצץ ואפשר להמשיך בט"ו רחמים וחסדים על הכנסת ישראל. (מאור ושמש פ"ר ואתחנן רמזי ט"ו באב) הנהגות לימים נוראים: יש נוהגים לברך איש לרעהו מיום זה ואילך, ב'כתיבה וחתומה טובה'. חסידים ואנשי מעשה מתחילים בלימוד סדר 'תיקוני זוהר' מיום זה עד יום הכפורים. ביום זה מתחיל התנוצצות ראש השנה והרחמים והתשובה עד הושענא רבה.

אנשי מעשה נוהגים להתענות ארבעים יום נגד ארבעים יום שעלה משה רבנו עליו השלום לקבל התורה. ולפי שבשבתות וראשי חודשים וראש השנה אין מתענים לכך נוהגים להתחיל אחר חמשה עשר באב שישלמו למספר ארבעים יום.

ימי עולם:

תר"מ: רבי יהודה האדן פינטו - מחכמי אגדי מוגאדור מרוקו.

מי שפרע למי שאינו עומד בדיבורו

מנהגו של רבי האדן היה לאפות מצות שמורה לקראת חג הפסח ביום שלפני ערב פסח. הרב בעצמו היה אופה את המצות ולא סמך בכך על אף אדם. ולא עוד, אלא שהיה מביא עמו אל המאפיה את הכלים שלו עבור אפיית המצות, כיון שכשרות המצות הייתה בראש בעיניו. ככלל שנה גם באותה שנה סיכם רבי האדן עם בעל המאפיה השם בן אוחתא, כי יבוא לאפות אצלו מצות ביום שלפני ערב פסח. ביום המיועד הגיע רבי האדן עם כל הכלים, הקמה, המים, המערוך ושאר הכלים למאפיה כדי לאפות מצות. אבל בהגיעו למאפיה, ראה שהתנור כבר תפוס על ידי מישהו אחר שאופה בו את המצות.

הרב הצטער על כך מאוד, שהרי סיכם עם האיש והוא לא עמד בדיבורו. ועוד יותר הצטער, שכן היתה לו לרב משפחה גדולה והיה צריך זמן רב כדי להספיק לאפות מצות עבור כולם, וכמובן אפיית המצות לעניים שהיו ראשונים בעיניו, ומחר כבר עבר חג הפסח. ניגש הרב לבעל המאפיה וקבל בפניו על כך. אז אמר לו בעל המאפיה: היום יש לחץ. אולי

1 משנ"ב (סי קלא ס"ק לב). ועיין גם בכף החיים (סי קלא טובה).
2 עיין בכל זה במס' תענית (ב).
3 בשער יששכר (מאמר חבר מלג את ה) הוסיף בזה רמז, 'חמשה עשר באב' הוא בגימטריא 'כתיבה וחתומה'.

טיול ועבודה במקום סכנה

ימי בין הזמנים בעיצומם. נפתלי שזה עתה חזר מהישיבה, לאחר שנה בה חרש בעמל וקצר ברינה, וקווי ה' יחילפו כת, ובשיתוף כמה חברים אמיצי לב רצו לארגן נסיעה למקומות מאתגרים שלא מיועדים כלל לבעלי לב חלש, אלא שאז התעוררה השאלה האם אכן מותר לנסוע למקומות מאתגרים שיש בהם סיכון, כיון שלמעשה בדרך כלל זה סיכון רחוק, וכן הם יודעים להזהר, או שמא אכן אסור ללכת למקומות בהם מכניס האדם עצמו לסיכון ואפילו הקטן ביותר, וכן יש לדון בכל מיני עבודות כגון התקנת מזגנים במקומות גבוהים, או עבודות צנרת וביוב שמצריכות כניסה לבורות עמוקים וכדו', האם מותר לאדם לסכן את עצמו או לא.

תשובה: אכן מצאנו לכאורה סתירה בדברי חז"ל בדבר זה, שמצד אחד כתוב בפסוק (דברים ד ט"ו) 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' ומזה שמכו חז"ל ואסרו כל דבר המביא לידי סכנה, וכ"כ הלבוש (י"ד ריש סימן קט"ז) שיש במשמעות פסוק זה שצריך האדם לשמור נפשו שלא יביא עצמו לידי סכנה (אע"פ שאין זה הפי' הפשוט בפסוק), וכן מבואר בגמ' (ברכות דף ג.) שאין נכנסין לחורבה מפני הסכנה, דשמא תפול עליו החומה הרעועה, וכן מב' בגמ' (ברכות נ"ה. ר"ה ט"ז:) שיש להמנע מלעבור ליד קיר נטוי, משום שזה מסוכן, ועי"ז נזכרין עיונותיו בשמים ובדקים האם הוא אכן ראוי שיעשו לו נס, או שמא אינו ראוי, וכן פוסק הרמב"ם (פ"ב ה"ו מהל' רוצח ושמירת נפש) שאסור לאדם לעבור תחת קיר נטוי או על גשר רעוע או להכנס לחורבה וכיוצ"ב משאר הסכנות.

ומאידך מצאנו בגמ' (ב"מ ק"ב.) שדרשו על הפסוק (דברים כ"ד ט"ו) 'ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר נפשו, לא על שכרו, הרי לן שמותר לאדם למסור נפשו ולעלות באילן ולהכנס למצב של סכנה עבור שכרו, ולכאורה הדברים סותרים.

ויש ג' תשובות בדבר: א. הנוודע ביהודה (מהדו"ת י"ד סימן י') דן לגבי צידת חיות ביערות המסוכנים, ומחלק שאם עושה זאת עבור פרנסתו, מותר להכניס למקום סכנה, ולכן בפסוק 'ואליו הוא נושא את נפשו' שמדבר לגבי פועל, העובד לצורך פרנסתו, מותר לעלות באילן ולמסור נפשו, משא"כ שלא לצורך פרנסה אסור, ולשיטתו לעלות על גבי אילן שלא לצורך פרנסה, אסור, ומאידך אם צריך לעבור ליד קיר נטוי או גשר רעוע או להכנס לחורבה, עבור פרנסתו, מותר. ב. בחזון איש (ח"מ ליקוטים סי' י"ח סק"ב) מבואר שעליה באילן אינה סכנה גמורה, שאין הויזיק מצוי כל כך, שיכור הוא בטבעו להזהר, ולפי זה, אם זה סכנה גמורה אסור גם לצורך פרנסתו, ואם זה לא סכנה גמורה מותר בכל אופן גם שלא לצורך הפרנסה, וכעיי"ז כתב בהגהות על הנוב"י מכת"י שעלה באילן הרי הוא ידוע ולמוד להזהר, משא"כ בצידת חיות במקומן וכדו' שהם דברים שקשה ואי אפשר להזהר בהם, דבזה ודאי אסור. ג. באמרי יעקב (על שהע"י ח"מ סימן י"ד"ה או לילך) מבאר שאם עושה מעשה 'כדרכו של עולם' דבר המקובל הרי זה מותר, ואפילו לשם תענוג בלבד, דכיון שדשו בה רבים שומר פתאים ה' (שבת קכ"ט:), מה שאין כאן בדבר שאינו מקובל בזה אסור.

ומבאר שם את טעם הדבר, דדבר שדרכו ומנהגו של עולם מסתמא אין בו סכנה קרובה וגדולה, שהרי מדובר באנשים ברי דעת שדרכם להשמר, ומזה שדרך העולם להקל בזה תלינן שהסכנה אינה מצויה כל כך, ובזה אמרינן שכיון שדשו בה רבים שומר פתאים ה', משא"כ בדבר שאין מנהג ודרך העולם לעשות כן בזה תלינן שהסכנה קרובה ואסור אפילו לצורך פרנסתו. וכעיי"ז כתב האבני נזר (שו"ת או"ח סימן ל"ט אות ד) שהולכי דרכים כיון שזה מנהגו של עולם, אין בכך איסור שמכניס עצמו למקום סכנה. (ורק ביוז"ד הם והולכי מדבריות אם עושה כן מעצמו ולא מחמת הכרח ה"ה ראה שחטא).

ונפק"מ בין הדרכים הנ"ל: א. קיר נטוי או גשר רעוע ושאר דברים שחז"ל אסרו מחמת סכנה, האם מותר לצורך פרנסה, דלנוב"י מותר, ולשאר פוסקים אסור. ב. דברים שהם מנהגו של עולם, ולא עושה כן לצורך פרנסה, וכן עליה באילן שלא לצורך פרנסתו, לחזון איש ולאבני נזר ואמרי יעקב מותר, ולנוב"י אסור.

העולה לדינא:

בכל דבר שעושה לצורך פרנסה, ואפשר להזהר, והוא בכלל מנהגו של עולם לכו"ע מותר, אבל בדבר שאינו מנהגו של עולם, וקשה להזהר, ועושה כן לצורך פרנסתו, רק לנוב"י מותר, ובדבר שהוא מנהגו של עולם ואפשר להזהר, ולא עושה כן לצורך פרנסתו לנוב"י אסור ולשאר פוסקים מותר.

חיוב ברכת הגומל למתעבב
ככמה מקומות בדרך ליעד הסופי

אלישמע מתעתד לטוס בקרוב לארה"ב לרגל שמחה משפחתית. מאחר ומחירי הטיסות הישירות הרקיעו שחקים - ולא במליצה, הציע לו סוכן הנסיעות שאליו פנה, לטוס דרך אחת ממדינות אירופה ולבצע חניית ביניים, ובכך להזיל את מחיר הטיסה משמעותית. אלישמע שמח על ההצעה הנבונה, והתיישב לתכנן לעצמו טיול קטן על הדרך, אלא שתוך כדי בירור והתלבטות על היעד בו יבחר נחיתת ביניים, הזדקרה לפניו שאלה אקטואלית: הרי זה ברור שלאחר נחיתתו בארה"ב יברך הגומל. אולם שמא כבר נחיתה הראשונה, הוא מחוייב בברכת הגומל, הרי סוף כל סוף עבר ימים ונהרות וטס מארץ ישראל לארץ רחוקה מעבר לים, ומה בכך שמצפה לו נסיעה נוספת ארוכה ומתישה יותר, לארה"ב, הלא הנחיתה שבינתיים מפסיקה בין הטיסות, ומהיכי תיתי שלא יתחייב בהגומל נוסף?

תשובה: כדי לברר את הנידון וללבן את צדדי השאלה, נבאר הדינים ממקורם: איתא בשו"ע (או"ח סימן ט"ו): ארבעה צריכים להודות, יורדי הים כשעלו ממנה, והולכי מדברות כשיגיעו לישוב וכו'. וכתב המשנה ברורה (סק"א): ודוקא כשעלו ממנה לגמרי, ואין בכלל זה מה שעומדים עם הספינה כשבאה לנמל והאנשים שבה יורדים ליבשה ליום או ליומים או עד שתגיע זמן הספינה לילך הלאה בדבה אין מברכין, דאכתי לא ניצול מן הסכנה לגמרי [שעה"צ סק"א]: ואם שוהה כמה ימים, מסתפק בעולת תמיד, אך ממסקנת האליה רבה משמע דגם בזה אינו מברך] וה"ה בהולכי מדבריות ובדרך הליכתם עוברים דרך איזה עיר ג"כ אין מברכין. עכ"ל.

הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני, כותב בספרו שדי חמד (אסיפת דינים מערכת ברכות סי' ב אות יא): בשנת התר"ל, בלכתי בלכת מצוה להשתטח על קברי הצדיקים שבארבע ארצות ישראל, הייתי בעיה"ק טבריה, והזמינו אותי לעלות לס"ת, ונזכרתי שיש מחלוקת הפוסקים בהולך ממקום למקום, אי מברך בכל אתר ואתר, ועל זה שאלתי וכו'. סוף דבר: הוא כותב שבירך הגומל ע"פ הכרעת הרב יעקב אבועלעפיה, שחילק בין ההולך ממקום למקום ובדרכו מוכרח לעבור דרך ערים נוספות אך אינו מעוניין להגיע לשם, לבין היוצא להשתטח על קברי צדיקים שחפצו ורצונו בכל מקום וקבר שעובר שם בדרכו, ומבא, שמצא לפסק זה סמך בדברי החיד"א, ומיישב בזה מנהג שלוחי ארץ ישראל, שבכל מקום שמגיעים בדרך כנסעם, מברכים הגומל. ובספר כף החיים (או"ח סי' רי"ט סק"ה) הביא את דבריו אך חלק עליו שאין לברך אם לא שהה לפחות שלושה ימים עם יום בואו, אבל בלא זה אין לברך אף אם זהו מקום חפצו ומטרת נסיעתו, וכתב שכן עשה מעשה בלכתו בשנת תרס"ח לחברון, שלא בירך הגומל רק למחרת, כשחזר והגיע לביתו בירושלים עיר הקודש.

עד כאן לא שמענו אלא על ההולכים רגלי או נוסעים בספינה, אבל שמא לנוסעים במטוס הדין שונה? אמנם כן, מצאנו התייחסותו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (הליכות שלמה, תפלה, פכ"ג אות ד) לשאלה זו. וכך כתב: על נסיעה במטוס מברכים הגומל, כי הטיסה יש בה סכנה. והמנהג לברך אף אם לא עברו מעל הים. ושם (הערה ד) הוסיף, שגם הנוסע ליום אחד בלבד, מברך הגומל בהגיעו למחוז חפצו ואח"כ בשובו יברך שנית, אבל בחי' ניית ביניים לשעות ספורות לא יברך. ואם החנייה היא למשך הלילה וימשיך בנסיעתו רק למחרת, יש להסתפק אם צריך לברך, עכ"ל. ומשמע שהיית זה ספק, למעשה אין מברכים, דהרי ספק ברכות להקל.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"א סי' יא) להג"ר בצלאל שטרן זצ"ל הוסיף על דברי המ"ב הנ"ל, שגם מי שמוכרח לרדת ולחנות במקום העצירה מחמת סיבה אחרת שאינה תכלית נסיעתו, לא יברך משום שאין זה נחשב למחוז חפצו. אמנם מי שכוונתו להגיע לכמה מקומות בדרך נסיעתו ולהתעבב בהם כפי הצורך, כגון שהולך להשתטח על קברי צדיקים, צריך לברך בכל מקום.

והג"ר שמואל הלוי וואזנר (שבט הלוי ח"ט סי' מה) פסק, דכשחוזר הנוסע לביתו או כשמיגיע למחוז חפצו, אף אם עתיד לשוב ולנסוע, צריך לברך.

העולה לדינא:

א. הנוסע למקום פלוני ועוצר לחניית ביניים של כמה שעות במקום אחר כשאינו חנייה זו מחוז חפצו ומטרת נסיעתו, לא יברך שם הגומל. ב. לכתחילה, ראוי להימנע מלתכנן חנייה הכוללת לינת לילה. ואם על כרחו מוכרח להתעבב שם בלילה ולא ימשיך בנסיעתו עד למחר, ספק אם נתחייב בברכת הגומל, ולמעשה לא יברך (דספק ברכות להקל). ג. אם נוסע ממקום למקום ועוצר בכוונה תחילה בדרכו במקום אחד (או בכמה מקומות) ומתעבב שם, ויש לו מטרה בזה, כגון להתפלל על קברי צדיקים, או לצורך עסקיו וכל כיוצא בזה, לדעת רוב הפוסקים חייב בברכת הגומל אפילו שאינו מתעבב שם זמן רב. ומאחר שהמנהג לברך בעת קריאת התורה, אם לא נודמן לו שם לשמוע קריאת התורה, יברך בפעם הראשונה שיודמן לו קריאת התורה.

אֵלֶּזְנֹת

כס"ד, ע"א, ע"ב

פְּרֶשֶׁת עֲקֵב

לְשַׁמְרֵנוּ שֶׁבֶת

שְׂאֵלָה וְאֵף לֹא צֵל שֶׁל שְׂאֵלָה, אֲמָנָם בִּיחֹם לְחֻמְרוֹתָיו הָעֲצוּמוֹת שֶׁל רַבְּנוּ הִיָּה אוֹלֵי מְקוֹם לְהַחֲמִיר גַּם בַּמְקָרָה דִּנְיָ!

הַסִּכּים אֵתוּ הַרְה"ק מִפְּרֵמִישְׁלָאן בְּסִפּוּק וּבִהֲנָאָה גְלוּיָהּ, וְחִישׁ קָל נִשְׁלַחוּ שְׁלוּחִים לִקְבֹץ אֶת עַנְיֵי הָעִיר אֶל הַמְּקוֹם. בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ מֵעַמֵּד חָלְקוּ כָּל הַכֹּלִים שֶׁעַל הָעֵגְלָה עַד הָאֲחֵרוֹן שֶׁבָּהֶם לְעַנְיִים וּלְבָנֵי מִשְׁפּוּחוֹתֵיהֶם וְעַנְיֵי פְּרֵמִישְׁלָאן צָהְלוּ וְשִׁמְחוּ. עַל אוֹתָהּ עֵגְלָה שֶׁהִבִּיאָה אֶת הַכֹּלִים יָצָא אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחַת הַרְבִּי לְנִסְעַת בְּחֻזְרָה אֶל בֵּית הַיּוֹצֵר כְּדִי לְהַזְמִין אֶת מַעֲרָךְ הַכֹּלִים כְּלוּ מִחֲדָשׁ תוֹךְ אֲזוּהָרָה חֲמוּרָה כַּמּוּבָן לְהַקְפִּיד בַּפֶּעַם הַבָּאָה עַל אַרְיוֹת הַכֹּלִים לְבַל יִתְעַרְבוּ בָּהּ גְּרִיבֵי דָגָן ('אֲסַפְקָלְרִיָּה הַמְאִירָה' ח"א פֶּרֶק י').

שְׁמִירָה לַמְצוֹת

עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים יא כב): 'כִּי אִם שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמְצוּהָ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ לֵאמֹר אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לֵלְכֹת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְדַבְּקָה בּו', פֶּרֶשׁ רַבְּנוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ זִיע"א שֵׁישׁ כָּאֵן כֶּפֶל לְשׁוֹן 'שְׁמַר תִּשְׁמְרוּן' לְהוֹדִיעַנו שֵׁישׁ צְוִי מִיַּחַד לְשִׁמְרָה הֵן עַל עֲצָם הַמְצוֹת וְהֵן עַל הַגְּדָרִים וְהַסְּגִיגִים שֶׁעָשׂוּ חוּ"ל כְּמִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶת. וְעוֹד מוֹסִיף רַבְּנוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ וּמְבַאֵר, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה שְׁמִירָה לַמְצוֹת, בְּזֶה יְהִיָּה בְּטוֹחַ שְׁיוּכַל לְשִׁמְרָה אֶת כָּל הַמְצוֹת בְּשִׁלְמוֹת, וּכְגוֹן בַּמְצוֹת שֶׁבֶת שָׂאֵם לֹא יוֹסִיפוּ מַחֵל עַל הַקְּדֵשׁ יֵשׁ לְחוֹשׁ שִׁיְהִיו נִכְשָׁלִים בְּגוּפוֹ שֶׁל שֶׁבֶת.

(סֵפֶר סְפִיר וַיהוָה - לְהַרְבֵּה גִּאוּן רַבִּי מִנַּחֵם מִנְדֵּל פּוֹמֶרֶנֶץ שְׁלִיט"א)

הַבֶּטַח שֶׁכָּל גּוֹף זֶר שְׂאִינוּ נָקִי לְפִסַּח כָּל צְרָכּוֹ לֹא יִבּוֹא עִמָּם בְּמַגֵּעַ וּבְמִשְׂא. כְּאֲשֶׁר מַגִּיעִים הֵיוּ הַכֹּלִים סוּף סוּף פְּרֵמִישְׁלָאנָה לֹא הִיָּתָה הַרְשׁוּת נִתּוּנָה לְפָרְקֵם מֵעַל הָעֵגְלָה אֶלָּא בְּנוֹכַחוֹת רַבְּנוּ וּבִהֲשִׁיגַתוֹ הָאִישִׁית.

שְׁנָה אַחַת, עַת הוֹפִיעָה הָעֵגְלָה עֲמוּסַת הַכֹּלִים הַחֲדָשִׁים מִבֵּית הַחֲרֻשֶׁת, מְצוּיָה הִיָּה בְּמַעוֹן הַרְבִּי קֹהֵל רַב שֶׁל חֲסִידִים, בֵּינֵיהֶם כְּמָה וְכְמָה רַבָּנִים וְיוֹשְׁבֵי עַל מִדִּין מַעֲרֵי הַסְּבִיבָה. הַרְה"ק מִפְּרֵמִישְׁלָאן לֹא הִסֵּס וַיָּצֵא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצוּמוֹ הַחוּצָה כְּדִי לְהִיָּוֵת נוֹכַח בְּעַת פְּרִיקַת הַכֹּלִים. הוֹאִיל וַיָּצֵא הוּא יָצָא כָּל הַקְּהָל הַקְּדוֹשׁ בְּעֻקְבוֹתָיו שֶׁהָרִי מִי רָאָה אוֹתוֹ יוֹצֵא וְלֹא יָצָא. עוֹד הַפְּרִיקָה בְּעֲצוּמָה וְהַמּוֹן הַנוֹכַחִים עוֹטְרִים סְבִיב לְרַבְּנוּ, וְלַעֲגָלָה שֶׁבִּתְוֹךְ נִתְגַּלְגַּל וְנִפְּל מִתּוֹךְ הַקֶּשׁ אֲשֶׁר רִפְּד אֶת הָעֵגְלָה כְּמַצֵּעַ לְכֹלִים גְּרִיבֵי שֶׁל חֲטָה. פְּנֵי הַרְה"ק מִפְּרֵמִישְׁלָאן חֻזְרוּ וְהוּא הִחֵל פּוֹנֶה אֶל הַרְבָּנִים שֶׁנִּכְחוּ בְּמַקּוֹם, מְבַקֵּשׁ לְשַׁמֵּעַ אֶת חוֹת דְּעוֹתָם לְגַבִּי כְּשִׁרוֹתָם שֶׁל הַכֹּלִים הַלְלוּ לְפִסַּח.

הַרְבָּנִים, אִישׁ אִישׁ לְפִי תוֹרוֹ, חוּוּ אֶת דְּעוֹתָם בְּפִשְׁטוּת מַחֲלָטָה כִּי אִפְלוּ צֵל צֵלוֹ שֶׁל חֲשֵׁשׁ אֵין כָּאֵן. הַכֵּל כְּשֶׁר וַיִּשֶׁר חֶלֶק וּמַהֲדָר כְּמַקְדָּם, וְכִי בְמָה יְכוֹל גְּרִיבֵי חֲטָה יִבֵּשׁ שְׁנִתְגַּלְגַּל לְתוֹךְ הַקֶּשׁ לְפָגֵם בְּכְשִׁרוֹתָם שֶׁל כֹּלִים חֲדָשִׁים אֵלוּ לְפִסַּח. אוֹלַם דְּעוֹתוֹ שֶׁל הַרְה"ק מִפְּרֵמִישְׁלָאן עֲדִין לֹא הִיָּתָה נוֹחָה. הוּא הַמְשִׁיךְ וְדָרַשׁ לְמוֹצֵא פִּיהֶם שֶׁל רַבָּנִים וּבְעֵלֵי תוֹרָה נוֹסְפִים מִן הַנוֹכַחִים, עַד אֲשֶׁר הִגִּיעַ לְשִׂאֵל לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַגְּאוּן הַצַּדִּיק רַבִּי אֶפְרַיִם לִנְגּוּזְיָאָר, רַבֵּה שֶׁל הָעִירָה סוּל, אֲשֶׁר נָכַח אָף הוּא בְּמַקּוֹם. נִעְנָה רַבִּי אֶפְרַיִם וְאָמַר: מַצֵּד הַהֲלָכָה אֵין אֲמָנָם כָּל

גְּדָרִים וְסִיגִים

כִּי אִם שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמְצוּהָ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ לֵאמֹר אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם לֵלְכֹת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְדַבְּקָה בּו (יא, כב).

דְּקָדוּקֵי הַלְכָה, גְּדָרִים וְסִיגִים, חֲמֻרוֹת וְהַדְוּרִים הֵיוּ מִן הַסְּמָמִינִים הָאֲפִינְיִים בְּהִנְהַגְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַרְה"ק רַבִּי מְאִיר מִפְּרֵמִישְׁלָאן זִיע"א, וּמָהֶם אֲשֶׁר לֹא נִמְצְאוּ לָהֶם אֵחַ וְרַע בְּעוֹלָם כְּלוּ. שִׂאֵם שֶׁל אֵלוּ הִיָּה אֲמָנָם בְּחֻמְרוֹת וּבִהַדְוּרִים שֶׁנִּהְיָה הַרְבִּי בַּמְצוּוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לְחַג הַפִּסַּח שֶׁהָרִי יָדְעוּ הַכֹּל כִּי חֲמֻרוֹת שֶׁל פִּסַּח כְּפִי שֶׁהֵן מְצוּיוֹת בְּפְרֵמִישְׁלָאן אֵינָן בְּנִמְצָא בְּשׁוּם מְקוֹם נוֹסֵף עַלֵי אֲדָמוֹת.

לְכֹלֵי הָאֲכִילָה שֶׁל פִּסַּח בְּעֲצָמָם, אֲשֶׁר נוֹעְדוּ לְשִׁמּוּשׁ בְּבֵיתוֹ נִאֻוָּה קֶדֶשׁ שֶׁל הַרְה"ק מִפְּרֵמִישְׁלָאן, לֹא הוֹעִילוּ לֹא שְׁמִירָה וְלֹא הַכְּשָׁרָה, אֶלָּא הֵיוּ רוֹכְשִׁים חֲדָשִׁים מִדֵּי שְׁנָה בְּשְׁנָה. אֶת כָּל הַכֹּלִים הַיִּשְׁנִים, אֲשֶׁר שִׁמְשׁוּ לְחֻמְץ בְּמַהֲלָךְ הַשְּׁנָה הַיּוֹצֵאת, נָקוּ וְהַכְשִׁירוּ בְּכָל חֲמֵר הַדִּין, כְּאֵלוּ אֲמוּרִים הֵיוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּפִסַּח, וְרַק לְאַחַר הַכְּשָׁרָה יְסוּדִית זוֹ הוֹצֵאוּ מִן הַבֵּית אֶל רְחוֹב הָעִיר. עַנְיֵי פְּרֵמִישְׁלָאן כְּבָר יוֹשְׁבִים וּמִצְפִּים הֵיוּ לְאוֹתָהּ שְׁעָה, וְעוֹטִים בְּשִׁשׁוֹן וּבְשִׁמְחָה עַל הַשְּׁלָל. לְאַחַר הַפִּסַּח נִלְקְחוּ כְּלֵי הַפִּסַּח הַחֲדָשִׁים לְשִׁמּוּשׁ שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשְּׁנָה, וְחוֹזֵר חֲלִילָה. אֶת הַכֹּלִים מְזַמְיִנִים הֵיוּ בְּאִפְן מִיַּחַד בְּאֶחָד מִבְּתֵי הַחֲרֻשֶׁת שֶׁבְּאוֹתוֹ מַחֻז, תוֹךְ שְׁגָם שֶׁם נִדְרָשִׁים הֵיוּ זְהִירִיוֹת מִיַּחַדוֹת בְּמִינָן, הֵן בְּמַהֲלָךְ הַיּוֹצֵר וְהֵן בְּצוּרַת הָאֲרִיזָה וְהַמְשִׁלּוֹחַ, לְמַעַן

חִידוֹן אֵלֶּזְנֹת - נוֹשֵׂא פְּרִסְמִים אֵיזוֹ קְבוּצָה שֶׁל 7 דְּבָרִים מוֹפִיעָה בְּפִסּוּק אֶחָד בְּפֶרֶשׁה זוֹ?

פְּתָרוֹן הַחִידָה - פְּרֶשֶׁת בְּהַר:

ש. בְּאִיזָה פְּסוּק בְּפֶרֶשׁה זוֹ יֵשׁ 6 מִיָּלִים רְצוּפוֹת שֶׁמִּתְחַלְלוֹת כּוֹלן בְּאוֹתָהּ אוֹת? ת. בּוֹיִקְרָא כֹה ח מוֹפִיעוֹת 6 מִיָּלִים רְצוּפוֹת שֶׁמִּתְחַלְלוֹת בְּאוֹת ש: "שֶׁבַע שְׁבֻחוֹת טִיבִים, שֶׁבַע טִיבִים שֶׁבַע...".

שֵׁם הַזּוֹכֵה בְּסִידוֹר מִתִּבְתָּא מִנַּחֵם מַעֲרִיב בְּהוֹצֵאת "עוֹז וְהַדָּר":

פְּרֶשֶׁת בְּהַר:
ה' שְׁמוּאֵל וַיּוֹל מֵאֲלַעַד.

פְּתָרוֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכֵה, יִפּוֹרְסוּ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים

הַפּוֹתְרִים נִכְוָה יִכְנָסוּ לְהַגְרָלָה אִי"ה עַל סִידוֹר מִתִּבְתָּא מִנַּחֵם מַעֲרִיב בְּהוֹצֵאת "עוֹז וְהַדָּר". אֶת הַפְּתוּרוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוֹחַ אֵלֵינוּ עַד לְיוֹם שְׁנֵי

לְמַסְפַּר פֶּקֶס: 077-470-26-81
אוֹ לְמִיָּל: magdenot@gmail.com

נֹא לְכַתּוּב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּקָה וְטַלְפוֹן.
בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן "עוֹבֵר חִידוֹן לְנוֹעַר".

מנורת זהב המבואר

להרה"ק רבי
משולם זוסיא
מהאניפולי
זיע"א

אור חדש על מנורת הזהב:

ילקוט חדש נרחב ומקיף מתורתו של הרה"ק זיע"א שלא היה כמותו
במהדורה חדשה ומבוארת • ביאור נרחב להבנת דבריו • השלמות מובאות
הערות וצינונים • נערך מחדש ועוקר בניקוד מלא עם כותרות משנה
מפתחות המקורות ומפתחות ענינים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66